

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

ΕΤΟΣ ΚΕ' (25)
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 312
ΑΠΡΙΛΙΟΣ
2004

Γάμος στο Τσεπέλοβο τη δεκαετία 1930. Η φωτογραφία, σε συνειρμό με την ωραία εκδήλωση του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων (ρεπορτάζ σε εσωτερικές σελίδες), «Δρώμενα του Γάμου στο Ζαγόρι».

Μια πραγματικότητα που δυστυχώς δεν υπάρχει πια και δεν πρόκειται να αναβιώσει.

(Φωτ. Θ. Φραγκούλη, Αρχείο Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών)

Εκδρομή στην Οχρίδα - Μοναστήρι (Μπιτώλια) - Σκόπια

Το Σάββατο 22 Μαΐου η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (Ι.Λ.Ε.Ζ.) και το Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» οργανώνουν 4ήμερη εκδρομή στην Οχρίδα - Μοναστήρι (Μπιτώλια) - Σκόπια.

Επιστροφή Τρίτη 25 Μαΐου. Τιμή 180 Ε.

Περιλαμβάνονται: Ξεναγήσεις, μετακινήσεις, πρωινό, 3 γεύματα, 3 διανυκτερεύσεις στην Οχρίδα.

Προσοχή! Απαιτείται ατομικό διαβατήριο.

Πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής στα τηλέφωνα της ΙΛΕΖ:

26510 74000 και 26510 79286 τις πρωινές ώρες.

Χρηνεγράφημα

Ανοιξη και Πασχαλιά

Σταύρου Συκιώτη

χέρι-χέρι. Παράλληλη η πορεία τους. Από το χειμώνα στην 'Ανοιξη τ' 'Απρίλη.

«Μέρα τ' 'Απρίλη πράσινο λάμπος, γελούσε ο κάμπος με το τριφύλλι. Ως να εφίλει το πρωινό θάμπος, η φύση σάμπως γλυκά να ομίλει...»

(Κ. Καρυωτάκης)

Από τη Μεγάλη Εβδομάδα, την εβδομάδα των Παθών του Ιησού στην Κυριακή της Ανάστασης, τη χαρά, την ήττα του θανάτου: «Πού σου, Άδη το Νίκος;»
«Αναστάσεως ημέρα και λαμπρυνθόμεν λαοί...»

Στο γύρισμα του Χρόνου, η 'Ανοιξη είναι πρωτοπόρα εποχή. Με την αναβίωση της φύσης που μας φέρνει, μια καινούρια πορεία της ετήσιας ζωής στο χρόνο, είναι σαν τη γεννήτρα μάνα που δωρίζει στη ζωή μια καινούρια ύπαρξη. Είναι σαν αφετηρία ζωής, που περπατώντας από εποχή σε εποχή, ολοκληρώνει τον κύκλο της στη νάρκη και την παγερότητα του χειμώνα. Και κάθε 'Ανοιξη επαναλαμβάνει τον ίδιο κύκλο, εκφράζοντας έτσι την αέναη έννοια και σημασία σ' αυτό που λέμε ζωή.

«Απ' την 'Ανοιξη που εγύρισε ουρανό και γης ευφράνηθη. Με το χόρτο και με τ' άνθι παίζει ο Ζέφυρος τερπνά...»
(Δ. Σολωμός)

Ο Απρίλης μήνας θεωρείται η καρδιά της 'Ανοιξης, αυτός που με την αναζωογονική του μαγική αύρα διατρέχει βουνά και κάμπους και ζωντανεύει με γοργούς ρυθμούς, τον ανασασμό της Φύσης. Μέσα σ' αυτή τη Φύση, συνυπάρχει το απαλό ανοικτοπράσινο χρώμα

ΠΑΣΧΑΛΙΝΟ

(Χαρακτικό του Σ. Βασιλείου)

των φυλλωμάτων, τα χίλια-μύρια χρώματα κ' αρώματα των λουλουδιών, τα μουσικά λαλήματα των «πετεινών τ' ουρανού», το ερωτικό παιγνίδισμα της πεταλούδας στον ορίζοντα, η απονάρκωση και το χαμόγελο του διαφεντευτή ανθρώπου, όλων μας.

Παράλληλα με την 'Ανοιξη έχουμε και την Πασχαλιά. Το Πάσχα, τη δεύτερη μεγάλη χριστιανική γιορτή. Απρίλης και Πάσχα πάνε

Οι καμπάνες των εκκλησιών διαχέοντες το χαρμόσυνο αναστάσιμο μήνυμα, χαραιοποιούν τη φωτεινή ατμόσφαιρα τ' 'Απρίλη κ' επαυξάνουν τη χαρά, την αισιοδοξία, την ευχαρίστηση. Ψυχολογικά, είναι διπλή η χαρά για τον άνθρωπο, όταν απολυτρώνεται από το φάσμα της λύπης, της κατήφειας, της απογοήτευσης και γεύεται το γλυκόπιστο κρασί της Χαράς και της ευφροσύνης' μεθάει και, μετα-

ΣΝ' ΑΡΡΕΝΤΑ

Η τέχνη σ' οποιοδήποτε είδος, ή μορφή εκφραστικής της σύνθεσης, είτε στην εικαστική, είτε στην συγγραφική, ή την ηχητική της εκδοχή, τι το διαφορετικό μπορεί ν' απηχεί, πέρα από τη ζωοποιο επέκταση και διεξόδωση του ανθρώπινου νου στην άψυχη και ψυχρή ύλη, που εισηγώντας μέσα της, μ' όλη την ένταση και τη φλόγα της δημιουργικής του δύναμης, την αναβαπτίζει και την καταστά ταυτόσημη κ' ομοούσια πλέον με την ψυχική ιδιοσυστασία, τους γόνιμους συνειρμούς, την εκρηκτική πληθωρικότητα και ειδικότερα, με τους πλησιφαείς μεν, αλλά και τόσο δυσδιόρατους και δυσκατάληπτους οραματισμούς του καλλιτέχνη; Φωκίων Καψάλης

βαίνουν στον πλανήτη μας, είτε γενικά είτε τοπικά. Όλα αυτά διαμόρφωσαν τον όρο «τρομοκρατία» που πάει να γίνει άνοστη, πικρή καραμέλα της καθημερινότητάς μας. Δεν αποκρίπτω πως η πρώτη μου σκέψη, για τούτο το χρονογράφημα, είχε διαμορφώσει τον τίτλο «Τρομο-ΠΑΣΧΑ». Συνετότερη σκέψη μου (ευτυχώς υπάρχουν και τέτοιες) τον παραμέρισε για ευθετότερο χρόνο.

Προτίμησα την αναγεννητική εικόνα της 'Ανοιξης και τα χαρωπά της φυσικά μηνύματά της και τη συνειδητά πνευματική σημασία και ανάταση της Πασχαλιάς, χωρίς την άσηχη πλευρά του νομίσματος-έθιμο και θέαμα. Θα κλείσω με το «Πασχαλινό» του Ηπειρώτη Κώστα Κρυστάλλη:

«Ω πόσο χαίρομαι που σε είδα πάλι στη μενεξένια σου φορεσιά κ' ήρθες σαν αύρα πνοή αγάλη να με αγγίξεις μεσ' την καρδιά.....
Πνοή χαμόγελο αυρό τ' 'Απρίλη
Αυρή σεμνή μου μοσχοβολιά
Γαλαζομάτα αγνή μου φίλη
Αγαπημένη μου Πασχαλιά.»
(Απρίλης 1970)

Αναπόφευκτα, κάθε νόμισμα έχει δύο όψεις, όπως λέμε. Μια γιατί μας στην άλλη πλευρά του νομίσματος, δηλαδή την άλλη πλευρά τ' 'Απρίλη και της Πασχαλιάς, θα μας απογοητεύσει. Υπάρχει μια ζοφερή ατμόσφαιρα με όλα όσα συμ-

«.....
Να την προβάλλ' η Πασχαλιά
ξανθή χρυσουπνιμένη.
Και με λουλούδια εδώ κ' εκεί
χίλια φιλιά σκορπιάει.
Όλοι φιλιούνται σήμερα,
εχθροί κ' αγαπημένοι,
την έχθρα και το πείσιμο
καθένας λησμοναίει.
.....»

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ

Σπινο-λαλήματα

«Εαρινή πτηνανταμωσιά»
Μέρα τη μέρα πέρασε ο χειμώνας. Η ευχή του Σπίνου «για καλό χειμώνα» (φύλλο «Ζ» 307/Ν/μύριος 2003) ξεχάστηκε.
Τα πρώτα ανοιξιάτικα μηνύματα άγγιξαν τις καρδιές των πετούμενων. Ένας προβληματικός χειμώνας πάει να ξεχαστεί. Ο καιρός παρά τις κακοκαιρίες του θα βελτιώσει.
«Η Αύρα του Έρωτα» είναι προπομπός της 'Ανοιξης. Το νιάθον τα πετούμενα. Κι' όχι μόνο αυτά. Όλη η φύση αναβιώνει, την περίοδο αυτή, στον ετήσιο κύκλο του χρόνου. Ο Ίμερος του Έρωτα, ονομαστικό στοιχείο ζωής αναβιώνει με το χάνι της Αύρας του, τη ζωή, αποδιώχνοντας τη σιωπή της «χειμέριας νάρκης» και ξαναφέρνοντας το χαμόγελο, το τραγούδι, τα χίλια χρώματα, χαρά ανείπωτη των ματιών.
Καιρός ήτανε για μια καινούρια σ'ύναξη. Ορίστηκε στο έμπα τ' 'Απρίλη. Το μήνυμα κυκλοφόρησε πλατιά. Η σ'ύναξη θα είναι μια χαρούμενη γιορτή. Κι' έτσι έγινε. Στο συνηθισμένο χώρο σ'ύναξης, το δικό τους χώρο. Η προσέλευση των πετούμενων, απ' όλες τις διευθύνσεις του ορίζοντα. Κι' ολο μεγάλωνε η συντροφιά. Κι' όλο γέμιζε η ατμόσφαιρα «πιτρολαλιές», ξεφωνήματα. Είχαν, άλλωστε, τόσα να πουν και τόσο να χαρούν στο σμίξιμό τους, ύστερα από 'να δύσκολο χειμώνα.
Στο φόρτε αυτής της πανηγυρικής σ'ύναξης, ο «ξύπνιος της παρέας» έκαμε την εμφάνισή του κ' άρχισε το λογιόριό τον: «Καλωσορίζω όλα τα πετούμενα, μικρά-μεγάλα, που βρίσκονται σήμερα μαζί μας, ύστερα από 'να πολύμηνο χειμερινό ξεχωρισμό. Η πιτροσπανταμωσιά μας αυτή είναι η πρώτη στον καινούριο χρόνο, πανηγυρική, χαρούμενη. Γι' αυτό δεν θα σας απασχολήσω με τα προβλήματά μας. Θα τα πούμε στην επόμενη σ'ύναξη. Τώρα θα χαρούμε, θα διασκεδάσουμε με τα λαλήματά μας. Θα χαρητρίσουμε την 'Ανοιξη και τη ζωή, που η καλή μοίρα μας αξίωσε να γεντούμε σήμερα. Κι' ως τραγουδήσουμε: «**Ηρθε πάλι η 'Ανοιξη, ήρθαν τα λουλούδια....**»

(σ.σ.) **Σ π ί ν ο ς**

Μνήμες του χωριού

Στέκομαι στη κορφή, στη Παναία. Πατάω άσφαλο. Πατάω εκεί που ήταν τ' 'αλων'. Μπροστά μου ο τροχός. Κιοτεμένη ρίχνω τα μάτια κάτω. Ποιος, μωρ' Παναία μ', καταφουρνάει κει κάτω; Πρέπει να φτάκω στο τελευταίο σπίτι, στις ξαδέρφες. Ποιος ξέρει πόση ώρα θα το κάνω;

Εβδομήντα χρόνια πίσω αναγκάζεται ο νους να γυρίσει. Η ίδια εγώ δεν είμαι που καταφόρζα αρεντέβοντας από τον τροχό για τ' Κασιάν' τ' 'αλών', στο πάτο τ' χωριού; Ήξερα που θα βάλω το ποδάρι; Πάντα στην ίδια μαυρόπλακα ή ασπρόπλακα, που είχα σημαδεμένη στο παλιό, πολλών αιώνων γκαλντερίμ! Τώρα το γκαλντερίμι είναι καινούριο. Να 'ναι καλά τα χέρια βασανισμένων ανθρώπων -απ' αλλού- κ' οι παράδες των Ζαγορισίων π' ανασταίνουν τα χωριά μας. Λέω, τα χωριά μας, με το στόμα γιομάτο!

Δεν γεννήθηκα στο Καπέσοβο, η μάνα μου γεννήθηκε κ' οι πρόγονοί της όλοι κ' μ' έμαθαν πως είναι και οι δικοί μου πρόγονοι. Η λατρεία μας ήταν το χωριό. Ήταν οι αγιασμένες ψ'χιές που μας καρτερούσαν, με την αγασλιά ανοιχτή, σαν κάναμαν παισίκ.

Δέρνω να σκαριαστώ' καταφορίζοντας, έχω το νου μου που θα βάλω το μπαστούνη για να μη κρατήσει. Αγγαντεύω την Γραδίστα. Είναι εκεί, αγέραστη, όμορφη. Δεν με νοιάζει κ' αν γέρασα στα Γιάνινα. Τα καταφέρνω. Στο Καπέσοβο δεν έπρεπε να γερσω.
Πώς θα σηκωθώ τώρα χαρά, σαν ακούω την κυραμάνα και την θεία να γκραγκανάν' τους σιούκλους και τις λίτρες, τραβώντας για το πρωινό άρμεγμα; Αυτό το πρώτο πρωινό άρμεγμα στο χωριό το ονειρεύομαι μήνες κ' μήνες, εκεί στο στεγνό μου Κουραμιό. Τώρα θα ζήσω σαν άνθρωπος! Έ' αγγαντεύω απ' τα χαράματα τη Γραδίστα, σαν πρωτοβαρέει ο ήλιος στην κορφή της. -Κομ'ήθητι, μωρ' άχαρα, τι σ'κόθ'καταν! Να κοιμηθούμε ήρθαμεν σε τούτο το βλοημένο τόπο; 'Ηρθαμεν να γκιζερίσουμε³ και να πλαλίσουμε! 'Ηρθαμεν να καταφουρίσουμε σε λάκους και στα πλαία. 'Ηρθαμεν να φτάκουε στα Γραδέτσια, στο αμπέλι, εκεί κάτω στο Σελάτο, μια ώρα δρόμο, σ' ένα τόπο εξωτικό για μας τα άχαρα.

Σα ζουρλά κάναμαν στο «γίδα». Έτσι έλεγαν το παλιό, αλλά προσεγγμένο κτίσμα που κλειούσαν τα ζωντανά, γίδια και πρόβατα και κότες. Τα γελάδια τα κλειούσαν αλλού. Κοσιεύαμεν από γίδι σε πρόβατο και κατσίκι να τ' αγκαλιάσουμε κ' αυτά αφαντιάζονταν⁵. Κόσιευαν⁶ να κρυφτούν στους τσάρκουε⁷ τρομαγμένα.... που ήξεραν από χάιδεμα.... Καταλάβαιναν όμως τη θεία, όταν άρχιζε να τα μαλώνει που δεν στέκονταν στ'

άρμεγμα. Όταν την έπιαναν τα διαμόνια, τη θεία Βικτώρια, δε σταματούσε: -μωρέ Γαβέρ... μωρέ Γαβέρ...μωρέ Γαβέρ.... ούτε μετρούσσαμεν πόσες φορές ζούλιε. Αναφέρονταν στον Ιαβέρη των Αθλίων του Ουγκώ. Της είχε κάνει τρομερή εντύπωση, τότε που η μάνα μας τους διάβαζε τους Αθλίους, τις νύχτες του χειμώνα. Κι ο τρομερός Ιαβέρης είχε γίνει Γαβέρ⁸ς πολύ σωστά. Γαβέρ, έλεγε και τον αδερφό μου όταν έκανε ζούλιε. Η τρίφτα με το γάλα, στα τσίγκινα τσιανακούλια⁹ με τα λουλούδια, μας καρτερούσε στη ταβλοπούλα με τα σκαμνάκια μας τα θ'κά μας και το γάλα όχιμε ζάχαρη, αλλά μ' ένα σπ'ρί άλας ήταν νουστ'μότιρο, μας έλεγαν και το πιστεύω ακόμα.

Τούτη την πρώτη μέρα στο χωριό θα νάειμι φρόν'μ'. Απ' αύριου θα βγάλω την ψ'χή σ' όλο το σόι. Θα νάειμι φρόν'μ', γιατί θα πάνω πλαινά μ' τ'ς κυραμάνεις. Κυραμάνεις, λέγαμεν τη γιαγιά και την θεία, τη χήρα από την καταστροφή της Σμύρνης. Ακόμα κοιτάζε τις ράχες μη φανεί ο Αλεξαντρής της, ο καλός της άντρας που άφησε το κορμάκι του στη σφαγή. Η κυραμάνα δεν μας μάλωσε ποτέ. Η θεία μας έδινε στριφτούς τσίμπους κ' αράδιαζε αμέτρητες φορές εκείνο το τρομαχτικό: -μωρέ, κακουμίρκου, μωρέ, κακουμίρκου, όταν της παίρναμεν να παίξουμε κάτι από τα σύφιρα¹⁰ της, να πούμε σαν το γκιουμάκι της το αχώριστο, στις όξω δ'λιές, με το νεράκι, που μας πότιζε με το λιτρίτ'ς¹¹, όταν λυσιάζαμεν στο αμπέλι ή στο χωράφι ή στο μπακτσέι.

Ύστερα απ' τα γίδια και την τρίφτα μας θα τραβάζαμεν πλαινά για το χωράφι στα Κότρινα. Αμάν αυτά τα Κότρινα. Δεν πίστευα στα μάτια μου, τώρα τελευταία, σαν το κοίταζα απ' τη στροφή της Τσιούκας των Δεκατ' στάδων. Αυτά ήταν όλα κ' όλα τα Κότρινα; Η γη της επαγγελίας; Ο απέραντος τόπος; Πώς έβγαιναν όλα εκείνα τ' αγαθά σε τούτη τη λουριδίτσα χώρα; Το στάρι για τον τραχανά κ' τα υψώματα¹² της χρονιάς δεν γίνονταν. Το κριθάρι για τον ανακατεμένο καφέ εδών γίνονταν. Τα ρεβύθια, οι φακές και τα φασούλια της χρονιάς εδών. Το καλαμπόκι για τις κότες επίσης. Ντόματες, κολοκύθια, λάχανα, κρομύδια, σκόρδα αρμάθες εδών πρόκοβαν. Και τα καστραβέτσια¹³ και τα Εξ'λάγουρα¹⁴ και τα πέργουλα για το αψι το ξυδί από δω ήταν. Κι η μαυρούδω η κερασιά κ' τα μπελούσια¹⁵ για τις κερασίδες¹⁶ από δω κατάνονταν! Και στην κορφή, στο δρόμο για τ' αμπέλια, στέκονταν μια γριά γκορτζιά, που μαζί με μια άλλη γριά σουρβιά μας

έσκαζαν ως που να ουρμάσουν τους καρπούς τους, που το χ'νόπωρο μας φάνταζαν για γλυκίσιμα! Χαμπλά, εκεί που άρχιζε το κλαδερό, ένας κηπάκος σπαρμένος με μπαλάσες¹⁷, ήταν για το χ'μώνα. Κι η λακιά που ήταν σύνορο με τ' αμπέλι του Γιαννακούλη του

Κούλα Τζαλμακλή-Χατζηγιάννη

Ντούκα ήταν γιομάτη βατσ'νιές, που γιόμιζαν λαχταρ'στές αλ'μούρες¹⁷, που ψοφάγαμεν να τις μπουρμπουλισούμε¹⁸. Κάθε μέρα δούλευαν στα Κότρινα οι κυραμάνεις για να μαζευτούν, σαν έρθει η ώρα τους, όλα τούτα τα καλούδια, να στεγνώσουν να μπου σε πάνω-πέντε σακουλάκια κ' άλλα να κρεμαστούν στα περόνια του νταβάνι στο μουσικό. Έτσι τόλεγαν ένα δωματιάκι που δεν κράταγε ίχνος υγρασίας και διατηρώνταν τα τρόφιμα όλα μια χαρά. Τα τρόφιμα που τους χρειάζονται να βγάλουν το χ'μώνα.

Η έγνοια τους όλων ήταν να τομαστούν για χ'μώνα. Αυτών τον άτιμο χ'μώνα εκείνου του υψόμετρου. Ήξεραν πόσα ζαλίκια κλαδι έπρεπε να κουβαληθεί στις πλατούλες τους και να μπει στα κατώγια. Έπρεπε ν' αλλάξουν οι σφαροί με τις μπλάνες¹⁹ που ήταν για τα τζάκια. Να κουβαληθούν στα κατώγια οι περσινές και να μπουν στους τοίχους των αυλών οι καινούριο-κομένες στα κλαδερά τους και φερμένες ύστερα από βλάχους, που κάθε χρόνο έκαναν την ίδια δουλειά με τα φορηγά ζώα τους. Ο κρόπος απ' το ξεφρότωμα των μπ'λαρών²⁰, στις πλακοστρωτες αυλές, είναι ακόμα στ' αυτιά μου. Θ' αλλάζαν και οι σφαροί με τα τσάκνα. Αργότερα, σαν τελειώνει ο τρύγος και κλάδευαν τ' αμπέλια. Τα τσάκνα και τα κουτσιουροκλήματα για τις τους γάστρους. Τους γάστρους τους αξέχαστους, που κίγγονταν για να δεχτούν τα αλησμόνητα μπριάμια και ντοματόριζα, τ' αλευροκολόκυθα κ' τ'ς αλευροπίτες τ'ς σιουρχτές. Σιούριζε το βούτ'ρο²¹, βγαλμένο με ιδρώτα κανοτικό, βαρύντας το στη ντουμπιλίστα εκείνα τ' αγιασμένα και βασανισμένα χέρια της κυραμάνεις και της θείας, που μόνο αγάπη ήξεραν να δίνουν.... έτσι απλά.... χωρίς να καρτερούν ξεντίμεμα!²²

Απ' τον Σεπτέμβρη, τον τρυητή, έκαναν τις παραγγελιές τους στα Γιάννινα. Κι εκεί στην παραγγελιά τσακόνωνταν οι κυραμάνεις, όπως τις λέγαμεν εμείς τ' αγγόνια. Και το λάδι και το γκάκι ήταν οι πρώτες παραγγελιές. Θα παραγγέλναν στο Μπίκα, τον πατέρα του γιατρού, αλεύρι, ζάχαρη, ρύζι, μακαρόνια. Τόσες μεριές αλεύρι, έλεγε η κυραμάνα....

Όχι τόσες, έλεγε η θεία. Έχουμε και τόσο ακόμα, μας φταν'. Δε θα μας φτάκει, θέλουμε κ' άλλο τόσο, επέμεινε η κυραμάνα. Μωρ' κακουμοιοπούλα, μωρ' κακουμοιοπούλα, αρχινάει η θεία το τροπάριό της. Ιγώ πιδεύομαι κ' ισύ θρέφ'ς κ' αλλ'νούς. Ίνι κ' κιντυμένος κόσμος, μωρέ κακουμοϊρκου, θα κλειστούμι, να μη βριθεί ένα σαγάν' αλεύρ' για κουρούτ'ι, μωρ' κακουμοιοπούλα. Καλά έλεγε. Θα τους έκλειναν τα χιόνια για μέρες πολλές. Κι ούτε μια φορά κ' ούτε δυο φορές. Και δεν θα καρτερούσαν από κανέναν να τους ξεχιονοίσει. Και φαμίλιες ήταν πολλές, που δεν είχαν δει ποτέ τους να παίρνει έναν παρὰς τους σπίτι τους. Κοίταζαν να πορέψουν μ' ότι μπορούσαν να κάνουν με το γίδι, το γελάδι, το χωράφι και τ' αμπέλι κ' αν είχαν κ' απ' αυτά. Και τ' αλεύρ' ήθελε παρὰδες για να πληρωθεί. Κι έρχονταν οι παραγγελιές, με τα ζώα πήγαιν' έλα, στη Ντοβρά πρώτα κ' αργότερα στα τέρματα, εκεί στον όχτο απ' το ξεροπόταμο.

Κι έρχονταν κ' ο χ'μώνας και δεινοπαθούνταν παλεύοντας με τα χιόνια κ' ανεμοσούρια. Και κανέναν δεν θάρχονταν να τους ξεχιονοίσει τους καβαλαραίους και να τους κόψει δρόμο για τα γίδια και τα γελάδια και θα βασανόζονταν οι ψ'χούλες τους και σε κανέναν δεν θάκαναν παραστάσεις και παράπονα βλακώδη.

Αυτού βρέθηκαν, αυτή ήταν η ζωή και των προγόνων τους.

- ΓΛΩΣΣΑΡΙ**
- σκαριαζόμε: σταθεροποιούμε
 - γκραγκανώ: ανακατεύω μεταλλικά σκεύη
 - γκιζερώ: περπατώ χωρίς σκοπό
 - πιλαλώ: τρέχω παίζοντας
 - αφαντιάζομαι: εξαφανίζομαι
 - κοσιεύω: τρέχω
 - τσάρκος: χώρος για κατσίκια
 - τσιανάκι: βαθιά γαβάθα
 - σύφιρα: οικιακά σκεύη
 - λιτρίτσι: μικρό δοχείο νερού
 - υψώματα: καθάρειες λειτουργίες
 - καστραβέτσια: αγγουράκια
 - εξ'λάγουρα: άγουρα πεπονια
 - μπελούσια: ασπροκόκκινα κεράσια
 - κερασόφιες: ψημένα κεράσια
 - μπαλάσες: μεγάλα λάπατα για πίτα
 - αλ'μούρες: βατόμουρα
 - μπουρμπουλόγ: μαζεύω τα υπολείμματα
 - μπλάνες: χοντρά ξύλα για τζάκι
 - μπ'λαρια:μουλάρια
 - σούριζε το βούτυρο: ήταν μπόλιχο
 - ξεντίμεμα: ανταπόδοση

Οι Σαρακατσάνοι άλλοτε και τώρα. Σκέψεις γύρω από τη διαμόρφωση της συλλογικής τους ταυτότητας.

Αφορμή για το κείμενο αυτό στάθηκε μια συζήτηση, μερικούς μήνες πριν στο Πολιτιστικό Αναπτυξιακό Κέντρο Θράκης (Π.Α.ΚΕ. ΘΡΑ.) στην Ξάνθη, με τον κ. Βασίλη Αϊβαλιώτη, καθηγητή στο Πολυτεχνείο Ξάνθης, ο οποίος μου εξέφρασε την επιθυμία να τον ενημερώσω βιβλιογραφικά για τους Σαρακατσάνους. Η αλήθεια είναι ότι εγώ δεν είμαι Σαρακατσάνος ο ίδιος κι απέχω πολύ από το να θεωρώ τον εαυτό μου «σαρακατσάνολόγο»· ωστόσο μπορώ να πω ότι τόσο λόγω της βιωματικής μου σχέσης μαζί τους (κατάγομαι από μια περιοχή της Ηπείρου όπου η παρουσία τους είναι έντονη) όσο και της επιστημονικής μου ιδιότητας, έχω σχηματίσει μια τεκμηριωμένη άποψη για ορισμένα ζητήματα που αφορούν το σχηματισμό της συλλογικής τους ταυτότητας. Έλαβα λοιπόν το θάρρος να παρουσιάσω ορισμένα από τα πορίσματα της έρευνάς μου ενώπιόν σας, μιας και θεωρώ ότι αυτό που γενικά ονομάζουμε «ακαδημαϊκή γνώση» δεν πρέπει να μένει στα αποστειρωμένα σπουδαστήρια των πανεπιστημίων ή στα εξειδικευμένα περιοδικά, αλλά αντίθετα να «δοκιμάζεται» στο κοινωνικό επίπεδο. Από την άποψη αυτή, επομένως, οποιαδήποτε τεκμηριωμένη κριτική απέναντι στην εισήγηση είναι όχι μόνο ευπρόσδεκτη αλλά και ευκαία.

Πριν περάσω όμως στην ουσία του ζητήματος, επιτρέψτε μου να ασχοληθώ σύντομα με δύο τεχνικά θέματα, τη βιβλιογραφία που αφορά τους Σαρακατσάνους και την ορολογία που θα χρησιμοποιήσω στη συνέχεια. Για τους Σαρακατσάνους έχουν γραφεί τα τελευταία χρόνια δεκάδες βιβλία, άλλα περισσότερο κι άλλα λιγότερο έγκυρα, έχουν κινηματογραφηθεί εκδηλώσεις του παραδοσιακού τους βίου, έχουν γίνει συνέδρια κι έχουν στηθεί μουσεία με λαογραφικό υλικό. Θα 'λεγε κανείς ότι η κινητικότητα αυτή κάθε φορά προσθέτει και κάτι στα ήδη γνωστά για τους Σαρακατσάνους — η αλήθεια είναι ότι —για να μείνω στη βιβλιογραφία— οι περισσότεροι από τους τίτλους που κυκλοφορούν προέρχονται από τους ίδιους τους Σαρακατσάνους και σε μεγάλο βαθμό άλλοτε καταγράφουν ατομικά βιώματα συνήθως ηλικιωμένων Σαρακατσάνων (οπότε αποτελούν πολύτιμη πρώτη ύλη) άλλοτε πάλι καταφεύγουν σε γενικεύσεις που καμιά φορά δημιουργούν συγχύσεις αναφορικά με την καταγωγή και τον πολιτισμό των Σαρακατσάνων. Περιτίθω να τονίσω ότι κάποια από αυτά τα βιβλία είναι γραμμένα με πρόθεση είτε να εξάρουν είτε να μειώσουν το σαρακατσάνικο στοιχείο, οπότε για έναν ερευνητή είναι προφανώς δευτερεύουσας αξίας ή και ακατάλληλα εντελώς. Από τη μεριά μου θα ξεχωρίζω ορισμένους τίτλους τόσο για την εγκυρότητά τους (είναι χαρα-

κτηριστικό ότι όλοι οι μεταγενέστεροι παραπέμπουν σ' αυτούς) όσο και το γεγονός ότι χρησιμοποιούν υλικό από το Ζαγόρι της Ηπείρου, όπου διεξήγαγα κι εγώ επιτόπια έρευνα για τους Σαρακατσάνους. Πρόκειται για:

- 1) το κλασικό έργο του C. Hoeg, *Les Sarakatsans, une tribu nomade greque, Paris-Copenhague 1925-26*, με το οποίο δημοσιοποιείται για πρώτη φορά το ζήτημα των Σαρακατσάνων,
- 2) το επίσης κλασικό έργο της Αγγ. Χατζημιχάλη, *Σαρακατσάνοι*, Αθήνα 1957, από το οποίο δυστυχώς έχει δημοσιευθεί μόνο ο 1ος τόμος και είναι η πρώτη συστηματική απόπειρα προσέγγισης των Σαρακατσάνων από την ελληνική λαογραφία,
- 3) το έργο του Βρετανού John K. Campbell, *Honor, Family and Patronage*, London 1964, το πιο γνωστό ίσως βιβλίο για τους Σαρακατσάνους στην αγγλική γλώσσα, το οποίο όμως παραμένει αμετάφραστο (γιατί ο ίδιος ο συγγραφέας δε συναινεί),
- 4) το έργο του Γ.Β. Καββαδία, *Σαρακατσάνοι. Μια ελληνική ποιμενική κοινωνία*, Αθήνα 1991, γραμμένο στα γαλλικά και μεταφρασμένο από τη σύζυγο του συγγραφέα, και
- 5) το βιβλίο της Θεοπούλας Ανθογαλιδού, *Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην αναπαραγωγή και εξέλιξη μιας παραδοσιακής κοινωνίας*, Αθήνα 1987 (Θεμέλιο).

Επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ποιότητα των κειμένων τους παρουσιάζουν τα πρακτικά του *1ου Συνεδρίου Σαρακατσάνων Ελλάδας και Διασποράς*, Αθήνα 1996, βιβλίο που συνήθως διακινείται από τους πολιτιστικούς συλλόγους των Σαρακατσάνων, αφού έχει εκδοθεί από την Ομοσπονδία τους. Τέλος, από τους νεότερους ερευνητές θα μπορούσε να ξεχωρίσει κανείς το βιβλίο του Ευριπίδη Μακρή, *Ζωή και παράδοση των Σαρακατσάνων*, Ιωάννινα 1990, το σύντομο αλλά ουσιαστικό έργο του Χρήστου Τσουμάνη, «Σαρακατσαναίοι» *Δελτίο Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου 2* (1981) καθώς και τα βιβλία των Γιάννη Μποτού, Βασίλη Λαμνάτου, Ευθύμιου Κίση κ.α.

Όσον αφορά το δεύτερο τεχνικό ζήτημα, αυτό της ορολογίας, θα ήθελα να επιμείνω κάπως περισσότερο. Ο τρόπος προσδιορισμού μιας ομάδας ανθρώπων που διακρίνεται για την ιδιαιτερότητα του πολιτισμού της έχει στο παρελθόν προκαλέσει έντονες διαφωνίες και —κάποτε— αντιπαράθεσεις στο εσωτερικό της επιστημονικής κοινότητας. Ο όρος «φυλή», για παράδειγμα, παρ' ότι χρησιμοποιούσαν για να περιγράψει τέτοιες ομάδες, σήμερα θεωρείται ακατάλληλος. Ο όρος αυτός αντι-στοιχεί με τους αγγλοσαξωνικούς όρους «race» και «tribe», όμως και

στις δύο περιπτώσεις η αξία του είναι μικρή για να περιγράψει μια ομάδα σαν τους Σαρακατσάνους. Ο όρος «race» ως πούμε παραπέμπει

Του Βασίλη Κ. Δαλκαθούκη

σε εμφανείς και ευδιάκριτες βιολογικές διαφορές μιας ομάδας σε σχέση με τον βασικό κορμό της ευρύτερης κοινωνίας, κάτι που φυσικά δεν ισχύει για τους Σαρακατσάνους. Από την άλλη μεριά ο όρος «tribe» έχει επικρατήσει να χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει ομάδες έξω από το πλαίσιο του δυτικού πολιτισμού· οι Σαρακατσάνοι όμως ως ομάδα δραστηριοποιούνται σ' ένα χώρο με έντονη την παρουσία του δυτικού πολιτισμικού στοιχείου και σχετίζονται με τους μηχανισμούς του (π.χ. τη γραφή, την αγορά, τη θρησκεία κ.λπ.), δηλαδή τους θεσμούς ενός ευρύτερου πολιτισμικού χώρου ενταγμένου κάθε φορά σ' ένα κρατικό μόρφωμα.

Ένας δεύτερος όρος που θα πρέπει να αποκλειστεί είναι ο όρος «minority», δηλαδή «μειονότητα», κι αυτό γιατί η περιγραφική του αξία αφορά ομάδες πληθυσμού μιας κοινωνίας που είτε διεκδικούν πολιτική αυτονομία (π.χ. οι Κούρδοι στην Τουρκία) είτε προσδιορίζονται ως διαφορετικοί από κάποιο συγκεκριμένο πολιτικό κείμενο (όπως π.χ. οι Μουσουλμάνοι της Θράκης από τη Συνθήκη της Λωζάνης). Είναι σαφές φυσικά ότι οι Σαρακατσάνοι ούτε αμφισβήτησαν ποτέ οι ίδιοι την ελληνική εθνική τους ταυτότητα ούτε κάτι τέτοιο έχει γίνει από άλλους, πολιτικούς ή επιστημονικούς φορείς, με εξαίρεση ίσως τη ρουμανική προπαγάνδα ως την περίοδο του Μεσοπολέμου.

Ο όρος λοιπόν που θα ταίριαζε περισσότερο στη περίπτωση των Σαρακατσάνων είναι η «εθνοτική ομάδα» (ethnic group) ή «εθνοπολιτισμική ομάδα», όπως προτείνεται από κάποιους σύγχρονους επιστήμονες. Ο όρος αυτός, παρ' ότι στο παρελθόν έχει χρησιμοποιηθεί ως συνώνυμο του όρου «μειονότητα» από τους ιστορικούς, σήμερα έχει απολύτως αποσαφηνιστεί ότι αφορά ομάδες με ευδιάκριτα πολιτισμικά χαρακτηριστικά σε σχέση με το υπόλοιπο κοινωνικό σώμα, ομάδες όμως που σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να προσδιοριστούν με πολιτικούς όρους ή να συσχετιστούν με δράση που να αμφισβητεί την εθνική τους ταυτότητα. Άλλες ομάδες του ελληνικού πληθυσμού που θα μπορούσαν με αντίστοιχο τρόπο να χαρακτηριστούν σήμερα «εθνοτικές» είναι οι Πόντιοι, οι Βλάχοι, οι Πομάκοι, οι Προφυγκικές καταγωγής πληθυσμοί που προέρχονται από έναν συγκεκριμένο τόπο, οι Αρβανίτες κ.λπ. Ο όρος «εθνοτική ταυτότητα» δηλαδή χρησιμοποιείται σήμερα για να χαρακτηρίσει μια

ομάδα ανθρώπων που πρωτίστως επιδιώκει η ίδια να διατηρεί την πολιτισμική της ιδιαιτερότητα, συμμετέχοντας ταυτόχρονα πλήρως στον κοινό εθνικό πολιτισμό.

Ωστόσο ο όρος «εθνοτική ομάδα» δεν επαρκεί για να περιγράψει μια επιμέρους συλλογική ταυτότητα που αναπτύσσει ένα κομμάτι του πληθυσμού της ομάδας αυτής στο πλαίσιο της μακροχρόνιας επαφής του με έναν συγκεκριμένο τόπο. Για παράδειγμα, οι Πόντιοι της Θράκης αναπτύσσουν μια ιδιαίτερη ταυτότητα σε σχέση με τους Πόντιους της Νάουσας ή του Κιλκίς, ενσωματώνοντας πλέον στον εθνικό τους προσδιορισμό κι έναν τοπικό προσδιορισμό. Το ίδιο συμβαίνει με τους Βλάχους της Ηπείρου π.χ. σε σχέση με τους Βλάχους της Ημαθίας κ.ο.κ.

Μια τέτοια ταυτότητα, που αποτελεί προϊόν μακροχρόνιας παραμονής σε έναν τόπο, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «εθνοτοπική» ταυτότητα (ethno-regional). Από την έρευνά μου έχω διαπιστώσει ότι ανάλογη μετεξέλιξη έχει συμβεί και στη συλλογική ταυτότητα των Σαρακατσάνων, και στη συνέχεια της εισήγησής μου θα προσπαθήσω να εξηγήσω τους μηχανισμούς με τους οποίους διαμορφώνεται η συλλογική αυτή ταυτότητα, είτε ως εθνοτική είτε ως εθνοτοπική.

Πώς διαμορφώνεται λοιπόν μια εθνοτική ομάδα; Ο σημαντικότερος παράγοντας, λέει ο Fr. Barth, είναι μια επείγουσα ανάγκη προσαρμογής στο χώρο και τους φυσικούς πόρους που αυτός διαθέτει. Στην περίπτωση των Σαρακατσάνων η διαδικασία αυτή φαίνεται να είναι υπεύθυνη για δύο από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εθνοτικής ταυτότητας των Σαρακατσάνων: πρόκειται για το κτηνοτροφικό επάγγελμα και τη νομαδική μετακίνηση.

Η παραδοσιακή οικονομική δραστηριότητα των Σαρακατσάνων ήταν η κτηνοτροφία και ειδικότερα η ενασχόληση με τα πρόβατα και δεινότερα με τα γίδια. Αυτό σημαίνει ότι από την άποψη του χώρου και των φυσικών πόρων καταλάμβαναν την πιο ορεινή ζώνη με τη χαμηλή βλάστηση, όπου η παρουσία λιβαδικών εκτάσεων τους επέτρεπε να συντηρήσουν τα πολυπληθή κοπάδια τους κατά τη λεγόμενη-θερινή κτηνοτροφική περίοδο», δηλαδή από «τον Άη-Γιώργη ως τον Άη-Δημήτρη». Την υπόλοιπη περίοδο του χρόνου μετακινούνταν με τα κοπάδια τους στα χαιμαδιά, αφού τα ορεινά λιβάδια καλύπτονταν από χιόνι, ενώ αντίθετα τα πεδινά κατά κανόνα δεν καλλιεργούνταν, αλλά λιπαίνονταν από τα πρόβατα για να καλλιεργηθούν την άνοιξη κ.ο.κ.

Συμπληρωματικά προς την κτηνοτροφική δραστηριότητα οι Σαρακατσάνοι γίνονταν «μπάτζοι», δηλαδή τυροκόμοι, και σε ορισμένες περιπτώσεις περιστασιακοί αγωγιάτες,

Οι Σαρακατσάνοι άλλοτε και τώρα

αξιοποιώντας τα φορτηγά ζώα που διέθεταν για την περιοδική μετακίνηση από τα ορεινά στα πεδινά και αντίστροφα. Οι γυναίκες τους, στη διάρκεια κυρίως του καλοκαιριού, ύφαιναν το μαλλί των προβάτων το οποίο επεξεργάζονταν οι ίδιες, η δραστηριότητα όμως αυτή δεν είχε σε καμιά περίπτωση επαγγελματικό χαρακτήρα, αφού τα αυστηρά κοινωνικά ήθη της σαρακατσάνικης οικογένειας δεν επέτρεπαν κάτι τέτοιο. Από την έρευνά μου μάλιστα στο Ζαγόρι μόνο μία Σαρακατσάνα βρέθηκε να κάνει το αντίθετο, κι αυτό όπως έσπευσαν όλοι οι πληροφορητές να συμφωνήσουν, επειδή ήταν χήρα κι έπρεπε να μεγαλώσει τα παιδιά της.

Από την άλλη μεριά «ο Σαρακατσάνος δε γινόταν ποτέ δραγάτης, δηλαδή αγροφύλακας, παπάς και βιολιτζής» δήλωσε κατηγορηματικά ένας από τους Σαρακατσάνους πληροφορητές μου. Η απουσία των τριών αυτών επαγγελμάτων από την παραδοσιακή ζωή των Σαρακατσάνων δεν είναι ούτε αυτονόητη ούτε δευτερεύουσας αξίας ως πληροφορία. Η ταύτιση π.χ. των οργανοπαχτών, τουλάχιστον στην Ηπειρο, με την ομάδα των Γύφτων έκανε τους Σαρακατσάνους να αποφεύγουν συστηματικά όχι μόνο την επαγγελματική ενασχόληση με τη μουσική αλλά ακόμα και την ίδια την εκμάθηση μουσικών οργάνων. Αυτό είχε ως άμεση συνέπεια η μουσική τους παράδοση να βασίζεται στο τραγούδι, και ο χορός τους να είναι επηρεασμένος από την ταυτόχρονη φωνητική και ορχηστρική εκτέλεση. Με άλλα λόγια οι Σαρακατσάνοι «χόρευαν με το στόμα», όπως οι ίδιοι χαρακτηριστικά το προσδιορίζουν.

Από την άλλη μεριά ήταν αδιανόητο να γίνει ένας Σαρακατσάνος αγροφύλακας, αφού ο τελευταίος οριζόταν από την Κοινότητα ακριβώς για να διαφυλάττει τις περιουσίες των χωρικών από τις ζημιές που, φυσιολογικά, προενοούσαν τα ζώα των Σαρακατσάνων στις καλλιέργειες. Το πρόσωπο του αγροφύλακα μάλιστα αποτελούσε για κείνους μια μορφή τοπικής εξουσίας την οποία απεχθάνονταν ιδιαίτερα, αφού δεν ήταν λίγες οι φορές που έρχονταν σε προστριβές με την τοπική κοινωνία, ιδιαίτερα όταν τα κοινοτικά βόσκηνα ήταν περιορισμένα κι αναγκάζονταν να βόσκουν χαμηλότερα τα κοπάδια τους, στο όριο των αγροτικών καλλιεργειών. Τέλος η ιδιότητα του παπά ήταν επίσης ασυμβίβαστη με το παραδοσιακό σύστημα αξιών της σαρακατσάνικης κοινωνίας. Ο Καββαδίας μάλιστα πιστεύει πως η ισχυρή κριτική που ασκούσαν στο πρόσωπο του παπά (είναι χαρακτηριστικές ορισμένες ευτράπελες διηγήσεις με θύματα παπάδες, καθώς σε όλους τους αγροτικούς πληθυσμούς) εκπορευόταν από τη συχνή ανακολουθία που διαπιστώναν ανάμεσα στη θεωρία (τα λόγια) και την πράξη (τα έργα των παπάδων). Ωστόσο, τα πραγματικά αίτια ήταν βαθύτερα, συμπληρώνει, αφού συχνά αναγκάζονταν να νοικιάσουν μοναστηριακά λιβάδια, οπότε ο πα-

πας ήταν γι' αυτούς ο άμεσος διαπραγματευτής και —όχι σπάνια— εκμεταλλευτής τους.

Η κτηνοτροφική δραστηριότητα των Σαρακατσάνων, ως βασική επαγγελματική διεξόδος, διενεργούνταν στο πλαίσιο της νομαδικής μετακίνησης των κοπαδιών. Στην Κοινωνική Ανθρωπολογία συνήθως διακρίνουμε τη νομαδική από την ημινομαδική κτηνοτροφική δραστηριότητα με μεγάλη σαφήνεια. Στην πρώτη περίπτωση ως νομάδες κτηνοτρόφους περιγράφουμε εκείνους που δε διαθέτουν μόνιμη εγκατάσταση, αλλά μετακινούνται περιοδικά χωρίς σταθερή αναφορά στο χώρο, αφού κατά κανόνα δε διαθέτουν ιδιότητα λιβάδια ούτε στα χαιμαδιά ούτε στα θέρετρα. Αντίθετα, ως ημινομάδες κτηνοτρόφους χαρακτηρίζουμε όσους διαθέτουν μια μόνιμη και σταθερή εστία —είτε στα χαιμαδιά είτε στα θέρετρα— και μετακινούνται έξω από αυτήν την αντίστοιχη περίοδο του χρόνου κατά την οποία δεν μπορούν να θρέψουν τα κοπάδια τους από ίδιους πόρους. Στην περίπτωση των Σαρακατσάνων, τουλάχιστον ως τη δεκαετία του 1940, τα τσελιγκάτα που διέθεταν ιδιότητα λιβάδια —αποκλειστικά σχεδόν στα χαιμαδιά— ήταν ελάχιστα, με σημαντικότερο ίσως το τσελιγκάτο του Γουλή στο Κιλκίς, στο οποίο αναφέρεται εκτενώς στα «Αγροτικά» του ο Καραβιδάς. Αντίθετα, κατά βάση ημινομάδες ήταν οι βλαχόφωνοι κτηνοτρόφοι, εγκατεστημένοι τα καλοκαίρια σε ορεινούς οικισμούς όπως το Συρράκο, οι Καλαρρυτιές, το Μέτσοβο κ.λπ., μετακινούμενοι το χειμώνα είτε στα παράλια της Ηπείρου και της νότιας Αλβανίας είτε στο θεσσαλικό κάμπο ή αλλού. Συνεπώς, αν θέλουμε να προσδιορίσουμε τα τρία βασικότερα χαρακτηριστικά της σαρακατσάνικης ταυτότητας, τουλάχιστον πριν το όριο της δεκαετίας του 1940, θα λέγαμε ότι αυτά οργανώνονται στο τρίπτυχο κτηνοτροφία —νομαδισμός—ελληνοφωνία, αφού όπως είναι γνωστό, οι Σαρακατσάνοι στο παραδοσιακό τους πλαίσιο δε γνώριζαν καμιά άλλη γλώσσα πέραν της ελληνικής.

Τα όσα ανέφερα ως εδώ αποτελούν κατά κάποιον τρόπο τα «αντικειμενικά» στοιχεία αυτού που ονομάζουμε σαρακατσάνικη συλλογική ταυτότητα ή ακριβέστερα «εθνοτική ταυτότητα των Σαρακατσάνων». Ωστόσο γνωρίζουμε σήμερα με μεγάλη ακρίβεια ότι μια συλλογική ταυτότητα δεν κτίζεται μόνο με αντικειμενικούς παράγοντες· ούτε οι παράγοντες αυτοί, όταν υπάρχουν, οδηγούν αναγκαστικά στη διαφοροποίηση του πληθυσμού που τους φέρει. Αντίθετα μια συλλογική ταυτότητα κατασκευάζεται, κατά κανόνα με την παρέμβαση άλλων παραγόντων που αξιοποιούν την αντικειμενική βάση που τους προσφέρει. Επιτρέψτε μου λοιπόν στη συνέχεια να αναφερθώ κάπως διεξοδικότερα στους παράγοντες αυτούς, αφού κατά τη γνώμη μου η

λειτουργία τους υπήρξε καταλυτική στη διαμόρφωση τόσο της εθνοτικής όσο και της εθνοτοπικής ταυτότητας των Σαρακατσάνων. Οι περισσότεροι ανθρωπολόγοι που ασχολούνται με τις εθνοτικές ταυτότητες υποστηρίζουν πως ο κατασκευαστής της ταυτότητας είναι ο κατασκευαστής της εθνοτικής ταυτότητας. Με την ενσωμάτωση της εθνοτικής ταυτότητας σε μεγάλο βαθμό, όπως θα προσπαθήσω να εξηγήσω στη συνέχεια. Με την ενσωμάτωση της Ηπείρου, το 1913, στο ελληνικό κράτος ο κεντρικός γραφειοκρατικός μηχανισμός απέδωσε στους πληθυσμούς των «Νέων Χωρών» την ιδιότητα του πολίτη. Συντάχθηκαν λοιπόν στο πλαίσιο αυτό οι πρώτοι εκλογικοί κατάλογοι στην περιοχή —οι εκλογικοί κατάλογοι του Ζαγορίου βρίσκονται στην κατοχή μου και είναι στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου— από τους οποίους όμως απουσιάζει η μεγάλη μάζα των Σαρακατσάνων. Οι τελευταίοι, καθώς δεν είχαν μόνιμη διαμονή στο Ζαγόρι ή οπούδηποτε αλλού δεν συμπεριλήφθηκαν ούτε στα κανονικά δημοτολόγια των Κοινοτήτων, αυτά δηλαδή από τα οποία προκύπτει βαθμιαία η ιδιότητα του δημότη, σε ειδικά παραρτήματα των δημοτολογίων, ώστε να ελέγχεται η δημογραφική τους κατάσταση και να ρυθμίζεται κυρίως η στρατολογική τους υποχρέωση. Η παράλειψη αυτή είχε μακροπρόθεσμα σημαντικές συνέπειες για τους Σαρακατσάνους.

Καταρχήν το ίδιο το κράτος και οι μηχανισμοί του παρήγαγαν έναν ειδικό όρο για να περιγράψουν τη νομαδική ιδιότητα, τον όρο «σκηνίτης». Οι νομάδες κτηνοτρόφοι χαρακτηρίστηκαν «σκηνίτες» τόσο από τα επίσημα κοινοτικά έγγραφα όσο και από άλλους φορείς (π.χ. τις τράπεζες), ενώ στην καθομιλουμένη γλώσσα το κτηνοτροφικό επάγγελμα και η νομαδική μετακίνηση συνδυάστηκαν στον όρο «βλάχος», με τον οποίο η περιβάλλουσα κοινωνία εξακολουθούσε να προσδιορίζει τους Σαρακατσάνους. Θεωρώ φυσικά περιττό να αναφέρω ότι το προσωνύμιο «βλάχος» τίθεται εδώ με την επαγγελματική έννοια, αφού όπως προανέφερα οι Σαρακατσάνοι είναι αποκλειστικά ελληνοφωνοί και δεν έχουν σχέση με τους λατινόφωνους ορεινούς πληθυσμούς της Πίνδου, τους Βλάχους ή Αρμυρούους.

Από την άλλη μεριά η άρνηση του κράτους να εντάξει τους νομάδες κτηνοτρόφους στα κανονικά δημοτολόγια και τους εκλογικούς καταλόγους είχε μια ουσιαστικότερη συνέπεια σε οικονομικό επίπεδο, καθώς συνένευσε αποφασιστικά στην αναπαραγωγή της δομής του τσελιγκάτου. Το τσελιγκάτο, παρά τις υφαιροποιημένες προσεγγίσεις και περιγραφές του, υπήρξε ουσιαστικά ένας μηχανισμός καπιταλιστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας, συγκροτούσαν από τη συνένωση κεφαλαίου, κατά βάση ζωικού, που

διέθετε το τσελιγκας και εργατική δύναμη, την οποία προσέφεραν οι μικροκτηνοτρόφοι (σμίχτες) και οι εντελώς ακτήμονες κτηνοτρόφοι που απασχολούνταν ως τσοπάνηδες. Η διαχείριση του κεφαλαίου στο τσελιγκάτο γινόταν αποκλειστικά από τον τσελιγκας, με αποτέλεσμα η «δικαιοσύνη» να επαφίεται στη δική του διακριτική ευχέρεια. Είναι γνωστό π.χ. ότι ο τσελιγκας συχνά δεν ήταν ο δίκαιος διαχειριστής, όπως παρουσιάζεται από ορισμένες προσεγγίσεις (π.χ. του Καραβιδά), ούτε πολύ περισσότερο επέτρεπε στους σμίχτες του να αναπαράγουν το δικό τους ζωικό κεφάλαιο: η συμμετοχή των μικροκτηνοτρόφων στο τσελιγκάτο γινόταν με τον όρο να μην κρατήσουν «αρνάδες», δηλαδή ηθελικά αρνιά, ώστε να μην έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν τα ζώα τους, και κατά συνέπεια να εξαρτώνται αποκλειστικά από την ένταξη τους στο τσελιγκάτο. Η εξάρτηση αυτή λοιπόν ευνοήθηκε με την άρνηση εγγραφής των Σαρακατσάνων στα δημοτολόγια: οι Κοινότητες προσέφεραν τα βοσκοτόπια σε υψηλό τίμημα, οπωσδήποτε απαγορευτικό για τους μικροκτηνοτρόφους έξω από το τσελιγκάτο, καθώς οι μικροκτηνοτρόφοι δε διέθεταν επαρκές ή και καθόλου κεφάλαιο. Αντίθετα οι δημότες μικροκτηνοτρόφοι είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν τους κοινοτικούς βοσκοτόπους με το μισό ή και ακόμη μικρότερο ενόκιο.

Η διαδικασία αυτή περιγράφεται σήμερα με τον όρο «εθνοποίηση της εργατικής δύναμης», πράγμα που σημαίνει ότι το κράτος, καθώς αρνούνταν ή αδυνατούσε να παράσχει επαγγελματική εκπαίδευση και στη συνέχεια απασχόληση σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού, ανεχόταν τη δραστηριότητα αυτή να γίνεται από ανεξάρτητους φορείς, όπως στην περίπτωση που εξετάζουμε το τσελιγκάτο. Στο πλαίσιο του τσελιγκάτου όχι μόνο αντιμετωπιζόταν η «ανεργία» —όπως θα λέγαμε σήμερα— αλλά ταυτόχρονα οι απασχολούμενοι εκεί ανέπτυσαν τις επαγγελματικές τους δεξιότητες αυτονόητα, μαθαίνοντας από μικρή ηλικία τα καθήκοντά τους και τον τρόπο εργασίας. Παράλληλα η εργασία τους πλαισιωνόταν από ποικίλες εθιμικές και ηθικές δεσμεύσεις κατά τέτοιο τρόπο, ώστε οι κτηνοτρόφοι και οι οικογενείες τους να θεωρούνταν κάτι δικό τους της συμμετοχής στο τσελιγκάτο και τους μηχανισμούς του. Με άλλα λόγια, σε μια εποχή που το ελληνικό κράτος ενέτασσε τις «Νέες Χώρες» στο πλαίσιο του, στις αρχές του 20ου αιώνα, η διατήρηση ενός οικονομικού σχηματισμού όπως το τσελιγκάτο καθυστέρησε την ενσωμάτωση των νομάδων κτηνοτρόφων στους διοικητικούς μηχανισμούς και συνέτεινε αποφασιστικά στα να αναπαράγεται μια διαφορετική συνείδηση από τους πληθυσμούς αυτούς. Η συνείδηση αυτής της διαφορετικότητας παρήγαγε αργότερα το εθνώνυμο «Σαρακατσάνοι».

(Συνέχεια στο επόμενο)

Ζαγορίσιες Ευποιίας συνέχεια. Όχι, δεν χάθηκαν όλα στο Ζαγόρι!

Με την ευκαιρία των εκλογών ο ξενιτεμένος μας Περικλής Τσαπάρης και η γυναίκα του Ελευθερία ήρθαν από το μακρινό Αμπου-Κίρ της Αλεξάνδρειας σαν υπεύθυνοι Έλληνες να ψηφίσουν στον τόπο τους. Λίγες μέρες πριν φύγουν η εκκλησιαστική Επιτροπή Άνω Πεδινών αποτελούμενη από τον ιερέα Παύλο Μπούκα πρόεδρο, τον Γιώργο Δούβλη αντιπρόεδρο και τον Κώστα Τράκη ταμία, αποφάσισε να τιμήσει τον εκλεκτό Πανωσουδενιώτη επατρίδη για την γενναιόδωρη προσφορά σημαντικότητας χρηματικού ποσού για τη ριζική ανακαίνιση της εκκλησίας του Αγ. Δημητρίου, ανακηρύσσοντάς τον ευεργέτη του χωριού.

Η επιτροπή επέδωσε τη σχετική απόφαση και του απένειμε τιμητικό δίπλωμα καλλιγραφημένο και ομορφοκορνιζαρισμένο καθώς και τιμητική πλακέτα καλοδουλεμένη, σε μια σεμνή και απέριτη αλλά ιδιαίτερα φορτισμένη συγκινησιακά τελετή. Η Ελένη Δούβλη χάρισε στη σύζυγό του Ελευθερία

Η γιορτή του Ευαγγελισμού στο ρημαγμένο μοναστήρι της Ευαγγελίστριας Άνω Πεδινών

Το χωριό και οι Ζαγορίσιοι επιμένουν να το γιορτάζουν

Πέρασε ένας ολόκληρος χρόνος από την «αποφράδα» ημέρα που το μοναστήρι μας έκλεισε κι η μοναχική κοινότητα με τις τέσσερις μοναχές και τις δόκιμες που του έδινε ζωή -πραγματικό στολίδι του χωριού και όλης της περιοχής- πήρε το δρόμο της φυγής σαν τους

Της Ελένης Οικονομίδου - Δούβλης

πρωτόπλαστους από τον παράδεισο. Εκεί που μοσχοβολούσε το λιβάνι της Ναζαρέτ κι αγγελικές ψαλμοδίες ανέβαιναν στον ουρανό τώρα περπατά μοναχή η ερημιά κι η εγκατάλειψη.

Μάταια ο παπά-Ηλίας μοναχικός φύλακας τώρα πια του μοναστηριού χτυπά και ξαναχτυπά την καμπάνα. Βουβάθηκε και το σήμαντρο. Αραϊά και που οι επισκέπτες, πως να γίνει λειτουργία χωρίς ψάλτη! Οι υποσχέσεις για επαναλειτουργία του, δεν φαίνονται να πραγματοποιούνται. Τα μοναστήρια χωρίς ψυχές αφιερωμένες είναι ψυχροί μουσειακοί χώροι, που όσο και αν σου επιβάλλονται με το δέος και την κατανύξη που σου προξενούν, καταφέρνουν πολύ λιγότερα χωρίς την ζωντανή παρουσία και μάλιστα των γυναικών, την πηγαία αγάπη, την καλοσύνη, την γλυκύτητα, την φιλική κι ανιδιοτελή διάθεση μιας άλλης ψυχής έτοιμης να σε ακούσει, να σφίξει τα χέρια σου στα δικά της, να μοιραστεί το όποιο της ψυχής σου φορτίο.

Συνήθεια όμορφη του χωριού από παλιά να γιορτάζει τη Βαγγελίστρα το χειμωνιάτικο πανηγύρι του Ζαγορίου. Οι παλιότεροι θυμούνται πως κοιμόταν από βραδύς στα κελιά αλλά και το πανηγύρι της άλλης μέρας με τα βιολιά, τις «σιουρήχτριες» και τα δαχτυλίδια το χαλβά και τη λοταρία με το λουκούμι του Τσερβεριώτη Σπύρου Ζήκα.

Μετά την ανακαίνισή του οι επιτρόποι φρόντιζαν για την τήρηση του εθίμου της κοινής τράπεζας με φαγητό καλό κρασί και όργανα.

Το έθιμο συνεχίστηκε και με άνοιγμα του μοναστηριού με την βοήθεια, την χάρη, την νοικοκυροσύνη και την καλοσύνη των μοναχών. Πέρυσι με το κλείσιμό του το έθιμο δεν έγινε. Ποιος είχε τη διάθεση, αφού η λύπη πλάκωνε όλων τις καρδιές.

Ένα χρόνο μετά, φέτος, σαν φωνή διαμαρτυρίας και αγανάκτησης αποφασίσαμε, αφού πήραμε την άδεια της Μητρόπολης, να ξαναδώσουμε ζωή στο βωβό μοναστήρι.

Ανώδυμη πανωσουδενιώτικη οικογένεια ανέλαβε την δαπάνη. Όλοι οι χωριανοί, η εκκλησιαστική επιτροπή, η Λαμπριάδεις Σχολή και ο δραστήριος σύλλογος των Πανωσουδενιωτών πρόθυμα ανέλαβαν το βάρος της διοργάνωσης.

Στον εσπερινό, πλήθος πιστών γέμισε τον ιερό χώρο στην καθιερωμένη αρτοκλασία, προσφορά της κ. Ερμηνείας Φωτιάδου. Ανήμερα, οι πιστοί που ανηφόριζαν το καλντερίμι μας θυμίσαν παλιές καλές εποχές.

Μετά τη λειτουργία, με την παρουσία του Αρχιμανδρίτη κ. Τραϊκάπη, την ομιλία του δασκάλου κ. Βασιλείου Εξάρχου για την εθνική γιορτή ακολούθησε πλούσιο τραπέζι με παραδοσιακά φαγητά, μπακαλιάρο, γίγαντες, ελιές και χαλβά.

Στη Σχολή πάλι στρωμένο τραπέζι για 70 άτομα. Όπως είναι γνωστό η κόρη του καταξιωμένου στην πόλη μας νευρολόγου Αθανασίου Φωτιάδη, Άντα από το 1998 σύστησε ίδρυμα με σκοπό την οικονομική ενίσχυση χωριανών φοιτητών της Ιατρικής.

Έτσι και φέτος. Ο Γιώργος Δούβλης πρόεδρος του ιδρύματος αφού καλωσόρισε τους προσκυνητές αναφέρθηκε στην επιθυμία του γιατρού να συνεχιστεί η παράδοση των Πανωσουδενιωτών μεγάλων γιατρών, Τσατσάνη,

Μπαντά, Δόνου-Φωτιάδη. Συνεχίζουν σήμερα η Άντα Φωτιάδου, ο Νίκος Κώσσης και η Ευανθία Τέφα. Την επιθυμία του υλοποίησε η κόρη του διευθύντρια της ψυχιατρικής του Νοσοκομείου Χατζηκώστα.

Αναφέρθηκε ακόμη στην Ζαγορίσια ευποιία της οποίας υπάρχει ευτυχώς συνέχεια στις μέρες μας. Στην ωραία αυτή ατμόσφαιρα η κ. Άντα Φωτιάδου έδωσε το χρηματικό βοήθημα στον Τιμολέοντα Ξάνθο φοιτητή οδοντιατρικής, εγγονό του αξεχαστου δασκάλου. Ο πατέρας του φοιτητή Ιάσοντας με τη σύζυγό του Πόπη φίλοι από παλιά της οικογένειας ευχαρίστησαν συγκινημένοι.

Στην τελετή παραβρέθηκε κι ο καθηγητής πληροφορικής κ. Δημήτριος Φωτιάδης ανηψιός του γιατρού με την μητέρα του Χριστίνα. Κλείνοντας η γνωστή λαογράφος κ. Ερμηνεία Φωτιάδου θυμήθηκε συγκινημένη τα δικά της βιώματα.

Φέτος τετρακόσια σχεδόν άτομα κάθισαν στο τραπέζι της Ευαγγελίστριας και περισσότερες ακόμα φωνές αξίωσαν την επαναλειτουργία του μοναστηριού. Ήταν μια σωπηλή διαμαρτυρία. Η Παναγιά ας φωτίσει αυτούς που έχουν λόγο.

Η χειρονομία του Περικλή Τσαπάρη και της οικογένειας Φωτιάδη μας κάνει να πιστεύουμε πως, όχι δεν χάθηκαν όλα στο Ζαγόρι!

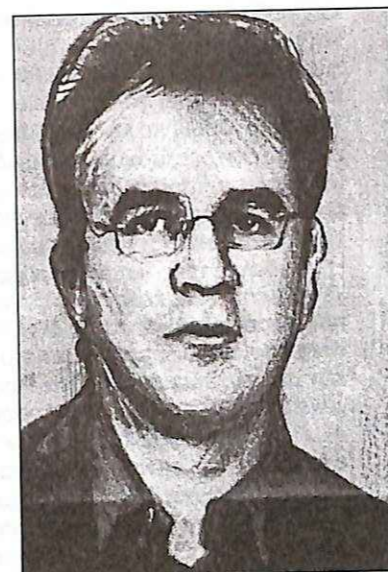
Από δεξιά: Κ. Τράκης, Γιώργος Δούβλης, Περικλής και Βιβή Τσαπάρη.

δύο κομμάτια της Ζαγορίσιες φορεσιάς, ένα μαντήλι και μια πλουμιστή ποδιά καλοκεντημένη στη Λαμπριάδεις Σχολή, να τα φοράει και να τα χαιρέται στην Ξενιτιά, γιατί της πρόβουν αφού μια ζωή σαν γνήσια Ζαγορίσια στέκεται στο πλευρό και στις επιλογές του Περικλή μας. Συγκινημένος ο Περικλής ευχαριστώντας είπε «ότι μοιράζεται την τιμή με όλους τους συγχωριανούς του που βοηθούν με το υστέρημά τους και δεν αφήνουν τις εκκλησιές μας να ρημάξουν».

Ήταν μια ξεχωριστή μέρα που μας άφησε με βουρκωμένα μάτια αλλά και γεμάτη περηφάνια καρδιά αφού και σήμερα, εις πείσμα των καιρών μας, υπάρχουν άξιοι συνεχιστές της Ζαγορίσιες ευποιίας που μας κληροδότησε τους θησαυρούς, εκκλησιές, σχολιά, μοναστήρια, γεφύρια που ξεχωρίζουν τον τόπο μας και διαλαλούν τον Ζαγορίσιο πολιτισμό.

...συνέντευξη

Ο Δημήτρης Τζιόβας

Ο Δημήτρης Τζιόβας έκλεισε την προηγούμενη χρονιά εντυπωσιακά. Μια σημαντική συνθετική εργασία (*The other Self Selfhood and Society in Modern Greek Fiction* Lexington Books), μια συναγωγή παλαιότερων κειμένων σε νέα αρχιτεκτονική (*Κοσμοπολίτες και Αποσυνάγωγοι, «Μεταίχμιος»*) καθώς και μια επιμέλεια (*Greece and the Balkans. Identities, Perceptions and Cultural Encounters since the Enlightenment*, "Ashgate").

Εμείς θα πραγματευτούμε εδώ τα δύο πρώτα βιβλία του. Τρία είναι τα δεσπόζοντα χαρακτηριστικά της σκέψης και της γραφής του Τζιόβα: νηφάλια επιχειρηματολογία, καθαροί στόχοι, οικεία γλώσσα. Πιστεύω ότι και οι τρεις αυτές κατακτήσεις της ώριμης περιόδου του Διευθυντή Σπουδών του Κέντρου Βυζαντινών, Οθωμανικών και Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Βιρμίνγχαμ, συνδέονται με τη λεπτή ισορροπία του ανάμεσα στο μεσολαβητικό ρόλο του κριτικού και σ' εκείνον του περιπαθής αναγνώστη. Γι' αυτό ετοιμοπαράδοτα σχήματα, αυτοπαθείς τρόποι και γλωσσικοί στραγγαλισμοί απουσιάζουν από τα

γραπτά του -σ' αυτό βέβαια συμβάλλει, απ' ενός, η εκ του μακρόθεν σχέση του με την ντόπια λογοτεχνική μίξερια και, απ' ετέρου, η εκλεκτική του εγγύτητα με τα κείμενα κι όχι αναγκαστικά με τους ανθρώπους. Ακόμη κι αν διαφωνείς με τη σκοπιά του Τζιόβα, δεν μπορείς να παραβλέψεις ότι η προσπάθειά του να ερευνησει την πτώση της συλλογικότητας και την άνοδο της ατομικότητας στη νεοελληνική λογοτεχνία, μέσα από παλαιότερα ή νεότερα παραδείγματα, είναι, αν μη τι άλλο, ερευνητική.

Με τον Δημήτρη γνωριζόμαστε περίπου μία δεκαετία. Η κουβέντα μαζί του, σχεδόν σε κάθε ταξίδι του, είναι πάντα ωφέλιμη, ακόμη κι όταν φωτίζουμε διαφορετικά τα πράγματα. Αυτό που προσωπικά με συγκινεί πάνω του - κάτι που του το εξομολογούμαι δημόσια- είναι ένας αέρας επαρχιώτη κομπολοΐτη που αποπνέει - ενδεχομένως γι' αυτό και στους δυο μας ν' αρέσει τόσο φανατικά ο Γ. Μ. Βιζυηνός.

Μισέλ Φάις

«Ε» 13/2/04

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Greece and The Balkans Identities, Perception and Cultural Encounters since the Enlightenment (συλλογή μελετών υπό την επιμέλεια του Δημήτρη Τζιόβα) Εκδ. Ashgate Press, 2003

Η Ελλάδα και τα Βαλκάνια: αυτός είναι ο συμβατικός τίτλος μιας αντισυμβατικής συλλογής μελετών, της οποίας ο υπότιτλος, «Ταυτότητες, αντιλήψεις και πολιτιστικές συναντήσεις από την εποχή του Διαφωτισμού», περιγράφει καλύτερα το περιεχόμενο της. Αρετές του βιβλίου η επιστημονική ακρίβεια, η εστίαση σε πολυσύνθετα θέματα και η ευρύτητα της ιστορικής κατόπτρευσης. Παρότι δεν αποτελεί την πιο εύκολη εισαγωγή στην περιοχή και στους δεσμούς της Ελλάδας μ' αυτήν, προσφέρει πλούσιο κοίτασμα γνώσης σε όσους επιθυμούν να σκάψουν.

Θεματική διάταξη

Η συλλογή ξεκινά με ένα κεφάλαιο για τα προ-νεωτερικά Βαλκάνια και τελειώνει με τη δεκαετία του '90 και την τρέχουσα πραγματικότητα. Ωστόσο, η διάταξη των κειμένων είναι περισσότερο θεματική παρά χρονολογική. Τα 18 κεφάλαια καλύπτουν ευρύ φάσμα θεμάτων, από τις εθνικές ταυτότητες και τις εθνικές αντιλήψεις ως τον πολιτιστικό διάλογο, τη μουσική, τη γλωσσολογία και τις λογοτεχνικές αφηγήσεις. Το βιβλίο χρησιμοποιεί τη μεταβαλλόμενη πολιτική πραγματικότητα της περιόδου της μεσοπολεμικής φάσης ως φόντο παρά ως ένα (δυσάρεστα οικείο) κεντρικό θέμα.

Η Ελλάδα έχει αντιπροσωπεύσει για πολύ καιρό την πύλη της περιοχής προς τη Δύση και την Ευρώπη, μέσα από τη γλώσσα της που κέρδισε την εύνοια των μορφωμένων τάξεων και τον ολοένα και σαφέστερο προσανατολισμό της. Εξαιτίας αυτού, το ανανεωμένο ενδιαφέρον της Ελλάδας για τη δική της «αυλή», όπως γράφει ο επιμελητής της συλλογής, Δημήτρης Τζιόβας, στη διαυγέστατη εισαγωγή του, «φαίνεται να ξεπηδά περισσότερο από μια αίσθηση υπεροχής παρά από αλληλεγγύη». Η Ελλάδα διαθέτει τη μοναδική κλασική της κληρονομιά για να αντισταθεί μίξερ τους μεταγενέστεροι δεσμούς της Βυζαντινής.

Η γέφυρα του Καμπέραγα στο ανατολικό Ζαγόρι.

δοξη πίστη στη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας ένωσε με ισχυρούς δεσμούς την περιοχή, η οποία περιγραφόταν παλαιότε-

Ελλάδα και Βαλκάνια

Μελέτες για την ιδιαίτερη θέση της χώρας στον πολιτιστικό χάρτη της περιοχής

Του John Ross

ρα με προεθνικούς χαρακτηρισμούς, όπως «ευρωπαϊκή Τουρκία» - ο όρος «Βαλκάνια» χρονολογείται μόλις από τον 19ο αιώνα.

Το βιβλίο εστιάζει στην περίοδο μετά τον Διαφωτισμό και στις πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις που αναπτύχθηκαν ακόμη και κατά τη διάρκεια των εθνικών και ιδεολογικών εξεγέρσεων των τελευταίων δύο αιώνων. Τι έχει απομείνει από αυτές τις αλληλεπιδράσεις τώρα που το πολιτικό σκηνικό έχει αλλάξει;

Στην αναζήτηση απαντήσεων, το βιβλίο προχωράει σε βάθος. Το διερευνητικό δοκίμιο του Πασχάλη Κιτρομηλίδη πάνω στις γυμνάζει και τις ταυτότητες ακολουθείται από τη μελέτη του Ρέιμοντ Ντέντρεζ για τις ελληνοβουλγαρικές σχέσεις κατά την προεθνική περίοδο. Στο δεύτερο μέρος, ο Γόχαν Στράους (απλή συνωνυμία!) μιλάει με κύρος για την ελληνική επιρροή στην οθωμανική πολιτιστική ιστορία. Ο Δημήτρης Λιβάνιος περιγράφει με ζωηρότητα την εικόνα των Βαλκανίων στην ελληνική ιστορική φαντασία («Χριστιανοί, ήρωες και βάρβαροι»). Ο Γεράσιμος Αυγουστίνος εξετάζει τις ελληνο-βαλκανικές σχέσεις κατά τον Μεσοπόλεμο μέσα από τα κείμενα επιλεγμένων Ελλήνων συγγραφέων, δίνοντας έμφαση στην αντιφατική φύση των συλλογικών συνειδησών.

Θρησκευτικά θέματα

Στο τρίτο μέρος, ο Κ. Ε. Φλέμινγκ και ο Εγιάλ Γκίνιο ασχολούνται με θρησκευτικά θέματα: ο πρώτος φέρνοντας σε αντιπαράθεση τις εμπειρίες δύο Εβραίων ραβίνων, που ο ένας έζησε στην Κρήτη και ο άλλος στο Σερράγεβο, και ο δεύτερος εστιάζοντας στη Θεσσαλονίκη του 18ου αιώνα και στη (παραμυθιστική συχνά) σημασία της για τη μουσουλμανική κοινότητα. Η Ντράνα Γουάρντλ διερευνά τη σαρακατσάνικη κουλτούρα -«πέντε πρόσωπα, ένας λαός»- διμέσου των παραδοσιακών ενδυμασιών της.

Στο τέταρτο μέρος του βιβλίου, που φέρει τον τίτλο «Πολιτιστικοί διάλογοι και σταυροδρόμια», εξετάζονται μεταφορικά όσο και φυσικές διασυνδέσεις. Η Μαρία Λοπέθ Βιλιάλμπια ασχολείται με το σημαντικό εγχείρημα του Ρήγα Φεραίου Βελεστινλή, την προσπάθειά του να εισαγάγει τις ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης μέσω μιας «νέας πολιτιστικής συνταγματικής χάρτας» και να προσφέρει έναν «ιδεολο-

γικό χάρτη» στην περιοχή. Η Όλγα Αυγουστίνου εστιάζει στις γέφυρες

των Βαλκανίων, όπου «η γέφυρα προβάλλει τόσο σαν φυσικός σηματοδότης όσο και σαν μεταφορικό σχήμα, που ζευγνύει το ρήγμα χωρίς να το κλείνει». Η Έλλη Σκοπετέα εξετάζει την έννοια του «σταυροδρομίου», παρατηρώντας ότι ενώ τα Βαλκάνια αρχικά «αποδόθηκαν» στην Ανατολή από τους Αυτι-κούς, τελικά έγιναν μια «αυτοσχέδια συνοριακή περιοχή» μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Μουσικές αλληλεπιδράσεις

Το πέμπτο μέρος του βιβλίου έχει τρία κεφάλαια για τις μουσικές αλληλεπιδράσεις από τον 18ο αιώνα έα 3 σήμερα, γραμμένα από τον Τζον Πλεμμένο, τον Βασίλη Ντασιάκο, τον Κωνσταντίνου Μάντζο και τον Κρις Ουίλιαμς. Το έκτο μέρος αναφέρεται σε λογοτεχνικά κι γλωσσολογικά θέματα. Ο Μπράιαν Τζόζεφ υποστηρίζει ότι η σύγχρονη ελληνική γλώσσα έχει επηρεαστεί περισσότερο (στη δομή και όχι μόνο στο λεξιλόγιο) από βαλκανικές παρά από δυτικές αλληλεπιδράσεις. Ο Γιάννης Καραβίδας και η Γεωργία Φαρίνου-Μαλαματάρη βλέπουν την περιοχή μέσα από τη σκοπιά του σουρεαλιστή ποιητή και ζωγράφου Νίκου Εγγονόπουλου και μέσα από τη σύγχρονη ελληνική ζωγραφία. Στο αχμηρό τελικό κεφάλαιο, ο Βασίλης Λαμπρόπουλος υποστηρίζει ότι ο όρος «Βαλκάνια» δεν είναι απλώς υποτιμητικός -για περιοχή στην οποία «κάνενας δεν παραδέχεται ότι ανήκει αλλά πιστεύει ότι ανήκουν όλοι οι άλλοι»- αλλά και στείρος. Μπορούμε να αναφερθούμε στη «βαλκανοποίηση» ως έναν (βιολογικό) πολιτικό κατακερματισμό, αλλά όχι στη «βαλκανικότητα»... δεν υπάρχει «βαλκανική θεωρία» μεταφράσιμη σε άλλα συμφραζόμενα. «Με αυτή την έννοια», λέει, «δεν υπάρχει τίποτα να πεις για τα Βαλκάνια, εκτός, προφανώς, από το πόσο πεισματικά, αυτοκαταστροφικά και αμίμητα «βαλκανικά» είναι».

Είναι ένα κάπως παράφωνο τέλος για ένα βιβλίο που δεν είναι γραμμένο με πολεμικό ύφος. Δείχνει, ωστόσο, τη ρευστότητα που χαρακτηρίζει ακόμα την ταυτότητα της περιοχής και τους δεσμούς της Ελλάδας μ' αυτήν. Η διαδικασία της διαμόρφωσης των σχέσεων βρίσκεται ακόμα σε κίνηση - μόνο που η Ελλάδα δεν είναι πλέον το μοναδικό παράθυρο των Βαλκανίων προς τη Δύση. Η επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα συνεχιζόμενα ανοίγματα των ΗΠΑ έχουν φροντίσει γι' αυτό.

Η Αδελφότητα Τριστένου Ζαγορίου τιμά την 50άχρονη προσφορά του γιατρού Γιώργου Στυλίδη

Στις 20 Μαρτίου 2004, Σάββατο βράδυ, στην ανακαινισμένη λαμπρή αίθουσα του ANAVOTEL έγινε η καθιερωμένη ετήσια συνενόηση της Αδελφότητας Τριστένου όπου και τιμήθηκε η πενήνταχρονη προσφορά του μέλους της και ταμία του διοικητικού της συμβουλίου, του γιατρού Γεωργίου Στυλίδη.

Η προσέλευση των μελών, χωριανών και φίλων ήταν μεγάλη και χρειάστηκε να προστεθούν και άλλα τραπέζια. Τα όργανα ήταν εξαιρετικά. Η τελετή για τον τιμώμενο μας ήταν λιτή, επιβλητική, συγκινητική. Στη σκηνή, εν μέσω του θαυμάσιου χορευτικού μας ομίλου με τις Ζαγοριές στολές παρατάχθηκε ολόκληρο το νεοεκλεγμένο Διοικητικό Συμβούλιο από τη συνέλευση της Αδελφότητας στις 10 Ιανουαρίου. Η πρόεδρος Λένα Πασπαλιάρη, ο Αντιπρόεδρος Τάσος Καστόρης, η Γεν. Γραμματέας Γεωργία Πιζάνια, η Ταμίας Νότα Βάσου και τα μέλη Λούλα Σταμούλη, Δημήτρης Σαβαϊδής και Θανάσης Χρυσόχοος.

Η πρόεδρος, αφού απηύθυνε το καλωσόρισμα και ευχές για τον καινούργιο χρόνο και τις εορτές του Πάχα, διάβασε ένα συνοπτικό βιογραφικό του τιμώμενου Γιώργου Στυλίδη. Εν συνεχεία κάλεσε το μέλος της Αδελφότητας Φάνη Πασπαλιάρη στο βήμα, ο οποίος λόγω των ιδιαίτερων δεσμών του με τον τιμώμενο, ζήτησε να του απευθύνει λίγα λόγια.

Τέλος η Πρόεδρος κάλεσε τον γιατρό Αλέκο Δαρίτση να επιδώσει στον τιμώμενο συνάδελφό του τιμητικό αναμνηστικό. Παραθέτουμε την προσφώνηση του Φάνη Πασπαλιάρη προς τον τιμώμενο Γιώργο Στυλίδη:

«Η Αδελφότητα και το Τρίστενο τιμούν απόψε ένα εκλεκτό της μέλος, το γιατρό Γιώργο Στυλίδη. Τον τιμούμε με αισθήματα απέραντης εκτίμησης και αγάπης, θαυμασμού και περηφάνιας, και θαύμα που προκαλούν τα 50 χρόνια συνεχούς προσφοράς από τη θέση του εκλεγμένου μέλους και ταμία στα διαδοχικά Διοικητικά Συμβούλια της Αδελφότητας.

Μα από πού αντλεί τη δύναμη ο γιατρός για μια συνεχή θητεία ευγενούς εθελοντισμού μισού αιώνα, διάρκεια που αποτελεί επίδοση πρωτόγνωρη και δυσθεώρητη που και σήμερα εξακολουθεί να έχει ενεργή δημιουργική παρουσία στη ζωή της Αδελφότητας;

Ας μου επιτραπεί να επιχειρήσω μερικές σκέψεις αφού πρώτα συγχαρώ το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας, τόσο το προηγούμενο που πήρε την απόφαση να τιμήσει ένα μέλος της για την παραδειγματική του προσφορά στο έργο της, όσο και το νεοεκλεγέν που με τις φροντίδες του την πραγματοποιεί και αφού ευχαριστήσω για την δυ-

νατότητα που μου δίνεται, να απευθύω δημόσιο έπαινο στον τιμώμενο μας.

Από πολλές γάργαρες πηγές που διαμόρφωσαν το πνεύμα και την ψυχή του αντλεί αυτή τη δύναμη ο γιατρός. Και πρώτη βρυσομάνα η ανατροφή που παίρνανε τα Τριστένοπουλα στην προ του πόλεμου εποχή από την οικογένεια και κυρίως από την Ζαγορίσια μάνα: τιμιότητα, εργατικότητα, λεβεντιά, περηφάνια. «Όταν είστε νηστικά και σας καλούν στο τραπέζι στο ξένο σπίτι, δε θα κάθεστε», συμβούλευαν οι μανάδες, μάλλον διέταζαν, τα παιδιά τους. Θα λέτε «φάγαμιν». Κι αν θα σας ρωτήσουν τι φαγαν, πετρόπτα θα λέτε φάγαμιν». Και σχεδόν όλα τα παιδάκια τελειώνοντας τον Δημοτικό, για να επιβιώσουν έφευγαν για τα ξένα χωρίς χρήματα, χωρίς προστασία χωρίς προοπτική. Κι όμως. Σχεδόν όλα τους με το θησαυρό που κουβαλούσαν στην ψυχούλα τους, παρά τους κινδύνους, δεν χάνονταν, βάδιζαν το δρόμο της Αρετής, πρόκοβαν.

Κι ο μικρός Γιώργος στα δώδεκα του άφησε το Τρίστενο και βρέθηκε στην Αθήνα εμπορούπάλληλος σε κατάσταση υφρασιμάτων. Είχε την τύχη να έχει αδελφό τον εξαιρετικό Σπύρο και τη στοργή της εξαιρετικής Μαρίτσας, της γυναίκας του αδελφού του.

Και κάπως καθυστερημένα η τύχη του χαμογέλασε. Ύστερα από δυο χρόνια καλείται ως Ζαγορισιόπουλο να φοιτήσει στη Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή, στη δεύτερη κρυσταλλοπηγή της διαδρομής του. Η παιδεία, η αγωγή και οι υπηρεσίες που πρόσφερε αυτό το ευλογημένο ίδρυμα όχι μόνον στο Ζαγόρι και στο Τρίστενο μα στην πατρίδα ολόκληρη είναι ανεκτίμητη. Διαπαιδαγωγούσε τους τροφίμους της με το πνεύμα της αγάπης προς την πατρίδα, προς το συνάνθρωπο στην κοινωνική προσφορά, διαμόρφωνε χαρακτήρες με ισχυρή βούληση και ταπεινοφροσύνη, καλλιεργούσε την ευγενή άμιλλα. Να φιλοδοξούμε. Να πρωτεύουμε, αλλά βοηθώντας και τους πιο αδύναμους να προχωρήσουν μαζί κι αυτό πρακτικά γινόταν με το θεσμό της καθημερινής συμμελέτης.

Κι όταν ο πόλεμος του '40 και η κατοχή υποχρέωσαν την Ριζάρειο να διακόψει τη λειτουργία της, είχαν επιτάξει οι κατακτητές τις σχολικές της εγκαταστάσεις, ο Γιώργος Στυλίδης βρίσκεται τεταρτοετής στη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων, το φημισμένο πρότυπο γυμνάσιο της Ηπειρωτικής πρωτεύουσας, στην τρίτη δροσοπηγή στην ανηφόρα της ζωής του.

Στα χρόνια της σκλαβιάς η Ζωσιμαία και οι μαθητές της ευτύχησαν να έχουν γυμνασιάρχη τον αείμνηστο Χρήστο Σούλη, ανθρωπιστή και

με διεθνές κύρος φιλόλογο που διδάσκει με το προσωπικό του παράδειγμα. Πώς να ξεχάσουμε την αγωνία που ζήσαμε οι μαθητές του μαζί με την κοινωνία της πόλης τις μέρες που ο γυμνασιάρχης μας ήταν κρατούμενος των Ιταλών κατακτητών. Και πώς να μην ριγούμε από συγκίνηση ενθυμούμενοι τον εξαιρετικό φιλόλογο μας, την προσωποποίηση της αξιοπρέπειας μα και της καταπόνησης του από την κατοχική πείνα, τον καθηγητή μας Βασίλειο Πεταλά, να μνει τον ποιητή Λορέντζο Μαβίλη, που εβελοντής στους Βαλκανικούς του 1912, έπασε μαχόμενος ηρωικά απέναντι στο Δρίσκο για την απελευθέρωση των Ιωαννίνων.

Και στις ώρες εκείνες της φοβερής εθνικής δοκιμασίας η φλογερή πατριωτική συνείδηση οδήγησε το νεαρό Γιώργο Στυλίδη εθελοντή στους ένοπλους σχηματισμούς νεολαίας της Εθνικής Αντίστασης στα ηπειρωτικά βουνά. Η αντίσταση που με τα πατριωτικά ιδανικά και τα κοινωνικά της πανανθρώπινα οράματα συνεισέφερε το λαό και δημιούργησε μια καθολική ψυχική ανάταση που όμοια της δεν γνώρισε η Ελλάδα. Μα με τον αγώνα για την απελευθέρωση από την τριπλή σκλαβιά πρόβαλε και το όραμα της αναγέννησης της πατρίδας και προετοίμαζε τις ψυχές και τα πνεύματα για μια δημιουργική συμμετοχή στον αγώνα της ανοικοδόμησης της Ελλάδας από τα ερείπια που άφησαν οι κατακτητές.

Και το καμίνι της Αντίστασης θα αποβεί μια ακόμη σημαντική πηγή έμπνευσης για την ολοκλήρωση της προσωπικότητας του που κυριαρχείται από τη διάθεση προσφοράς. Η Ιατρική, η Οικογένεια και η Αδελφότητα θα δεχθούν γενναϊόδωρα την προσφορά της αγάπης του.

Η επιλογή της Ιατρικής, της επιστήμης με την ανθρωπιστικότερη αποστολή ταираεία απόλυτα με την έφεση για προσφορά.

Άσκησε την Ιατρική σαν λειτουργήμα, Γιατρέ μας. Και προσωπικά δεν γνωρίζω να ζήτησες χρήματα από χωριανούς μας.

Και το 1955 έρχεται το πλήρωμα του χρόνου για την Αδελφότητα της οποίας γίνεσαι συνιδρυτής και της οποίας η αποστολή αποτελεί το ιδανικό περιβάλλον για να δεχθεί και να αξιοποιήσει την κοινωνική προσφορά. Στα πενήντα συνεχή έτη ασκείς τα καθήκοντα του ταμία με παροιμιώδη τάξη και αποτελεσματικότητα. Ο κόσμος μας δίνει τη δραχμή του με εμπιστοσύνη και την βεβαιότητα ότι θα έπιανε τόπο, θα γινόταν έργο. Αξίωνε και την ουσιαστική και την τυπική τάξη και διαφάνεια. Απαιτούσε παραστατικά σε κάθε περίπτωση. Κι όταν λόγω ιδιομορφιών δεν ήταν εύκολο να προσκομισθούν ο γιατρός δεν καμπτόταν. Και συνήθως ο δικαιούχος της δαπάνης προτιμούσε να παραιτηθεί οικειοθελώς από την

είσπραξη της υπέρ της Αδελφότητας.

Η Αδελφότητά μας έρχεται από πολύ παλιά από πολύ μακριά. Στο Τρίστενο ιδρύθηκε και λειτούργησε μια από τις τρεις αρχαιότερες Αδελφότητες που συστήθηκαν στο υπόδουλο Ζαγόρι στις δεκαετίες 1860-1870. Ακολουθεί η «φιλεκαϊδευτική Αδελφότητα» η «Πρόοδος» το 1906, επί τουρκοκρατίας επίσης, που ανασυστήθηκε το 1927. Και οι τιμημένοι αυτοί πατέρες μας άφησαν μεγάλη κληρονομιά στο Τρίστενο ία δυο πέτρινα σχολεία Αρρένων και Παρθεναγωγείο τις πέντε πέτρινες εκκλησίες, τα πέντε πέτρινα γεφύρια, τα καλντερίμια. Κι αυτό μέσα στη σκλαβιά, χωρίς κρατικές επιχορηγήσεις χωρίς κοινωνικό πλαίσιο στήριξης. Τα Φασιστικά στρατεύματα κατοχής πυρπόλησαν σχεδόν όλα τα αρχοντικά –αρχοντικά ήταν και τα σπίτια του ανατολικού Ζαγορίου– και πολλά από τα αρχιτεκτονικά μνημεία μας. Κάνανε στάχτη και τον Αϊ Νικόλα μας, εκεί που οι Έλληνες αντάρτες και οι Τριστένωτες στις 2 του Φλεβάρη 1944 έδωσαν μια από τις πιο νικηφόρες μάχες της αντίστασης κατά των Γερμανών.

Γι' αυτό και η Αδελφότητά μας έχει σαν έμβλημα το δίστιχο: «Με την παρουσία όλων μας ομορφαίνει το χωριό μας Και με την δραχμούλα μας ξανακτιζουμε το Τρίστενό μας» Για να εκφράσει τις ανάγκες της ανοικοδόμησης του.

Η Αδελφότητα ένωσε τους χωριανούς στην κοινή προσπάθεια ανόρθωσης του Τριστένου. Η δραστηριότητα της ήδη από το 1971 είχε προκαλέσει το θαυμασμό της Πανεπιστημιακής Συνομοσπονδίας, τον οποίο και μεταφέρει στο 2ο Παγκόσμιο Πανεπιστημιακό Συνέδριο που έγινε στα Γιάννενα τον Ιούλιο του 197, ο έφορος της επί των δημοσίων σχέσεων Ι. Ανγνωστόπουλος με τα ακόλουθα λόγια:

«Θα τελειώσω την απαρίθμηση των Ζαγορισιακών επισκεψίων με μια φανταστική επίσκεψιν την οποίαν σας καλώ να κάμουμε μαζί εις το Τρίστενον. Εδώ θα έχετε να θαυμάσετε πολλά. Και μη ρωτήσετε δια το Ηρώων η την παιδική χαρά. Ούτε δια τον πίδακα του συντριβανιού που κοσμήει την κεντρική πλατεία με τις γύρω πολυθρόνες, τα τραπέζια και τους καναπέδες. Ούτε δια την σχολή Ταπτιουργίας ή την κοινωνική βιβλιοθήκη. Και αν απορήσετε δια το πλήθος των άλλων κοινωφελών έργων που θα συναντήσετε σε κάθε βήμα σας. Η αν τύχετε σε ώρα διανομής σχολικών βιβλίων εις μαθητάς ή σύγχρονων εργαλείων και δενδρυλλίων και ψεκαστήρων και τράγων και γαλακτοτροφών εις τους κάτοικους. Η απονομή βραβείων εις αριστεύοντας σπουδαστές και επάθλων εις εκθέτας γεωργο-

κτηνοτροφικών προϊόντων. Και επειδή δεν σας απομένει χρόνος να γνωρίσετε και τα άλλα, σας τα αναφέρουν επί τροχάδην εις τον σταθμό των αυτοκινήτων του Τριστένου και ακούοντες χάσετε το λεωφορείον. Μην εκπλαγείτε δι' όλα αυτά τα θαυμάσια του Τριστένου. Ούτε να ερωτήσετε περί της προελεύσεώς των: «Υπάρχει η Αδελφότης των Αποδήμων του».

Και θα πρόσθετα εγώ σήμερα πως όλοι γνωρίζουμε πως τότε πρόεδρος της Αδελφότητας ήταν ο αείμνηστος Δημήτριος Παπαλεοντίου και ταμίας φυσικά ο σήμερα τιμώμενος Γιώργος Στυλίδης.

Και εις τα ανωτέρω προστέθηκαν πολλά και σημαντικά. Ας αναφέρουμε μόνον την ανέγερση του πνευματικού κέντρου Τριστένου, την αγορά των γραφείων στην Αθήνα, την συγκρότηση πολύτομης βιβλιοθήκης, την προμήθεια 25 παραδοσιακών στολών, την δημιουργία του χορευτικού μας ομίλου, το καμίνι του Τριστένου που η συμβολή του στη διατήρηση και μετάδοση μιας πολύ σημαντικής πτυχής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι ανεκτίμητη. Κι αυτό μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο όπως τούτο διαγράφηκε στην τελετή των εγκαινίων του Πνευματικού μας Κέντρου, τον Αύγουστο του 1985. Τονίστηκε τότε «φιλοδοξούμε να κάνουμε όσο γίνεται πιο προσιτό σε όλους τους χωριανούς και ιδιαίτερα στους νέους μας το δικαίωμα στην απόλαυση των πολιτιστικών αγαθών, όπως τόσο σοφά διατυπώνεται το αίτημα αυτό από τον καθηγητή Μανώλη Ανδρόνικο. Πέρα από τις βιοτικές ανάγκες της τροφής και της υγείας, ο κάθε άνθρωπος χρειάζεται να μοιραστεί αυτή την κληρονομιά που ονομάζεται «παιδεία». Έχει ανάγκη και δικαίωμα να μάθει όσα το ανθρώπινο μυαλό κατάφερε να κατακτήσει με την επιστήμη, να χαρεί όσα ο ανθρώπινος νους δημιούργησε με το χρώμα, με τον ήχο, με τον λόγο.

Η Αδελφότητα Τριστένου κληρονομός και συνεχιστής της ανθρωπιστικής και πατριδολατρικής παρά-

δοσης των προγενέστερων Αδελφότητων του χωριού μας έχει αναδειχθεί με την μακροαίωνα και πολυσχιδή δράση της σε θεματοφύλακα της δημοτικής μας παράδοσης και των αξιών του λαϊκού μας πολιτισμού, σε οικοδόμο της υλικής και πνευματικής ζωής των κατοίκων του, σε συνεκτικό ιστό κοινωνίας αλληλεγγύης και αγάπης σε ηθοπλαστικό, ειρηνοποιό, δημιουργικό θεσμό.

Και σ' αυτήν την συλλογική θέληση, προσπάθεια και δράση της Αδελφότητας που τα μέλη της μοιράζει να συμμετέχουν σε μια ατέρμονη Ολυμπιάδα για το καλό και την προκοπή του Τριστένου ο τιμώμενος γιατρός Γιώργος Στυλίδης αναδείχθηκε σε υπόδειγμα εθελοντικής και ανιδιοτελούς προσφοράς, ένα ζωντανό παράδειγμα προς μίμηση. Μια προσφορά που δεν κάνει περιήφανο μόνον τη λαμπρή του οικογένεια, που του συμπαραστάθηκε και ήταν πάντα παρούσα στον αγώνα τον καλό και προς την οποία την επίσημη τούτη στιγμή, εκφράζουμε τη θερμή μας αγάπη και τη βαθιά μας εκτίμηση, αλλά γεμίζει περηφάνια και τους λοιπούς συγγενείς και όλους τους Τριστένωτες και ανάμεσα σ' αυτούς και εμένα τον συμμαθητή του στη Ριζάρειο και στη Ζωσιμαία, τον συναγωνιστή του στην Εθνική Αντίσταση τον συνάδελφό του στην Αδελφότητα μας.

Και με την πεποίθηση ότι διερχόμενος τα συναισθήματα όλων όσων σε τιμούμε απόψε, αγαπητέ και σεβαστέ μας γιατρέ Γιώργο Στυλίδη, σου εύχομαι από τα βάθη της ψυχής υγεία και την μακροήμερευση του πλάτανου του μεσοχωριού μας.

Και σε διαβεβαιώνουμε, πως το παράδειγμά σου όπως και τόσων άλλων πρωτοεργατών που προηγήθηκαν, θα μας εμπνέει και θα μας καθοδηγεί για να κάνουμε τη δράση της Αδελφότητας πιο πλούσια και πιο αποτελεσματική για το καλό τού Τριστένου και των συγχωριανών μας».

Το Καπέσοβο Παιδοστάσιο Ζαγορίου. Καπέσοβο Ζαγορίου Ιωαννίνων - τηλ. 26530 71724, κιν. 6945 529357

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Στέφανος Καραπέτσας

«Ο πρώτος μαραθώνιος»

Με τον παραπάνω τίτλο έφτασε πρόσφατα στα γραφεία του περιοδικού μας το βιβλίο του συμπατριώτη μας συγγραφέα Στέφανου Καραπέτση –γιο του αείμνηστου Δημήτρη Καραπέτση από τους Κήπους– ευγενική προσφορά για τη βιβλιοθήκη της ΙΛΕΖ.

Πρόκειται για ένα ιδιότυπο και πολύ ευχάριστο ανάγνωσμα μεταξύ ιστορίας και φανταστικών δρώμενων, που αναφέρονται επί μαραθώνια διαδρομή με αφετηρία το Μαραθώνα και τέρμα την Αθήνα, την οποία διέτρεξε πρώτος ο Αθηναίος ημεροδρόμος κήρυκας Φειδιππίδης για να φέρει το άγγελμα της νίκης στους Αθηναίους από τη μάχη του Μαραθώνα μεταξύ Ελλήνων και Περσών.

Μέσα από τις 175 σελίδες του καλοτυπωμένου βιβλίου, των εκδόσεων του Ν. Τζαφέρη Ζαγορίου από τις Φραγγίδες, σαν κινηματογραφική ταινία, όπως το γράφει και ο ίδιος ο συγγραφέας «όλη η αφήγηση του πρώτου Μαραθώνιου, την έχω σκεφτεί σαν κινηματογραφική ταινία», παρακολουθεί ο αναγνώστης την εξαντλητική πορεία του δρομέα, διακατεχόμενου από το άγχος και την αγωνία, πώς θα φτάσει γρηγορότερα στο τέρμα εκπληρώνοντας έτσι την ιερή αποστολή του.

Κάθιρος τρέχει, τρέχει για να διανύσει την απόσταση των εκατοντάδων σταδίων, που ανοίγονται μπροστά του σε μια ερημική και δύσβατη περιοχή με την αγωνία του να μεγαλώνει σε κάθε διασκελισμό όσο περισσότερο πλησιάζει προς το τέρμα.

«Και να πλησιάζει τέλος το βωμό» και σε μια ύστατη προσπάθεια εξατλημένος από την υπερένταση και την κόπωση, προφταίνει να φωνάξει με όση δύναμη του απομένει στα στήθη του, την ιστορική μα δραματική για τον ίδιο φράση «Νενικήκαμεν» και σωριάζεται κάτω νεκρός. Το μισοσβησμένο βλέμμα του «πληνήθηκε στον καταγάλανο αττικό ουρανό, αυτών που τον σκέπαζε και τον συνοδούσε στην πορεία του από τον Μαραθώνα κι' ο αντίλαλος από το «νενικήκαμε» ακούστηκε πέρα στους γύρω λόφους σκαρφάλωσε στην Ακρόπολη, χάιδψε το ναό της Αθηνάς, ταξίδεψε σε όλη την Αττική». Και μια ουρανομήκης κραυγή βγήκε από το πλήθος σ' ένα ξεσπάσμα χαράς και ανακούφισης για τη νίκη.

Πολλές τέτοιες γλαφυρές περιγραφές διαβάζουμε στο βιβλίο του συμπατριώτη μας Στέφανου Καραπέτση και είναι πολύ επίκαιρο στη χρονική περίοδο, που έρχεται με την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα σε λίγους μήνες. Μια τέτοια περιγραφή για τον μαραθώνιο δρόμο που καθιερώθηκε σαν το σπουδαιότερο αγώνισμα στους πρώτους Ολυμπιακούς αγώνες των Αθηνών το 1896, πέρα από την ιστορική του σημασία για τη χώρα μας, φέρνει στη μνήμη όλων των Ελλήνων τον ένδοξο Ολυμπιονίκη μας Σπύρο Λούη, που διέτρεξε τη διαδρομή των 42,195 χιλιομ. από το Μαραθώνα μέχρι, το εθνικό στάδιο στην Αθήνα με την εξαιρετική επίδοση των 2 ωρών 58' και 30".

Αξίζει ο δίκαιος έπαινος στο συμπατριώτη μας συγγραφέα για την προσπάθειά του αυτή, που σημειωτέον προέρχεται από ένα επιστημονικά θετικών επιστημών με λογοτεχνικές ανησυχίες, γεγονός που και ο ίδιος ομολογεί στον πρόλογο του βιβλίου του, πως «για πρώτη φορά γράφει ένα τέτοιο βιβλίο», γιατί όλες οι άλλες εργασίες του, επιστημονικές μελέτες –και είναι πολλές– αφορούν στον κλάδο της φυσικής και πληροφορικής, ένα τομέα για τον οποίο είναι διαπιστευμένος εμπειρογνώμονας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΣΑΒΒΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

ΓΑΜΟΣ: ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ - ΔΡΩΜΕΝΑ - ΧΟΡΟΙ

Μια Παρασκευή κι ένα Σαββάτο θράδυ, μάνα μ'έδιωχνε από τα πατρικά μου, κι ο πατέρας κι αυτός μου λέει να φύγω, φεύγω κλαίοντας.....

Κώστας Βαρζώκας, Ζαγορίσια δημοτικά τραγούδια, Εκδ. «Το Ζαγόρι μας», Γιάννινα 1982, σ. 37.

Μπορεί η περινή εκδήλωση του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων με θέμα την ξενιτιά να μάς άφησε ιδιαίτερα συγκινημένους και ικανοποιημένους η φετινή μάς συνεπτήρ και μας κάλυψε ολοκληρωτικά. Το θέμα της: *Ο Γάμος*. Ένα κοινωνικό γεγονός που, ως γνωστόν, καθορίζεται από τα ήθη και έθιμα του τόπου, ένας θεσμός που από την αρχαιότητα συνιστούσε εγγύηση για την πολιτική και οικονομική δύναμη της κοινωνίας και μια σταθερή αξία για τη δομή της.

Η ιδέα του θέματος για τη φετινή εκδήλωση που, όπως πληροφορούμαι, είχε συλληφθεί ήδη από πέρσι, πραγματικά επιτυχής όχι μόνο γιατί το ίδιο το θέμα παρουσιάζει πλούτο δοξασιών και ενεργειών αλλά και γιατί ο πολιτισμός του Ζαγορίου εκφράζεται και μέσω αυτού- γαμήλια έθιμα και σύμβολα, συνήθειες

και παραδόσεις, επιζούν σχεδόν ακέραια από τους ελληνικούς προϊστορικούς χρόνους μέχρι τους ρωμαϊκούς και τους βυζαντινούς. Τα στεφάνια, τα δαχτυλίδια, ο αμφιβάλης νέος ή νέα που χρησιμοποιούνται στο ανάπιασμα των προζυμιών, το ξύρισμα του γαμπρού, τα χτυπήματα με κλάρι και κρανιάς, η γεύση του μελιού, το κοινό ποτήρι κατά τη στέψη, είναι έθιμα που τα στοιχεία τους ανάγονται στο αρχαίο παρελθόν μας, εγκρίθηκαν από την χριστιανική Εκκλησία και διατηρήθηκαν μέχρι πρόσφατα στα χωριά μας

Κατάμεστη η αίθουσα «Βασ. Πυρσινέλλας» του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Ιωαννιτών στις 8 το βράδυ της 27ης Μαρτίου 2004. Παρά την έγκαιρη προσέλευση, πολλοί οι όρθιοι που πραγματικά τάλαιπώρηθηκαν αφού στις δύομιση, χωρίς διάλειμμα, ώρες της εκδήλωσης, κανείς δεν έφυγε, κανένα κάθισμα δεν ελευθερώθηκε. Το κοινό βρέθηκε να είναι απόλυτα προσηλωμένο στη σκηνή. Στη σκηνή όπου τα δρώμενα, πραγματοποιούμενα από τα παιδιά του χορευτικού, εκτυλίσσονταν με μια συνέχεια και συνοχή χωρίς καθόλου χάσματα ή αναισθητικές παρεμβολές. Στη σκηνή όπου οι παλιές φωτογραφίες από Ζαγορίσιες γαμήλιες τελετές και γαμήλια συμβάντα, προβεβλημένες σε ολάνθις και σε μεγέθυνση, κάτλαλλα προσαρμοσμένες στα διάφορα στάδια της εξέλιξης των δρώμενων, απεικόνιζαν την ενεργή σύνδεση του γαμήλιου γεγονότος με το παρελθόν, την ενεργή σύνδεση της ζωής μας με τις παραδόσεις του τόπου μας, του Ζαγορίου. Φωτογραφίες όπου συνυπήρχαν και ορισμένοι από τους παρευρισκόμενους, σκηνές που έχουν ζήσει οι παλιότεροι, ίσως και αρκετοί από μάς όσοι, βέβαια, είχαν την τύχη τα βιώματα τους να συνδέονται μ'αυτόν τον όμορφο τόπο, όσοι πρόφτασαν τη ζωντανία του και την αυθεντικότητα των ανθρώπων του...Τα γαμήλια Ζαγορίσια - ηπειρώτικα τραγούδια όχι μόνο συνόδευαν την επί σκηνής εικόνα, έμπαιναν στην εικόνα, γίνονταν αναπόσπαστο στοιχείο της, κάνοντας έτσι δραστηριότερη τη συναισθηματική αξία της παράστασης. Η ηχητική -

εδώ πρέπει να επισημόνουμε τη δουλειά του αναγνωρισμένου μουσικού κ. Λάμπρου Καραφέρη που είχε την ευθύνη - και η μουσική ποιότητα ικανοποίησε, πιστεύω, και τους πιο απαιτητικούς λάτρεις της παραδοσιακής μας μουσικής μια που την κομπανία αποτελούσαν οι πιο καταξιωμένοι μουσικοί του χώρου: Ο παλαιμάχος, μοναδικός αλήθεια, Γρηγόρης Καψάλης για άλλη μια φορά, έφερε μαζί του την ακριβοκέραια φήμη του και το διόλου αμελητέο βάρος θητείας δεκαετιών στη Ζαγορίσια μουσική. Κοστά του ο Παναγιώτης Λάλεζας και Γιάννης Παπακάστας στο τραγούδι, ο Κώστας Κωσταγιώργος στο βιολί, ο Φώτης Παπαζήκος στο λαούτο και ο Τάσος Ντάφλος στο ντέφι, απέδωσαν με εξαιρετική ακρίβεια και ευαισθησία όλα τα τραγούδια και τους χορούς που είχαν επιλεγεί για την περίσταση.

Όμως ας δώσουμε περιληπτικά το χρονικό της εκδήλωσης για όσους από τους αξιότιμους αναγνώστες του περιοδικού μας, δεν μπόρεσαν να την παρακολουθήσουν. Ας είναι όμως εξ αρχής βέβαιοι ότι δεν θα αποκομίσουν εντυπώσεις που θα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα: ο πλούτος των ηχογραμμάτων, η δομή, η σκηνηκή παρουσία των πρωταγωνιστών των δρώμενων και των χορευτών, το ομαδικό πνεύμα, η ομορφιά των ενδυμασιών, η αίσθηση από την μονοφωνική ερμηνεία τραγουδιών από ορισμένα κορίτσια του χορευτικού, οι καλαίσθητες λεπτομέρειες, η εναρμόνιση της μουσικής με την κίνηση, η παρουσία των μικρότερων σε ηλικία χορευτών που εντρυφούν επάξια στον ρυθμό της Ζαγορίσιας μουσικής, η απήχηση και τα δημιουργούμενα συναισθήματα από όλη γενικά την παρουσίαση του γάμου πάνω στη σκηνή, του σύνθετου αυτού γεγονότος της γονιμικής ένωσης των ανθρώπων, δεν είναι εύκολο να αποτυπωθούν στο χαρτί.

Την έναρξη της εκδήλωσης έκανε με ένα σύντομο χαιρετισμό ο αξίος Πρόεδρος του Συνδέσμου κύριος Πολύβιος Καρράς. Χαιρετίζοντας τόνισε τις διάφορες δυσκολίες που όλο αυτό το διάστημα αντιμετώπισαν τα μέλη του Δ.Σ. και οι κύριοι συντελεστές της εκδήλωσης και ευχαρίστησε προσφωνώντας όλους τους ιδιώτες και τους φορείς που συνεισέφεραν οικονομικά. Στον ίδιο και σε όλο το Δ.Σ.αξίζουν θερμά συγχαρητήρια και από τη θέση αυτή για τον συντονισμό και γενικά για όλη την προσπάθεια προκειμένου να πραγματοποιηθεί αυτή η πολυδάπανη αλλά και δύσκολη στην προπαρασκευή της εκδήλωση.

Στη συνέχεια το λόγο πήρε ο συμπatriώτης μας ηθοποιός και συγγραφέας Κωνσταντίνος Θεμελής, ο οποίος επισήμανε την σημαντικότητα του γάμου ως θεσμού της κοινωνικής ζωής, από την αρχαιότητα ως σήμερα και προτείναμε το ακροατήριο, αντιπαρόθετα εν συντομία, ενδιαφέροντα στοιχεία γι αυτό που επρόκειτο να παρακολουθήσει. Αγαπητέ Κωνσταντίνε σε συγχαιρούμε γιατί, όπως μαθαίνουμε, για άλλη μια φορά η βοήθεια και η προσφορά σου, ως ειδικού και σ' αυτή την εκδήλωση, ήταν ουσιαστική.

Το πρόγραμμα άρχισε ακολουθώντας τη σειρά των διαδοχικών φάσεων ενός γάμου έτσι όπως αυτός γινόταν: τα προζύμια, το ξύρισμα και το ντύσιμο του γαμπρού, τα διαδραματιζόμενα στο σπίτι της νύφης, το ξεκίνημα του γαμπρού, το ξεκίνημα της νύφης, η τέλεση του μυστηρίου στην εκκλησία, βγαίνοντας από την εκκλησία, φθάνοντας στο σπίτι του γαμπρού και το γλέντι που επακολουθούσε. Όλα αυτά αναπαράστηκαν από τα ανάγια και τα κορίτσια του Συλλόγου. Από τους ίδιους χορεύτηκαν τα αντίστοιχα για

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΖΑΡΙΑΗ

την κάθε φάση τραγούδια και τραγουδήθηκαν ορισμένα από αυτά πραγματικά υπέροχα. Αν και άπειρα τα παιδιά, και εκεί οφείλεται νομίζω η ευτυχία, απέδωσαν αψεγάδιαστα, συνδυάζοντας ευγένεια έκφρασης και συγκινησιακή αυτοσυγκράτηση, συνεισφορά και ομοψυχία, απλότητα και νεανικό παλμό. Η αρχοντιά αναδεικνυόταν μέσα από τη σεμνότητα των αυθεντικών φορεσιών και η συναίσθηση αυτού που έπρεπε να αναπαράσταν μέσα από τις συγκρατημένες και κομψές κινήσεις τους, μέσα από τα βήματα του χορού, μέσα από τις καλαίσθητες χειρονομίες τους. Οι ρόλοι των γονέων, των συμπεθεριών, των κουμπάρων, των καλεσμένων ήταν διακριτοί κι αυτό χάρη στο σωστό στήσιμο επί της σκηνής. Η νύφη και ο γαμπρός και οι δύο όμορφοι, ήταν απόλυτα ταιριαστοί με το ρόλο τους σε κάθε εναλλαγή του δράματος. Και φαίνεται ότι είχαν επιλεγεί προσεκτικά ώστε να ανταποκρίνονται σ'αυτό που, σύμφωνα με την παράδοση, ήταν το ζητούμενο ή έστω προσδοκούνταν, σε κάθε γάμο. Ταιριαστό λοιπόν η νύφη με το στίχο

του τραγουδιού *ωραία είναι η νύφη μας...αλλά και ανταποκρινόμενη στη στερεότυπη έκφραση-ερώτηση μετά από μια γαμήλια τελετή ήταν ωραία η νύφη...;*

Μπράβο στα παιδιά. Η προσπάθεια δύσκολη, όπως αποδεικνύεται, αλλά το αποτέλεσμα απόλυτα ικανοποιητικό. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο που η απόδοση τους κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον του κοινού προσφέροντας καθαρή απόλαυση. Και αν η απήχηση αποτελεί κριτήριο επιτυχίας, τότε η κατάμεστη αίθουσα και τα παρατεταμένα χειροκροτήματα των θεατών στο τέλος, «φωτογράφησαν» μια πραγματικά πετυχημένη εκδήλωση.

Φυσικά η έκβαση της όλης προσπάθειας δεν θα είχε αυτό το αποτέλεσμα αν δεν θα επεδείκνυε τον ανάλογο ζήλο και αν δεν ασχολιόταν ακούραστα επί τόσο καιρό, όπως μαθαίνω, και με αίσθημα ευθύνης, ο υπεύθυνος του χορού του Συλλόγου, ο Κώστας ο Καμπέρης. Με τα μέσα που διέθετε, όπως αντιλαμβανόμαστε και τούτο προς τιμήν του, «σκηνοθέτησε» και «έχτισε» μέσα από τη διαδικασία, υποθέτω, των εμπειριών του και της αγάπης του για το αντικείμενο με το οποίο ασχολείται, καθώς επίσης και των συχνών προβών, το σκελετό *τον Γάμο* όπως τον είδαμε, το Σάββατο στις 27 του Μάρτη. Θερμά συγχαρητήρια και του ευχόμαστε να έχει το κουράγιο να ανταποκρίνεται πάντα σε τέτοιου είδους δύσκολα να επιχειρήματα.

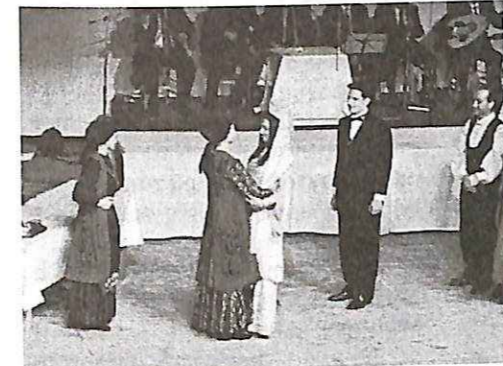
Αξίζει στο σημείο αυτό να μνημονεύει ο συνδιοργανωτής της εκδήλωσης αυτής, ο **Δήμος Κεντρικού Ζαγορίου**. Τόσο ο δήμαρχος, κ. **Γαβριήλ Παπαναστασίου**, όσο και το δημαρχιακό συμβούλιο, έδειξαν πράγματι ευαισθησία σ'αυτή την αξιόπαινη προσπάθεια και πρόθυμοι, όπως πληροφορούμαι, συμμετέσχαν. Μακάρι όλοι οι Δήμοι να συνεπικουρούσαν και να στηρίζαν τέτοιου είδους εκδηλώσεις ή μάλλον σπάνιες γι αυτό, όπως έχω και άλλοτε πει, πρέπει να βοηθούνται, να ενθαρρύνονται και να στηρίζονται, πόσο μάλλον όταν στη συνείδηση όλων μας είναι βαθιά εντυπωμένο ότι το εύρος της Ζαγορίσιας παράδοσης σε πολλά πράγματα μάς ορίζει και θα μάς ορίζει.

Παρουσιάσεις

Ο «ΓΑΜΟΣ» και τα δρώμενά του

Του Σταύρου Συκιώτη

Ο Γάμος, όπως υφίσταται σήμερα, σαν κοινωνικός θεσμός, έχει την αφετηρία του στον Παράδεισο. Κατά τη Γένεση της Παλαιάς Διαθήκης, ο Δημιουργός-Θεός, αφού ολοκλήρωσε τη δημιουργία του Σύμπαντος, σκέφτηκε πως έπρεπε, τελικά, να δημιουργήσει το ανθρωπινό γένος, για να διαφεντεύει τα δημιουργήματά Του. «*Και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ' εικόνα εαυτού... άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς και ευλόγησεν αυ-*

τούς και είπε: Αυξάνεστε και πληθύνεστε και γεμίσατε την γην...» (Γέν. 1,27-28).

Έκτοτε, ο γάμος έχει, όπως τα πάντα, την ιστορική του διαδρομή μέχρι τις μέρες μας. Στις φάσεις της εξέλιξης του παρουσιάζει παραλλαγές και ιδιομορφίες μοιραίες, ανάλογα με τα γεωγραφικά πλάτη της γης, τις ανθρωπίνες φυλές, τον εξελισσόμενο πολιτισμό τους κλπ κλπ. Άρρηκτα συνδεδεμένος με τον θεσμό της οικογένειας, της οποίας αποτελεί πρωταρχικό στοιχείο.

Ένας τέτοιος θεσμός, ο γάμος, φυσικό είναι να έχει την πολυμέρεια του, όπως είναι ο κοινωνικός, νομικός και θρησκευτικός χαρακτήρας, προκειμένου για την αναγνώριση και τη νομιμοποίησή του, καθώς και για τα παρελκοίμενά του.

Ωστόσο υπάρχει και η καθαρά ανθρωπίνη διάσταση στο γεγονός της ζωής ενός ζεύγους, που αποφασιζούν να ακολουθήσουν κοινή πορεία σ' αυτή ακόμα σε σχέση με το στενό ή ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον. Εξ αυτού, προκύπτουν τα έθιμα του γάμου που στη μακραίωνα χρονική τους διαδρομή διαμορφώνουν τη λεγόμενη παράδοση. Πλούσια η λαογραφία του γάμου από το αρχικό «Ναι» ενός ζευγαριού μέχρι την αυλαία της νομιμοποίησής του. Το γεγονός αγγίζει τον ανθρωπινό συναισθηματισμό, που εκδηλώνεται από τη μετακίνηση της γυναίκας κυρίως ή ακόμα και του άντρα, από το δικό της περιβάλλον σ' ένα άλλο ή ακόμα σ' ένα δικό της αυτοδημιούργητο οικογενειακό περιβάλλον.

Μια λύση αυτών των δρώμενων ενός σύγχρονου γάμου στην περιοχή του Ζαγορίου, μας χάρισε ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισίων με τη συνδιοργάνωση του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου, στο Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών, το Σάββατο βράδυ στις 27 Μαρτίου 2004.

Μια, ακόμα, καλο-οργανωμένη, εντυπωσιακή εκδήλωση του Συνδέσμου εντάσσεται στο πλούσιο ρεπερτορίο των ποικίλων εκδηλώσεων του, που μαρτυρούν την πολιτιστική δραστηριότητα και εκφράζουν την πολιτιστική συνέχεια του χώρου που εκπροσωπεί, του Ζαγορίου... Καλαίσθητο και εντυπωσιακό το πρόγραμμα της εκδήλωσης, αναφερό-

μενο στο *«Γάμο-Τραγούδια, δρώμενα, χοροί»* μας ενημέρωνε για το περιεχόμενό του και τη διαδρομή της: *«Προζύμια-Ξύρισμα, ντύσιμο γαμπρού-Σπίτι νύφης-Ξεκίνημα του γαμπρού-Ξεκίνημα της νύφης-Στην εκκλησία-Βγαίνοντας από την εκκλησία-Φθάνοντας στο σπίτι του γαμπρού-Γλέντι»*. Ένας ολοκληρωμένος διαδικαστικός κύκλος ενός γάμου στο Ζαγόρι, διανθισμένος με τα κατά περίπτωση τραγούδια του, που ακούστηκαν από τα χορευτικά συγκροτήματα του Συνδέσμου και τη μουσική παρέα του γνωστού Ζαγορίσιου Γρηγόρη Καψάλη.

Ο γάμος, σίγουρα, είναι ένα σημαντικό γεγονός στη ζωή μας. Γι' αυτό πολλά και ποικίλα τα δρώμενά του, κατά περιοχές. Όλοι νεοί και ηλικιωμένοι έχουμε κάποια βιώματά του. Έτσι, το αντικείμενο της εκδήλωσης, πέρα από την αξιοπιστία και την ποιοτική οργάνωση του Συνδέσμου συγκέντρωσε πολλών κόσμο, που στο αδιαχώριστο της μεγάλης αίθουσας, πολλοί είχαν την υπομονή να παρακολουθήσουν όρθιοι την εκδήλωση, κι ως κράτησε περίπου 2,30 ώρες. Αναμφίβολα πολλοί, παρακολουθώντας την εξέλιξη της εκδήλωσης, ένιωσαν συγκίνηση, αναπολώντας μνημονικά, προσωπικά τους βιώματα.

Πρέπει να υπογραμμιστεί η άρτια οργάνωση της εκδήλωσης, που σίγουρα προϋπόθεσε πολλή προετοιμασία, πολλές πρόβες, επαγγελματική, θα έλεγα, εμπειρία, δεδομένου ότι συμμετείχαν πάρα πολλά πρόσωπα στα χορευτικά γκρουπ και σ' αυτά που υποδύονταν, πρωταγωνιστικά ή βοηθητικά, τα πρόσωπα που αναπαρίσταν εκείνα ενός

Ζαγορίσιου παραδοσιακού γάμου.

Η σκηνοθεσία αντάξια ενός θεατρικού θέαματος, μαγνήτιζε την προσοχή του κοινού. Αξίζει να υπογραμμιστεί η συμβολή των δασκάλων Κώστα Καμπέρη, στη διδασκαλία παραδοσιακών χορών, Παναγιώτη Λάλεζα στη διδασκαλία τραγουδιών και του φίλου Κων/νου Θεμελή, ηθοποιού-συγγραφέα, που ποικιλότροπα συνέβαλε στην επιτυχία.

Φυσικό ο έπαινος ανήκει στο Δ.Σ. του Συνδέσμου και ιδιαίτερα στον Πρόεδρό του κ. Πολύβιο Καρρά, ο οποίος δεν είναι μόνο ο εμπνευστής των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Συνδέσμου αλλά κι' αυτός επωμίζεται την ευθύνη και τα προβλήματα μιας μεγάλης εκδήλωσης.

Θα αναμένουμε την επόμενη εκδήλωση. Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισίων, στο ρυθμό των δραστηριοτήτων του, όλο και κάτι θα μας παρουσιάσει. Από μέρους μου, θερμά συγχαρητήρια σε όλους τους παράγοντες.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Πραγματικά μας εξέπληξε ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισίων με τις εκδηλώσεις χορού και όχι μόνον που είχε χθες το βράδυ (27.3.04) στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών.

Τα τελευταία χρόνια τακτικά παρακολουθούμε παρόμοιες εκδηλώσεις πολλών Συλλόγων, αλλά τούτες οι εκδηλώσεις ήταν το κάτι άλλο.

Τέλειος συνδυασμός ατομικού και συλλογικού χορού, με όλη την τέχνη του και την έκφρασή του. Απόλυτος συντονισμός ρυθμού μουσικής και κινήσεων χορευτών. Καθ' όλη τη διάρκεια της παραστάσεως, δεν παρουσιάστηκε ούτε το παραμικρότερο κενό ή αυτοσχεδιασμός. Ητο ένα υπέροχο υπερθέαμα και υπεράκουσμα!

Του ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Και το σπουδαιότερο, όλα τα επί σκηνής παρουσιαζόμενα δρώμενα, αφορούσαν ένα από τα πλέον ουσιαστά, ευαίσθητα και λεπτεπίλεπτα κεφάλαια της ζωής του ανθρώπου, το γάμο. Το βασικότερο συστατικό της ανθρωπίνης κοινωνικής ομάδος.

Δύο ξένοι άνθρωποι, άνδρας και γυναίκα, η πιο σωστά, νέος και νέα, να γίνουν ένα για να δημιουργήσουν! Πολλά, «πανωτισμένα» και πρωτόγνωρα τα συναισθήματα των νέων στο γάμο. Χαρά, φόβος, δέος, πόνος,

λύπη, αγάπη, δημιουργία! Καμιά άλλη στιγμή στη ζωή του ανθρώπου, δεν έχει τόσα πολλά. Πλήρης ταύτιση των παρουσιαζόμενων σκηνών από παλιές φωτογραφίες με τις σημερινές ζωντανές επί σκηνής.

Ταλατοβόχοι μουσικοί και τραγουδιστές και προπαντός οι δύο νεαρές τραγουδίστριες, οι οποίες, μπορώ να πω, έκλεψαν την παράσταση, οι χορευτές και χορεύτριες, από τον μεγαλύτερο-μεγαλύτερη ως τον μικρότερο-μικρότερη και πάνω απ' όλους οι αφάνεις οργανωτές, οι οποίοι σίγουρα θα εκοπίασαν περισσότερο απ' όλους, για να επιτύχουν τόσο τέλεια, το συντονισμό ενός πολυάνθρωπου συνόλου, παίρνουν όλοι τους άριστα!

Απέδωσαν κατά τον καλύτερο και πιστότερο τρόπο, όσα οι παλιοί Ζαγορίσιοι, είχαν θεσπίσει για το γάμο, τότε που τα χωριά του Ζαγορίου, ήταν γεμάτα ζωή!

Αλήθεια, τι περισσότερο θα απαιτούσε ή θα ζήλευε κανένας ή τι περισσότερο μπορούσε να έχει μια σκηνή από ένα παρόμοιο αρχαίο δράμα, από τη σκηνή του αποχωρισμού νύφης από τους γονιούς της;

Όταν η ρηγούλα, η χαιδω ή χαιδούλα, ή καλο χαιδεμένη, φεύγοντας νύφη από το πατρικό της σπίτι, απευθύνεται με πόνο σπαραγμού προς τους γονείς της να λέει: «Μάνα μου, μανούλα μου, γιατί με διώχνεις...»

«Πατέρα, πατερούλη μου, γιατί και σ'ι μου λες να φύγω...»

Θερμά συγχαρητήρια σε όλους. Και εύχομαι, έτσι μονιασμένοι καθώς είστε τώρα, να συνεχίσετε τις καθ' όλα αυτές σπουδαίες πολιτιστικές, λαογραφικές, ιστορικές, ηθογραφικές κλπ. δραστηριότητές σας, να γίνουν ευρύτερα γνωστές, εκτός Ιωαννίνων, Ηπείρου, γιατί όχι και εκτός Ελλάδος.

Το Ζαγόρι μας, πρέπει παντού και πάντοτε, να είναι πρώτο και να φαίνεται! Του πάει, του πρέπει!

Εύγε σας!

Απόψεις
Υποψήφιοι

Ο ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ
(Ένα παραμύθι(:) για το «μαύρο 98»)

Μια κι έναν καιρό, παιδιά μου (μεγάλα και μικρά), στο Ζαγόρι μας υπήρχαν οι Κοινότητες. Αυτές αποτελούσαν συνέχεια εκείνων της τουρκοκρατίας, που έμειναν νομαστές στην ιστορία μας για το θαυμαστό τρόπο αυτοδιοίκησης τους, σε τοπική και κεντρική διάσταση. Είχαν αποκτήσει σπουδαία πρόνοια, που τα αξιοποίησαν και μεγαλοούργησαν. Τα έργα τους, όπου και να κοιτάξετε, το αποδεικνύουν περίπανα. Εκκλησίες ονομαστές, γεφύρια περίτεχνα, καλντερίμια, τοχοποιίες, σπίτια θεόρατα (όσα δεν κήκαν από τους Τούρκους και τους Γερμανούς), γίνονται αντικείμενα θαυμασμού από πλήθος επισκεπτών μας.

Ύστερα από την απεικνωμένη, που έγινε το 1913, οι Κοινότητες αυτές συνέχισαν τις δραστηριότητές τους. Τις διοικούσαν τα Κοινοτικά Συμβούλια, που με τα πολλά ή τα λίγα που είχαν στη διάθεσή του, προσπαθούσαν να τις διατηρήσουν στη ζωή. Άλλες απ' αυτές ήταν πλούσιες και άλλες φτωχές.

Λίγα χρόνια πριν από το 1998 οι μεγάλοι άρχοντες, που ζούσαν στην Αθήνα την πρωτεύουσά μας, αποφάσισαν να συγκροτήσουν ομάδες χωριών με κοινά συμφέροντα, με σκοπό να συντονίζονται καλύτερα στην υλοποίηση μεγάλων έργων της περιοχής τους. Αυτές οι ομάδες ονομάστηκαν Συμβούλια Περιοχής, όπου κάθε Κοινότητα δρούσε και αυτόνομα. Έτσι στο Ζαγόρι μας έγιναν δύο τέτοια συμβούλια. Το Σ.Π. Ανατολικού Ζαγορίου και το Σ.Π. Δυτικού Ζαγορίου. Στο χρόνο που δραστηριοποιήθηκαν αυτά, υλοποιήθηκαν διάφορα έργα, όπως η υδροδότηση τμήματος του Δ. Ζαγορίου. (Τώρα κάποιος μπορεί να μπερδευτούν με τα ονόματα γιατί αντί για Δ. Ζαγόρι θα ακούσουν Δήμος Κεντρικού Ζαγορίου και Δήμος...Τύμφης, όπου είναι και οι πηγές).

Κατά το 1997 περίπου, οι άρχοντες πάλι της Αθήνας, αποφάσισαν να γίνει ένωση των κοινοτήτων σε Δήμο για καλύτερη διοίκηση και λιπά και λοιπά, χωρίς οι κάτοικοι να έχουν λόγο, τουλάχιστον για τις λεπτομέρειες. Και τότε που λέτε, παιδιά μου (μικρά και μεγάλα), άρχισαν...τα όργανα. Κάθε Κοινότητα θέλησε να επιδιώξει, ΜΕ ΚΑΘΕ ΜΕΣΟΝ, το καλύτερο δυνατό όφελος για τον εαυτό της και εις βάρος των άλλων. Η ωφέλεια του ΣΥΝΟΛΟΥ αγνοήθηκε και το δικαίο καταπατήθηκε.

Όσοι λοιπόν έζησαν αυτά τα γεγονότα καλά και χρήσιμα είναι να σας τα πουν πριν μην πιστέψουν, για να μάθετε κι εσείς πως ΣΥΜΠΕΡΙΦΕΡΘΗΚΑΝ διάφοροι «συμπatriώτες» μας. Αναζητήστε τους επειδή είναι χρέος όλων να γνωρίζουν τα πρόσωπα αυτά απ' ενός μεν για να τους αποδίδονται τα εύσημα «κατά τα έργα τους», απ' ετέρου δε να ελέγχεται η αξιοπιστία τους όταν ομιλούν για τα ΚΟΙΝΑ. (Γάρκο και

λοιπά).

Η λογική εξέλιξη και από όλους αποδεκτή, ήταν η μετατροπή των Συμβουλίων Περιοχής στους Δήμους: Ανατολικού Ζαγορίου (που δεν έγινε) και Δυτικού Ζαγορίου (που δεν έγινε). Σωστή η σκέψη θα λέγαμε, αν δεν υπήρχε η καλύτερη: ΔΗΜΟΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ.

Εκείνο τον καιρό η Λεπτοκαρυά ανήκε στο Συμβούλιο Περιοχής Αν. Ζαγορίου με το σκεπτικό ότι ήταν ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΟ χωριό, δηλ. από κεί να που κήκαν από τους Τούρκους και τους Γερμανούς και έπρεπε να συμμετέχει στο συντονισμό για την αποκατάστασή τους από την πολιτεία (Γερμανικές αποζημιώσεις κλπ). Με τη συγκρότηση όμως των Δήμων το Κοινοτικό Συμβούλιο, στο οποίο συμμετείχα, άλλαξε σκεπτικό γιατί έπρεπε να λάβει υπόψη του την έλλειψη συγκοινωνίας μ' αυτό και την υπαγωγή μας διοικητικά στο Δυτικό Ζαγόρι (αστυνομία, ειρηνοδικείο, ταχυδρομείο, ιατρείο). Έτσι με την απόφασή μας αποχωρήσαμε από το Αν. Ζαγόρι και ενταχθήκαμε στο Δυτικό, με την προοπτική να μετεξελιχθεί αυτό σε Δήμο Δυτικού Ζαγορίου και την...«ΠΑΤΗΣΑΜΕ».

Εμείς τότε δεν γνωρίζαμε τις υπόγειες διαδρομές που είχαν αναπτυχθεί στο Δυτικό Ζαγόρι και αφορούσαν στην πρωτεύουσα του Δήμου. Κοινοτικοί άρχοντες, παράγοντες και παραγοντίσκοι με τη βοήθεια υπουργών, βουλευτών και στελεχών της Κυβέρνησης προωθούσαν τα συμφέροντα των χωριών τους, ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΟΥΝ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΛΟ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ. Πρωτάθηκαν διάφορα έργα, όπως η υδροδότηση τμήματος του Δ. Ζαγορίου. (Τώρα κάποιος μπορεί να μπερδευτούν με τα ονόματα γιατί αντί για Δ. Ζαγόρι θα ακούσουν Δήμος Κεντρικού Ζαγορίου και Δήμος...Τύμφης, όπου είναι και οι πηγές).

Κατά το 1997 περίπου, οι άρχοντες πάλι της Αθήνας, αποφάσισαν να γίνει ένωση των κοινοτήτων σε Δήμο για καλύτερη διοίκηση και λιπά και λοιπά, χωρίς οι κάτοικοι να έχουν λόγο, τουλάχιστον για τις λεπτομέρειες. Και τότε που λέτε, παιδιά μου (μικρά και μεγάλα), άρχισαν...τα όργανα. Κάθε Κοινότητα θέλησε να επιδιώξει, ΜΕ ΚΑΘΕ ΜΕΣΟΝ, το καλύτερο δυνατό όφελος για τον εαυτό της και εις βάρος των άλλων. Η ωφέλεια του ΣΥΝΟΛΟΥ αγνοήθηκε και το δικαίο καταπατήθηκε.

Όσοι λοιπόν έζησαν αυτά τα γεγονότα καλά και χρήσιμα είναι να σας τα πουν πριν μην πιστέψουν, για να μάθετε κι εσείς πως ΣΥΜΠΕΡΙΦΕΡΘΗΚΑΝ διάφοροι «συμπatriώτες» μας. Αναζητήστε τους επειδή είναι χρέος όλων να γνωρίζουν τα πρόσωπα αυτά απ' ενός μεν για να τους αποδίδονται τα εύσημα «κατά τα έργα τους», απ' ετέρου δε να ελέγχεται η αξιοπιστία τους όταν ομιλούν για τα ΚΟΙΝΑ. (Γάρκο και

αγάλλονται για το γεγονός ότι ένα τμήμα του άλλαξε όνομα και έγινε...ΤΥΜΦΗ, που ζει και βασιλεύει έξι (6) χρόνια τώρα.

Οι παράγοντες του διαμελισμού πέτυχαν το σκοπό τους. Τα χωριά τους έγιναν πρωτεύουσες Δήμων ενός ΞΕΣΚΙΣΜΕΝΟΥ Ζαγορίου. Το Πάτιψο αυτονομήθηκε. Τα χωριά Κήποι, Νεγάδες, Φραγκάδες και Λεπτοκαρυά σύρθηκαν στο άρμα του Τσεπελοβίτικου ηγεμονισμού, χωρίς να το συνδέει τίποτε άλλο μ' αυτό, εκτός από το όνομα Ζαγόρι, που το ΑΛΛΑΞΑΝ κι αυτό με την...Τύμφη τους. Οι κάτοικοι του Δυτικού Ζαγορίου δεν αντέδρασαν δυναμικά σ' αυτές τις αθλιότητες, αλλά παθητικά δέχτηκαν (και συνεχίζουν να δέχονται) το μοιραίο, εκτιμώντας συνάμα όσους διέλυσαν το Δήμο Δυτικού Ζαγορίου. Η Λεπτοκαρυά, που είναι σε απόσταση από την έδρα του Δήμου μεγαλύτερη των 40 χιλιομέτρων δεν αυτονομήθηκε όπως ορίζουν οι νόμοι, αλλά έγινε πληθυσμιακό συμπλήρωμα για να αποκτήσει νομιμότητα ο Δήμος...Τύμφης (και πάλι τρομάρα μας). Οι αντιδράσεις μας με διαμαρτυρίες, δημοσιεύσεις και υπομνήματα του Κοινοτικού Συμβουλίου δεν έφεραν αποτέλεσμα. Οι φωνές των ιδιωτών και των τοπικών συλλόγων ενόχλησαν «ώτα μη ακουόντων».

Από τότε παιδιά μου (μικρά και μεγάλα) θα καταγραφεί στην ιστορία του Ζαγορίου η χρονιά αυτή ως «μαύρο 98». Θα ονομασθεί έτσι γιατί η ιστορία, ο πολιτισμός, η ηθική και η ομοθυμία του πήγαν...περίπατο. Δεν μπόρεσαν να σταθούν εμπόδιο στο μακιαβελισμό, στο συμφέρον και στη θροασότητα ορισμένων «συμπatriωτών» μας. Ύστερα απ' αυτά τι γνώμη λέτε να σχηματίσουν οι απόγονοί μας όταν, διαβάζοντας την ένδοξη ιστορία του τόπου μας, φτάσουν στην καταραμένη αυτή χρονιά, που το Ζαγόρι και διαμελίστηκε αφύσικα και το όνομά του άλλαξε; Εσείς όμως πρέπει να τα γνωρίζετε αυτά γιατί είναι ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ που καταγράφει καταστάσεις παρακμής, απάθειας και αμοραλισμού, αφουκάνος αριθμός Ζαγορίσιων αποδέχθηκε την κατάσταση αυτή και είτε δια της σιωπής είτε με την ενεργό συμμετοχή σε διάφορους φορείς, εδραίωσε το διαμελισμό. Θα πείτε όμως ότι τα λάθη είναι ανθρώπινα. Θα συμφωνήσουμε σ' αυτό και θα δώσουμε «άφεση αμαρτιών» σ' αυτούς που τα διέπραξαν, αρκεί να μη μείνουμε στην απλή διαπίστωση του λάθους, γιατί το λάθος χωρίς επανόρθωση αλλάζει όνομα και λέγεται ΕΓΚΛΗΜΑ (διαρκείας μάλιστα).

Τελειώνοντας, παιδιά μου (μικρά και μεγάλα), πρέπει να σας πω ότι υπάρχει δυνατότητα να διορθώσουμε τα όποια λάθη, αν εξαλείψουμε τη νοοτροπία που τα γέννησε και δεχθούμε την ΕΜΠΡΑΚΤΗ μετάνοια όλων όσων «αμάρτησαν για το χω-

ριό τους». Σας το λέω αυτό γιατί τώρα μας δίνεται μια μεγάλη ευκαιρία, που ίσως αποδειχθεί και η τελευταία μας. Οι άρχοντες των Αθηνών σχεδιάζουν να ενώσουν ατροφικούς ή προβληματικούς Δήμους δημιουργώντας ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΕΣ.

Θα σας άρεσε λοιπόν να είμαστε όλοι μας πολίτες της ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ, που θα προέκυπτε από την ΕΝΩΣΗ όλων των χωριών μας;

Θα σας άρεσε οι Δήμαρχοι και οι Κοινοτάρχες της περιοχής μας να είχαν προχωρήσει στην ΕΝΩΣΗ των οργανισμών τους από το 2007, παραμερίζοντας τα μικρά τοπικά συμφέροντα προς όφελος του ΣΥΝΟΛΟΥ;

Θα θέλατε η έδρα του ΕΝΩΜΕΝΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ να βρεθεί με ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ;

Θα χαρακτήριζατε θετική ενέργεια την άρνηση των τοπικών αρχόντων να προχωρήσουν στην ΕΝΩΣΗ, προβάλλοντας φτηνές και αστείες δικαιολογίες;

Πώς θα αντιμετωπίζατε κι άλλες τέτοιες «ιστοριούλες» του «μαύρου 98» από όσους τις έζησαν, για να συμπληρωθούν ή και να διορθωθούν όσα σας είπα;

Τώρα λοιπόν, παιδιά μου (μικρά και μεγάλα), που θα πάτε για ύπνο, να κοιμηθείτε ήσυχα. Μην έχετε εφιάλτες και τρομάξετε. Μην έχετε απήψεις και αγωνία, γιατί όλα θα τα καταποθήσει ο καλός θεούλης μας. Εσείς να κοιμάστε κι «η μοίρα σας δουλεύει». Αν όμως δείτε ότι δεν μπορείτε να κοιμηθείτε και έχετε διαταραχές ύπνου από όσα ακούσατε, να με φωνάξετε να σας δώσω ένα ΥΠΝΟΤΙΚΟΥΛΙ και όλα θα πάνε περίφημα. Τι να κάνουμε; Έτσι είναι η ζωή!

Καληνύχτα σας και όνειρα γλυκά.

Ο παραμυθατζής(:) σας
Για την αντιγραφή
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΜΗΤΣΙΜΑΡΗΣ
Συν/χος δάσκαλος
Λεπτοκαρυά Ζαγορίου 22-2-04

Υ.Γ. Ονόματα δεν σας είπα. Εσείς όμως σαν έξυπνα παιδιά και εφαρμόζοντας το «ερεύνα και πίστευε», μπορείτε να βρείτε όλους όσους δραστηριοποιήθηκαν και συμμετείχαν στα διοικητικά του Σ. Περιοχής μας. Έτσι και σε συνάρτηση με τον τρόπο που έγινε ο ΔΙΑΜΕΛΙΣΜΟΣ (εκ του αποτελέσματος και την «άτοπο αναγωγή») θα εντοπίσετε τους πιθανούς εφαιρομότες της «προκρούστειας μεθόδου» και της «ονοματοθεσίας ΤΥΜΦΗ»). Μπορεί φυσικά να αδικήσουμε κάποιους με τις υπόνοιές μας και η λύση να ήλθε «εξ ουρανού», γιατί «ήταν θέλημα θεού η Πόλη να τουρκέψει».

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2004 ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΔΟΥΚΑ

Απ' το 1977 ως το 2004, τα 28 ημερολόγια κρύβουν πολύ κόπο, αλλά και ανεκτίμητη αξία. Κάθε ημερολόγιο παρουσιάζεται καλύτερο απ' τα προηγούμενα και πάντοτε με επίκαιρα θέματα. Τα ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΔΟΥΚΑ στο ΜΑΡΟΥΣΙ ΑΘΗΝΩΝ απ' το 1917 ως σήμερα κρατούν τα πρωτεία στην παιδεία. Εξάλλου οι ρίζες προέρχονται απ' το Ζαγόρι. Θεμελιωτής ο Φίλιππος Δούκας κι άξιος διάδοχος ο γιος Ιωάννης Δούκας. Διασκαλοχώρι το Καπέσοβο, έχει λόγους να περηφανεύεται για τα άξια τέκνα του.

του Αποστόλου Ντιναλέξη

Φέτος το θέμα του ημερολογίου ασχολείται με την ερμηνεία της έννοιας «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ». Γράφουν σ' αυτό τριανταένας συγγραφείς, προερχόντων των καθηγητών πανεπιστημίου και των πολιτικών μας. Τα κείμενα χωρίστηκαν σε πέντε ενότητες, δηλαδή: α) ηπαγκοσμιοποίηση σήμερα β) η παγκοσμιοποίηση και θεσμοί γ) παγκοσμιοποίηση

Ο πλανήτης Γη υπάρχει εδώ και 4.600.000.000 χρόνια περίπου. Αν κάποιος μετατρέψει το ασύλληπτο αυτό χρονικό διάστημα σε μια κατανοητή τάξη .μεγέθους, τότε η Γη μπορεί να συγκριθεί μ' έναν 46χρονο άνθρωπο. Για τα πρώτα επτά χρόνια της ζωής του δεν είναι τίποτα γνωστό. Κι ενώ για τα μετέπειτα χρόνια υπάρχουν απλώς κάποιες αποσπασματικές πληροφορίες, γνωρίζουμε πως η Γη μόλις στην ηλικία των 42 χρόνων άρχισε ν' ανθεί. Οι δεινόσαυροι και τα μεγάλα ερπετά εμφανίστηκαν ακριβώς ένα χρόνο πριν, όταν ο άνθρωπος ήταν 45. Τα θηλαστικά μόλις πριν 8 μήνες. Στα μέσα της προηγούμενης εβδομάδας μεταβλήθηκαν οι ανθρωπόμορφοι πίθηκοι σε πιθηκόμορφους ανθρώπους και το τελευταίο Σαββατοκύριακο μπήκε η Γη στην εποχή των παγετώνων.

Παγκοσμιοποίηση και περιβάλλον

μας ανήκουν, πώς έρχεστε τώρα και ζητάτε να σας τα πουλήσουμε; Πάντως, μην ανησυχείτε, θα πάρουμε την απόφασή μας. Είμαστε κομμάτι της γης. Κάθετι πάνω στη γη είναι ιερό για το λαό μου. Κάθε λαμπερή πευκοβελόνα, κάθε αμμουδερή ακρογιαλιά, κάθε καταχιά μέσα στα σκοτεινά δάση, κάθε ξέφωτο και κάθε έντομο είναι ιερό στο νου και τις παραδόσεις του λαού μου. Τα ευωδιαστά λουλούδια είναι οι αδελφές μας, τα ζαρκάδια, τα άλογα, ο μεγάλος αετός είναι τα αδελφια μας. Καταλαβαίνει, λοιπόν, τι μας ζητά ο μεγάλος αρχηγός στην Ουάσινγκτον Ξέρουμε πως ο λευκός δεν καταλαβαίνει τους τρόπους μας. Γι' αυτόν όλοι οι τόποι της γης είναι ίδιοι, αφού φέρεται σαν έναν ξένο που φτάνει τη νύχτα και παίρνει από τη γη όλα όσα του χρειάζονται. Η γη δεν είναι σύτροφός του, αλλά εχθρός που πρέπει να τον νικήσει και αφού τον νικήσει, πηγαίνει παραπέρα. Μεταχειρίζεται τη μητέρα του, τη γη, και τον πατέρα του, τον ουρανό, σαν αντικείμενα για αγοραπωλησία και εκμετάλλευση, σαν να ήταν αρνιά ή λαμπερά μαργαριτάρια. Με τη βουλιμία του θα καταβροχθίσει τη γη και δεν θ' αφήσει πίσω του τίποτα, παρά μόνο έρημο. Ο καρπός της δικής σας παρακμής είναι ακόμα μακριά, αλλά θα έρθει. Ο θρόνος σας προσφέρει κυριαρχία στα ζώα, τα δάση και τους ερυσθρόδερμους για έναν ιδιαίτερο λόγο. Όμως, αυτός ο λόγος είναι για μας ένα αίνιγμα. Ίσως να μπορούσαμε να το μαντέψουμε αν γνωρίζαμε, τι ονειρεύεται ο λευκός, ποιες προσδοκίες περιγράφει στα παιδιά τους τις μεγάλες χειμωνιάτικες νύχτες και ποια οράματα φλογίζουν τη φαντασία του.»

του Γιώργου Βεργίνου

Αυτά έλεγε, μεταξύ άλλων, ο αρχηγός των ινδιάνων Σιάτλ πριν 150 χρόνια. Εάν μας έβλεπε σήμερα, τι θα έλεγε; Από τότε ο πληθυσμός της γης έχει αυξηθεί κατά οκτώ φορές, έχουμε καταστρέψει τα περισσότερα δάση, έχουμε μολύνει την ατμόσφαιρα, η άναπτυξη και η κατανάλωση αποτελούν τη νέα θρησκεία, με το πάτημα ενός κουμπιού

και περιβάλλον δ) παγκοσμιοποίηση και λόγος και ε) παγκοσμιοποίηση και τεχνολογία. Προλογίζει ο κ. Ιωάννης Δούκας και μεταφέρω από σπασμα από τον πρόλογο, όπου γράφει: «.. Η επιλογή της παγκοσμιοποίησης ως θέματος για το φετινό ημερολόγιό μας υπακούει στην εξής ανάγκη: Να γίνει ο δυσνόητος και απρόσιτος αυτός όρος, προσιτός και οικείος τόσο στους ηλικιακά ώριμους ανθρώπους όσο και στους νέους. Να γίνουν ορατές και εύληπτες οι διαστάσεις του, το πολυπόικλο και σε πολλά ασαφές περιεχόμενό του και προπάντων να αποτελέσει αφετηρία για περαιτέρω προβληματισμούς...»

Στο Ζαγόρι ταιριάζει το πράσινο κι επέλεξε τις απόψεις του κ. Γιώργου Βεργίνου, Προέδρου του Ελληνικού γραφείου της GREENPEACE, που γράφει:

«Παγκοσμιοποίηση και περιβάλλον».

αλληλεγγύης, της δικαίας κατανομής του πλούτου και του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για το περιβάλλον. Όπου οι νέοι άνθρωποι μπορούν να επικοινωνούν, να συμμετέχουν και να αλληλοϋποστηρίζονται στα όνειρα τους για ένα ακόμα καλύτερο κόσμο.

Στη Greenpeace, που κλείσαμε 30 χρόνια διεθνούς παρουσίας και 12 χρόνια στην Ελλάδα, αισθανόμαστε ότι η δράση μας είναι πιο επίκαιρη και πιο αναγκαία από ποτέ, γιατί η περιβαλλοντική συνείδηση είναι σήμερα απαραίτητη για την επιβίωσή μας. Θέλουμε να προασπίσουμε τα επιτεύγματα του πολιτισμού μας και τα δικαιώματα του ανθρώπου, που χα θεωρούμε κατάκτησή μας. Διακηρύσσουμε προς κάθε κατεύθυνση τη συνεννόηση, τη συνεργασία, τη σύνθεση.

Υποστηρίζουμε τον έλεγχο των πυρηνικών, Βιολογικών και όλων των όπλων μαζικής καταστροφής. Αντιτιθέμεθα στην κατασπατάλη των φυσικών πόρων, τη μόλυνση και τα τοξικά απόβλητα. Προωθούμε επενδύσεις στις ήπιες μορφές ενέργειας ως μόνη λύση για το σταμάτημα του φαινομένου των θερμοκηπίου και των εκπομπών ρύπων που επιβαρύνουν το κλίμα. Είμαστε παρόντες στον αγώνα για την προστασία των ωκεανών και των δασών του πλανήτη μας και συγκρούμαστε, με τον τρόπο μας, μ' αυτούς που αλιεύουν παράνομα και με χυδαίους υλοτόμους στον Αμαζόνιο, την Ινδονησία, τον Καναδά, τη Ρωσία και σ' όλο τον κόσμο. Πιστεύουμε στην επιστημονική έρευνα, αλλά αντιτιθέμεθα στα μεταλλαγμένα τρόφιμα, που χωρίς αρχική έρευνα των επιπτώσεων, δημιουργούν επικίνδυνες εξαρτήσεις και απειλούν με άγνωστους κινδύνους την υγεία μας.

Είμαστε περήφανοι που η δράση μας, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, έχει αποτελέσματα και ευαισθητοποιεί τους ανθρώπους σε θέματα περιβάλλοντος. Έχουν υπογράψει πάνω από 30 διεθνείς συνθήκες για το περιβάλλον σαν αποτέλεσμα της δράσης μας. Θα συνεχίσουμε ν' αγωνιζόμαστε για μια ανοιχτή κοινωνία, για έναν κόσμο πολιτισμού, συνείδησης, συμμετοχής, ειρήνης, ανθρωπιάς και κυρίως σεβασμού της φύσης.

Είμαστε περήφανοι που η δράση μας, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, έχει αποτελέσματα και ευαισθητοποιεί τους ανθρώπους σε θέματα περιβάλλοντος. Έχουν υπογράψει πάνω από 30 διεθνείς συνθήκες για το περιβάλλον σαν αποτέλεσμα της δράσης μας. Θα συνεχίσουμε ν' αγωνιζόμαστε για μια ανοιχτή κοινωνία, για έναν κόσμο πολιτισμού, συνείδησης, συμμετοχής, ειρήνης, ανθρωπιάς και κυρίως σεβασμού της φύσης.

Είμαστε περήφανοι που η δράση μας, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, έχει αποτελέσματα και ευαισθητοποιεί τους ανθρώπους σε θέματα περιβάλλοντος. Έχουν υπογράψει πάνω από 30 διεθνείς συνθήκες για το περιβάλλον σαν αποτέλεσμα της δράσης μας. Θα συνεχίσουμε ν' αγωνιζόμαστε για μια ανοιχτή κοινωνία, για έναν κόσμο πολιτισμού, συνείδησης, συμμετοχής, ειρήνης, ανθρωπιάς και κυρίως σεβασμού της φύσης.

Είμαστε περήφανοι που η δράση μας, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, έχει αποτελέσματα και ευαισθητοποιεί τους ανθρώπους σε θέματα περιβάλλοντος. Έχουν υπογράψει πάνω από 30 διεθνείς συνθήκες για το περιβάλλον σαν αποτέλεσμα της δράσης μας. Θα συνεχίσουμε ν' αγωνιζόμαστε για μια ανοιχτή κοινωνία, για έναν κόσμο πολιτισμού, συνείδησης, συμμετοχής, ειρήνης, ανθρωπιάς και κυρίως σεβασμού της φύσης.

ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΒΟΥΤΣΑΣ

Στο 288 τεύχος του Φεβρουαρίου 2000 του περιοδικού «το ΖΑΓΟΡΙ μας» είχα επισημάνει ότι στα όρια του Δ.Δ. Γρεβεντίου, ανήκει χωρίς αμφισβήτηση το Μοναστήρι της Βουτσάς και είχα υποσχεθεί, ότι θα καταπιστώ και πάλι μ' αυτό το θέμα.

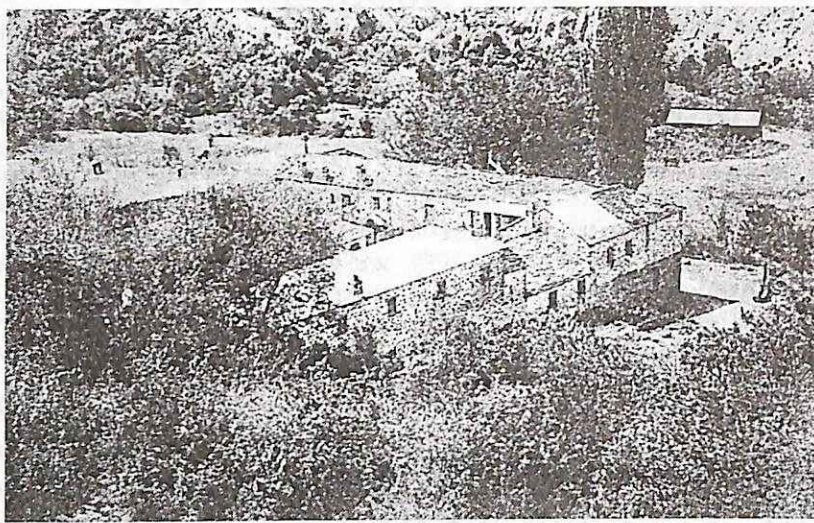
Όσο μπορούσα πιο περιληπτικά, είχα περιγράψει τη διαδρομή Μηλιωτάδες - Τρίστενο - Γρεβενίτι - Φλαμπουράρι - Ελατοχώρι. Τα πάντομορα χωριά του Ανατολικού Ζαγορίου, που πλήρωσαν τόσο τραγικά τα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Ένας απέραντος δασικός μανδύας είναι το χαρακτηριστικό της περιοχής. Βαθιές χαραδρώσεις, κρυστάλλινα νερά πηγών και ποτάμια με πολλά πέτρινα τοξωτά γεφύρια διευκόλυναν ακόμη το πέρασμα των κατοίκων της περιοχής.

Τη 10/τία του 1960 το Γρεβενίτι έσφυζε από ζωή. Περίπου 500 κάτοικοι, διέσσιο Δημοτικό Σχολείο και Νηπιαγωγείο, ταχυδρομικό Γραφείο με τρεις υπαλλήλους και Προϊστάμενο το φίλο μου Γιάννη Γέπη από την Αρίστη, Ιατρείο - Νοσοκομείο με γιατρό τον αείμνηστο Σωτ. Γκίκα, Κεντρικός Ξενώνας, Ξενοδοχείο, Ξυλουργεία, εργαστήρια κατεργασίας στρόγγυλης Ξυλείας, ήταν χαρακτηριστικά μιας ζωντανής και δραστήριας κοινωνίας.

Ακόμη καλλιέργειες κηπευτικών, γίναντες κλπ.

Καταστήματα παροχής υπηρεσιών (μαγαζιά), παντοπωλείο, όπως π.χ. του μακαρίτη Χρήστου Τσουκάκη, του Βασ. Στριπέλη κλπ.

Πριν να ηλεκτροδοτηθεί το χωριό, ο καλός νοικοκύρης Χρήστος Τσουκάκης είχε διοχετεύσει με αυλάκι νερό από την παρακείμενη πηγή στο «Χάνι», στο πίσω μέρος του καταστήματος και έτσι εύρισκαν οι

θαμνές και περαστικοί δροσερά αναψυκτικά, μύρτες κλπ.

Ο Δασικός Συνεταιρισμός Γρεβεντίου αναλάμβανε άνευ δημοπρασίας τις υλοτομίες στο Κοινοτικό δάσος Γρεβεντίου. Πρόεδρος τότε του Συν/σμού ο Μπαρμπα-Τάκης Δερμάνης.

Πρόεδρος της κοινότητας ο Βασ. Βλάχος, Γραμματέας ο Στάθης Τόδουλος και άλλοι καλοί φίλοι, που με όλους είχα καλή συνεργασία και τους θυμάμαι με ευγνωμοσύνη.

Και τώρα η υπόσχεσή μου να αναφερθώ στο Ιστορικό Μοναστήρι της Βουτσάς. Συχνά περνούσα από εκεί, καθώς επέβλεπα συγχρόνως και τη διάνοξη δασικού δρόμου στον Καστανώνα. Εξίσου γραφικό χωριό, πνιγμένο στο δάσος της Καστανιάς, της Μαύρης Πεύκης και καρποφόρων δένδρων. Μαρτυρικό χωριό κι αυτό αφού ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος επεσώρευσε τόσες συμφορές και πυρπολήσεις από τους Ναζί.

Στο Μοναστήρι της Βουτσάς πα-

νηγυρίζουν στις 8 Σεπτεμβρίου, της Παλιουρής όλα τα γύρω χωριά κι όσοι έχουν τόμα να προσκυνήσουν και να ανάψουν το κεράκι τους.

Το μοναστήρι ιδρύθηκε το 672 μ.Χ από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα Κων/τίνο Δ, Πιργωνάτο. Ο ίδιος είχε δωρίσει στη Μονή βασιλικά αφιερώματα, δασικές εκτάσεις, καλλιεργήσιμη γη και μάλιστα είχε αφήσει για ανάμνηση την περικεφαλαία του και μια σέλα, που φυλάγονταν σε κρύπτη πίσω από το Ναό, που δυστυχώς τελευταία οι αρχαιολογικοί τα έκλειψαν.

Αισθάνομαι την ανάγκη να επισκεφθώ και πάλι το Μοναστήρι της Βουτσάς, να προσκυνήσω και να δεχθώ τις ευλογίες του Πανοσιολογιάτου Αρχιμανδρίτη κ. Καχριμάνη, που με δυναμικότητα και μεγάλο ενδιαφέρον φροντίζει για όλα. Το καθολικό, τα κελιά και το Αρχονταρικό είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Μοναστηρίου.

Είθε να με αξιώσει ο Θεός.
Κώστας Δ. Χριστοδούλου
Μάρτιος 2004

λειτουργεί το Μοναστήρι ως ανδρικό κοινόβιο. Με πολύ ενδιαφέρον διάβασα στην εφημερίδα «ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ» το δημοσίευμα ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ του κ. Δημ. Φάβα στο φύλλο 40 του τριμήνου Οκτωβρίου-Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 2003.

Όσον αφορά τη συμμετοχή μου στην αξιοποίηση του Μοναστηριού της Βουτσάς και επειδή το γειτονικό χωριό Φλαμπουράρι, χωρίς να διεκδικεί βέβαια δικαιώματα ιδιοκτησίας, συμμετείχε στις εκδηλώσεις και ιδιαίτερα στο πανηγύρι της Παλιουρής στις 8 Σεπτεμβρίου, με απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου, αποφάσισε να εξασφαλίσει προσπέλαση μέχρις εκεί. Θα σημειώσω ότι η Κοινότητα Φλαμπουραρίου είχε σοβαρά έσοδα από το Κοινοτικό δάσος.

Ετσι με τη χρηματοδότηση από την Κοινότητα Φλαμπουραρίου έκανα χάραξη και διάνοξη από τα όρια αυτής της κοινότητας. Είχα βοηθή το φίλο μου εργοδηγό Κώστα Τζωρτζή από το Γρεβενίτι. Όσο για την προσπέλαση στο Μοναστήρι τώρα έχει κατασκευασθεί άνετος αυτοκινητόδρομος από την περιοχή Γρεβεντίου για την εξυπηρέτηση προσκυνητών και διερχομένων.

Αισθάνομαι την ανάγκη να επισκεφθώ και πάλι το Μοναστήρι της Βουτσάς, να προσκυνήσω και να δεχθώ τις ευλογίες του Πανοσιολογιάτου Αρχιμανδρίτη κ. Καχριμάνη, που με δυναμικότητα και μεγάλο ενδιαφέρον φροντίζει για όλα. Το καθολικό, τα κελιά και το Αρχονταρικό είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Μοναστηρίου.

Είθε να με αξιώσει ο Θεός.
Κώστας Δ. Χριστοδούλου
Μάρτιος 2004

χόμενο από παλιές φωτογραφίες και από σύγχρονες που αναπαριστούν παλιές μορφές εργασίας, παραγωγής και συγκρίνουν τις μεταβολές του τοπίου, επέχει θέση αποδεικτικών στοιχείων και ανασύστασης της ζωής. Η αυθεντικότητά τους αποτελεί κρίκο σύνδεσης με όσα πέρασαν. Χάρτες, παλιά χαρακτηριστικά και παρόμοια συμπληρώνουν κείμενο και φωτογραφίες.

Τα Άνω Ραβένια ευτύχησαν κερδίζοντας με τη γενναϊόδωρη σε πληροφορίες και γνώση έκδοση να διαιωνίσουν με την έκδοση αυτή τη φυσική ζωή τους. Η πλούσια βιβλιογραφία προτείνεται και για ευρύτερες μελέτες. Το γλωσσάρι είναι ένα δώρο στον σύγχρονο αναγνώστη που συγκινείται από την ομορφιά και τον πλούτο της ελληνικής γλώσσας με όρους για αντικείμενα που έχουν περιέλθει στη θαλάσση των μουσείων και άλλους που γνωστοποιούν το ιδίωμα συνεννόησης των κατοίκων όσο καιρό ζούσαν εκεί.

«Καθημερινή», 23/02/04

Καλλιτεχνικές καρτ-ποστάλ από το Ριζάρειο Ίδρυμα

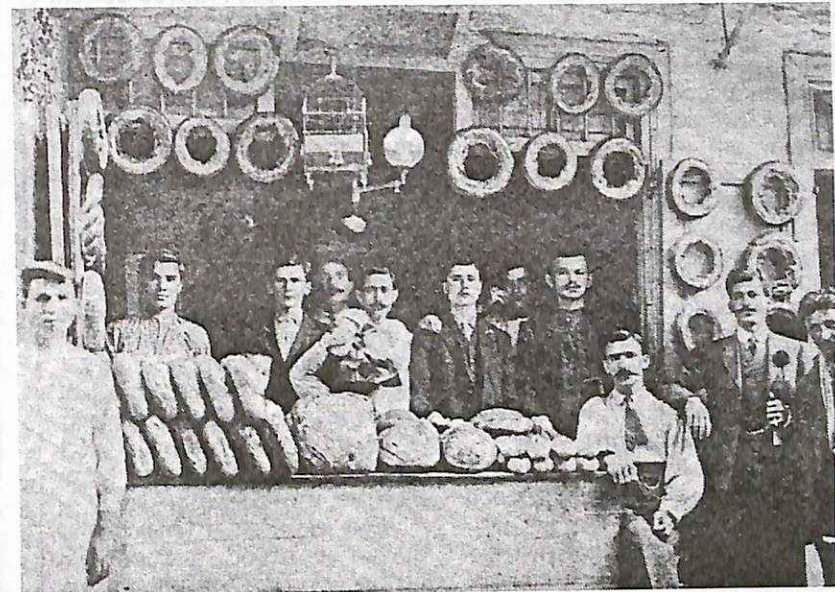
ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

Το Ριζάρειο Ίδρυμα κυκλοφόρησε ένα πραγματικό εξαιρετικό πακέτο από καρτ-ποστάλ με εικόνες αλησμόνητων εποχών από τα παλιά Γιάννινα και τα Ζαγοροχώρια.

Πρόκειται συγκεκριμένα για καλλιτεχνικές εκτυπώσεις υψηλής ποιότητας με φωτογραφικό υλικό από την Έκθεση «Ιωάννινα: Οδοιπορικό Μνήμης 1860-1960», η οποία παρουσιάζεται στο Λαογραφικό Μουσείο της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών, και από το υφαιό Λεύκωμα «Ζαγορισίων Βίος».

Σε λίγες ημέρες θα κυκλοφορήσει η ίδια σειρά με λεζάντες στην Γαλλική και Γερμανική γλώσσα, προκειμένου να προωθηθεί στην «Ελληνιάδα 2004» της Λωζάννης, μαζί με άλλο πλούσιο έντυπο υλικό του Ριζαρείου Ίδρυματος. Ανάμεσα σ' αυτό ξεχωρίζει και η έκδοση «Εικόνες της Ελλάδος 1903-1930» του μεγάλου Ελβετού καλλιτέχνη Fred Boissonnas που λόγω εξάντλησης θα κυκλοφορήσει σε τρίτη έκδοση σημειώνοντας εκδοτικό ρεκόρ στον τομέα των καλλιτεχνικών λευκωμάτων.

Οι πρόσφατες καρτ-ποστάλ του Ριζαρείου Ίδρυματος διατίθενται στο Ριζάρειο Εκθεσιακό Κέντρο Μονοδενδρίου, στο οποίο εξάλλου συνεχίζεται με επιτυχία η φωτογραφική Έκθεση «Σκιές Σιωπής» του διακεκριμένου καλλιτέχνη Γιάννη Δήμου, που ταυτόχρονα το υλικό της παρουσιάζεται στην Μόσχα.

Αγιοποιείο Ζαγορισίων στην Αλεξάνδρεια, δεκαετία 1920. (Οικογ. αρχείο Αθ. Βάντιου)

Η παραπάνω Έκθεση θα διαρκέσει μέχρι την 31η Μαΐου για να δώσει μετά τη θέση της σε μία πολύ εντυπωσιακή Έκθεση με παράλληλη έκδοση καλλιτεχνικού λευκώματος, που είναι βέβαιο ότι θα προκαλέσουν πανελλήνιο ενδιαφέρον για την πρωτοτυπία τους.

Εφορεία Καλλινειών Σχολείων Παπίγκου

Ανακοίνωσις

Η Διαχειριστική Επιτροπή του Κληροδοτήματος «ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ» Παπίγκου ανακοινώνει ότι εις τους μαθητές και φοιτητές μέσης και ανωτάτης εκπαίδευσης και αποφοίτους Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. που μετεκπαιδεύονται κατά το σχολικόν έτος 2003-2004, θα χορηγηθεί οικονομική ενίσχυσις σε όσους κατάγονται από το Πάπιγκο, οι ίδιοι ή τουλάχιστον ένας από τους γονείς των.

Ο ενδιαφερόμενοι οφείλουν να υποβάλλουν τα κάτωθι δικαιολογητικά:

- I) Αίτησις προς την Διαχειριστικήν Επιτροπήν,
- II) Βεβαίωσις της Σχολής εις την οποίαν φοιτούν και
- III) Βεβαίωσις της κοινότητας Παπίγκου για την καταγωγή των ιδίων ή ενός των γονέων αυτών, όμως να είναι εγγεγραμμένοι εις τα Δημοτολόγια της Κοινότητος Παπίγκου.

Διευκρινίζεται ότι βεβαίωσις από την κοινότητα περί της καταγωγής θα υποβάλλουν όσοι για πρώτη φορά ζητούν να λάβουν την ανωτέρω οικονομικήν ενίσχυσις.

Προθεσμία υποβολής των δικαιολογητικών από σήμερον και μέχρι της 30ης Ιουνίου 2004.

Το ποσόν της οικονομικής ενίσχυσεως θα ορισθεί με απόφασιν της Διαχειριστικής Επιτροπής μετά την παραλαβήν των δικαιολογητικών.

Η Διαχειριστική Επιτροπή
Ο πρόεδρος: Κων/νος Απ. Διαμαντής
Ο Γραμματέας: Ιωάννης Γ. Παπαϊωάννου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Το Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει θερμά:

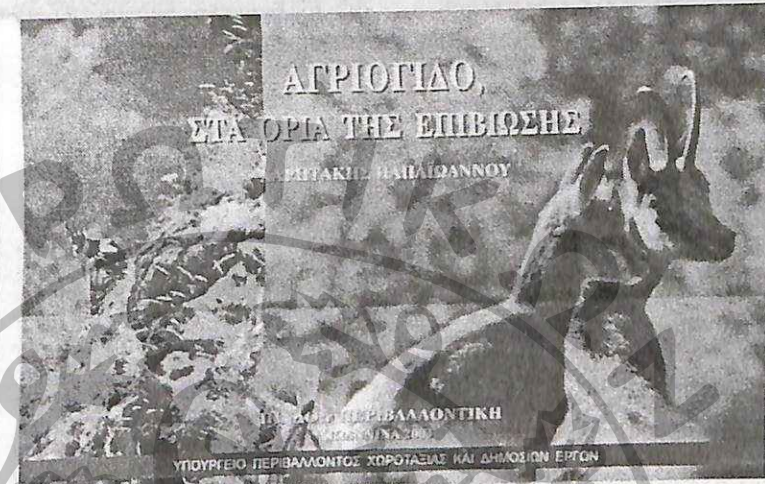
- Τον Δήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου για την πολύτιμη βοήθεια προς το Σύλλογό μας, τέτοια που έλαβαν από το Ζαγόρι και την Ήπειρο να αποτελεί συνδιοργάνωση.

- Την Λαμπριάδειο Σχολή, το Λαογραφικό Μουσείο "Αγάπιου Τόλη", τη Ριζάρειο Σχολή, την κα Ελένη Δούβλη, την κα Ευτέρπη Σάρρου, την κα Παρασκευή Φωτοπούλου και πολλούς ανώνυμους Ζαγορισίους οι οποίοι πρόθυμα ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας και βοήθησαν τα μέγιστα στην πραγματοποίηση της προγραμματισμένης εκδήλωσής μας Συλλόγου στις 27 Μαρτίου 2004.

- Την εταιρία ΕΛΑΣΥΝ Α.Ε. και τον συμπατριώτη μας Μιχάλη Ράπτη για την οικονομική ενίσχυση του Συλλόγου μας.

Ο Πρόεδρος

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ένα πολύ ενδιαφέρον βιβλίο - λεύκωμα, με τίτλο «ΑΓΡΙΟΓΙΔΟ, ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ», εκδόθηκε από την «ΠΙΝΔΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ» στο πλαίσιο της υλοποίησης της πρότασης «Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για το είδος αγριόγιδου», στο πρόγραμμα «Πρόστασία Περιβάλλοντος και Βιώσιμη Ανάπτυξη», του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Στο βιβλίο αυτό ο συγγραφέας και φωτογράφος, βιολόγος κ. Χαρητάκης Παπαϊωάννου περιγράφει με λεπτομέρεια και σαφήνεια τη ζωή και το ρόλο του αγριόγιδου (*Rupicapra rupicapra balcanica*), στα ορεινά οικοσυστήματα της χώρας μας.

Ξεφυλλίζοντας κανείς τις 88 σελίδες του βιβλίου, θα κατανοήσει ακόμη περισσότερο τη μεγάλη οικολογική αξία αυτού του σπάνιου και προστατευόμενου στην πατρίδα μας είδους και θα συμβάλει στην ουσιαστική προστασία του.

Η «ΠΙΝΔΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ» διατηρεί αρχείο με πληροφορίες σχετικά με την κατανομή και την κατάσταση των πληθυσμών του αγριόγιδου στην Ελλάδα. Νεότερα στοιχεία από αυτά που αναφέρονται στο βιβλίο ή άλλες πληροφορίες που αφορούν το αγριόγιδο στην Ελλάδα και μπορεί να συμβάλλουν στην αποτελεσματική προστασία του αγριόγιδου μπορείτε να στέλνετε στην «Πίνδος Περιβαλλοντική» - Μετσόβου 12, Ιωάννινα, τηλ. 26510-29445, fax. 26510-29447 ή στα e-mail:

info@pindosper.gr & pinper@otenet.gr

ΤΟ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΝΕΓΑΔΩΝ - ΜΙΑ ΠΕΡΙΓΗΓΗΣΗ
Άννα Κρυστάλλη - Βλάχου, Μελέτη - Γιάννινα 2002

Του Γιώργου Βρέλλη

Η Άννα Κρυστάλλη Βλάχου κυκλοφόρησε το βιβλίο «Λεύκιμα - με τον τίτλο Ο Ιερός Ναός Νεγάδων - Ζαγορίου» και υπότιτλο "Μια περιήγηση".

Σελίδες 34. Μια έκδο-ση εικονογραφημένη με 40 φωτογραφίες από την Παλιό και Καινή Διαθήκη. Μια εικόνα (σον χίλιες λέξεις. Μπροστό το χαγιάτι καμαρώνει με τις εννιά αρμονικές καμάρες, όπου η ευθεία και η καμπύλη συνθέτουν και φιλοτεχνούν το ωραίο. Γενικά η εκκλησία δείχνει ενδιαφέρον για την αρχαιολογία, την Καλλιτεχνία και την πνευματικότητά.

Επιμελημένη καλλιτεχνικά η εκτύπωση Εμφάνιση η πρόθεσα της αγιασμένης ομορφιάς, ενσωματωμένης στην αισθητική συγκίνηση. Μια έκδοση μοναδική και πρωτότυπη και έγχρωμη. Η τρισυπόστατη εκκλησία κτίστηκε το 1792-1795, είναι ρυθμού Βασιλικής χωρίς βέβαια τρούλους και με έντεχνη τη διακόσμηση είναι ταμμένη στον Αι Γιώργη, τον Αι Δημήτρη και την Αγία Τριάδα και έχει τρεις Προσκομίδες και τρεις Λογιάδες. Επιστρατεύθηκαν αυτοδιδάκτοι ζωγράφοι, από το Καπέσοβο, με φυσικά τα χρώματα, κίτρινες απο τα Μαστοροχώρια, Ξυλόλυπτες από το Μέτσοβο.

Μας εντυπωσίασαν τα ειδικά δικτυωτά κιγκλιδώματα του Γυναικωνίτη, εικαστικές αναπαραστάσεις και απεικονίσεις. Αποτελεί ένα κοινό, ένα αμφικτυονικό αφιέρωμα, ένα τόπο συνάντησης ευλογημένης. Ένα Μουσείο.

Έπρεπε άλλοι να προηγηθούν, για το μοναδικό αυτό μνημείο, σε έναν ναό να υπάρχουν τρεις. Άλλοι οι αρμόδιοι και υπεύθυνοι, όπως η Εκκλησία, η Κοινότητα, Οι Ζαγοριασικές Οργανώσεις, η Βυζαντινή Εφορεία Αρχαιοτήτων. Αλλά... επιλήφθηκε η Άννα Κρυστάλλη Βλάχου για τη καλλιτεχνική φωτογράφιση, με ανάλογο φωτισμό και από πολλές γωνίες λήψης.

Μέσα στον ευκτήριο Οίκο προσευχής πέρασαν γενιές και όνειρα και λογισμοί. ο σεβασμός των κατοίκων στα θέσμοια και ιερά Σ' ένα Άβατον της πίστης μας, σ' ένα βωμό θυσιαστηρίου βαπτιστήκαμε, τελέσαμε γόμους, βαπτίσιμα, κηδείες.

Το Λεύκιμά της είναι ιερό και Ορθόδοξο έργο. Η συγγραφέας μας καταθέτει ένα απάνθισμα, μια ξενάγηση εμπειριστατωμένη και λεπτομερή και το Λεύκιμά της στέκεται οδηγός, στο τι κάνανε οι παλιοί.

Είναι ένα οπτικό πανηγύρι εσωτερικής συγκίνησης. Η ομορφάδα και το υπερβατικό θρονασμένια εκεί. Η θρησκεία ριζωμένη στα κτίσματα και στο φως. Έτσι αποθανάτιζε το χωριό της και μας δείχνει ένα πρόσφορο 200 ετών που αντί σφαγίου τέθηκε αυτό στα θεμέλια για να μη θμιζεί ειδικολατρικές θυσίες και ειδωλόθουτα.

Την επαινούμε, την συγχάριουμε και την ευχαριστούμε για τούτο το έντυπο εντεκτήριο. Ανάβουμε το κεράκι μας στη χάρη των Αγίων ευλαβικά.

«Ο ολυμπιονίκης που έβλεπε τα ψάρια να περνούν»

Θεατρική παράσταση από το Ριζάρειο Δημοτικό Σχολείο Μονοδενδρίου, εγκαίνια στην Αθήνα στις 15 Μαρτίου, Θέατρο Καρέζη

Το οφείλουμε στα παιδιά και τους δασκάλους τους, και στον Διευθυντή του Ριζάρειου Δημοτικού Σχολείου Μονοδενδρίου κ. Βασδέκη να δώσουμε δημοσιότητα στο έργο τους. Η πρόσκληση μαζί με μια ωραία αφίσα στα χρώματα της σημαίας, έφθασε στο δημοσιογραφικό μας γραφείο.

Οι μαθητές και το διδακτικό προσωπικό του Ριζάρειου Δημοτικού Σχολείου Μονοδενδρίου σας στέλνουν ανοιξιάτικους χαιρετισμούς με τα πρώιμα χελιδόνια του, δειλά δειλά, ξεπετάνε από τις βαθύσκιες κοιλάδες μας (πώς να μη ζηλέψεις; Αφαντα εδώ τα χελιδόνια με τον βρυχηθμό των κομπρεσέρ και της μπετονιέρας στο απέραντο ολυμπιακό εργοτάξιο, της φούριας πλέον). Και σας περιμένουν μαζί με τους φίλους των φιλοξενων στηλών της «Καθημερινής» στο θέατρο Καρέζη, τη Δευτέρα 15 Μαρτίου, ώρα 9 μ.μ. Ελάτε να μας απολαύσετε και να διαπιστώσετε ότι η ελληνική περιφέρεια έχει έτοιμους μικρούς ηθοποιούς, για μικρούς και μεγάλους ρόλους, χωρίς να έχουν διαβεί το κατώφλι καμιάς θεατρικής σχολής, αλλά με μοναδική εφρόδια το ταλέντο που τους έδωσε απλόχερα ο καλός μας Θεούλης...». Αυτά από το γράμμα του κ. Βασδέκη ενώ από το δελτίο τύπου τα ακόλουθα:

Το Ριζάρειο Δημοτικό Σχολείο (Μονοδενδρίου) Ιωαννίνων (που το είχαμε παρουσιάσει από τη στήλη στα εγκαίνια του υπαίθριου θεάτρου του), ανεβάζει για τέταρτη χρονιά θεατρική παράσταση, δημιουργώντας παράδοση. Έχουν προηγηθεί η «Φρουτοπία», 2001, οι «Όρνιθες» 2002, και η «Ιστορία της Φλόγας», 2003. Φέτος ανεβάζει τη θεατρική παράσταση «Ο ολυμπιονίκης που έβλεπε τα ψάρια να περνούν», βασισμένη στο ομώνυμο διήγημα του Φίλιππου Μανδηλαρά, μια αληθινή ιστορία του 5ου αι. π.Χ. με ήρωα τον Θεαγένη από τη Θάσο, σε θεατρική διασκευή του Νίκου Σφαιρόπουλου».

Η μουσική των τραγουδιών γράφτηκε από το Σπύρο Δογορίτη και τη διδασκαλία των τραγουδιών επιμελήθηκε η Τατιάνα Μπενέκου. Η διδασκαλία κίνησης και χορού έγινε από τη χορογράφο Έλενα Ανδρεάδη.

Μετά την αθηναϊκή πρεμιέρα, στο πλαίσιο των μαθητικών θεατρικών συναντήσεων θα δοθεί μια παράσταση στο Καμπίρειο Θέατρο Ιωαννίνων και η αυλαία θα πέσει τον Ιούνιο στο Υπαίθριο Θέατρο Μονοδενδρίου. Η παράσταση έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα «Ολυμπιακή Παιδεία» του ΥΠΕΠΘ. Χορηγοί «ΔΗΠΕΘΕ Ιωαννίνων, Δήμος Κεντρικού Ζαγορίου.

Σ' όλες τις παραστάσεις η είσοδος είναι ελεύθερη. Οι μικροί μαθητές στέλνουν μήνυμα: «Ελάτε όλοι να ενστερνιστούμε το πραγματικό μήνυμα των Ολυμπιακών Αγώνων».

Το νέο Δ. Σ. της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου Ζαγορίου

Το Διοικητικό Συμβούλιο και η Εξελεγκτική Επιτροπή της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου Ζαγορίου Ηπείρου, που εδρεύει στην Αθήνα, που προέκυψαν από τις εκλογές της 18-04-2004, έχουν την παρακάτω σύνθεση.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
 ΓΚΟΓΙΑΝΝΟΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Πρόεδρος
 ΠΡΙΜΗΚΥΡΗΣ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ Αντιπρόεδρος
 ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΥΛΟΣ Γενικός Γραμματέας
 ΔΑΛΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ταμίας
 ΤΖΟΚΑΣ ΗΡΑΚΛΗΣ Έφορος Δημοσίων Σχέσεων
 ΒΛΑΣΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ειδικός Γραμματέας
 ΣΕΜΣΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Μέλος
ΕΞΕΛΕΓΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
 ΔΟΥΣΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Πρόεδρος
 ΧΕΛΜΗ ΘΕΤΙΣ Μέλος
 ΚΟΚΚΩΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μέλος

Με απόφαση του Δ.Σ. και σύμφωνα με το ισχύον καταστατικό ορίστηκαν ως αρίστειδη μέλη, με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες:
 ΓΚΡΑΤΖΙΟΥ Μ. ΠΑΝΩΡΑΙΑ Εκπρόσωπος της Ένωσης για τους αποδήμους της Μακεδονίας και της Ευρύτερης περιοχής, με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

ΖΙΝΔΡΙΑΗ ΠΟΛΥΞΕΝΗ Εκπρόσωπος της Ένωσης για τους αποδήμους της Ηπείρου και Υπεύθυνος του Χορευτικού Συγκροτήματος της Ενώσεως «ΟΙ ΕΛΑΦΙΝΕΣ».

Ένας νέος ηθοποιός απ' τη Λεπτοκαρυά

Ο Θανάσης Αλευράς έλκει την καταγωγή του απ' το χωριό. Είναι γιος της Φεβρωνίας Δαρδάνη. Επαιξε σε σήριαλ στην τηλεόραση (Ο κόκκινος κύκλος) και στο θέατρο. Φέτος έπαιξε στο έργο του Μαξίμ Γκόργκι «Βάσσα» στο θέατρο «Φούρνος».

Εύχομαι στο νεαρό ηθοποιό καλές παραστάσεις και στη μάνα του να τον καμαρώνει.

Χ. Παπαδοπούλου-Κατσαρού

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπογραφή σύμβασης για τη βελτίωση του δρόμου της Λάιστας

Την πλήρη ικανοποίηση του για την εκπλήρωση ενός "ονείρου ζωής που αρχίζει να γίνεται πραγματικότητα" εξέφρασε ο Δήμαρχος Τύμφης Γιώργος Σουκουβέλος, αναφερόμενος στην υπογραφή της σύμβασης με την ανάδοχο εταιρεία, για τη βελτίωση του δρόμου της Λάιστας.

Πρόκειται για ένα έργο "που πέρασε από συμπληγάδες" όπως σημείωσε ο κ. Σουκουβέλος. Ένα έργο για το οποίο η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση επικρίθηκε για τον τρόπο που το χειρίστηκε. Παρ' όλα αυτά ο Δήμαρχος Τύμφης είχε μόνο λόγια ευχαριστιών να πει, τόσο για τον κ. Καρχιδάμη όσο και για όλους όσους ενεπλάκησαν με αυτό το έργο, πρώην και νυν ΓΓΠΗ και τον προηγούμενο Νομάρχη, καθώς όπως σημείωσε "δώσαμε πολλούς αγώνες για να γίνει αυτός ο δρόμος". Η σύμβαση που υπογράφηκε δεν αφορά μόνο τη βελτίωση της ασφαλτοστρώσης του δρόμου προς Λάιστα, αλλά και δύο μικρότερα κομμάτια. Λάιστα - Βωβούσα και Βρυσσώρι - Παλιοσέλι. Επειτα από συνεργασία που είχε ο Νομάρχης Ιωαννίνων με τον Δήμαρχο Τύμφης, συμφωνήθηκε να προχωρήσει ο αποχαρκτηρισμός του δρόμου Λάιστα - Βωβούσα, από δασικός δρόμος που είναι χαρακτηρισμένος, ώστε να μπορέσει να προχωρήσει η ασφαλτοστρώση.

Νέα από τους Ασπραγγέλους

— Στο χωριό μας άνοιξε καινούριο κατάστημα, η τέχνη η Ελένη Ζαμπακόλα — Τσαπάρη το λειτουργεί από 1η Απριλίου 2004, με επωνυμία ΜΙΚΡΗ ΑΓΟΡΑ.

— Το Πάσχα γιορτάστηκε με μεγάλη λαμπρότητα και το χωριό μας δέχθηκε πολλούς χωριανούς αλλά και τουρίστες. Οι ξενώνες τις ημέρες του Πάσχα ήταν γεμάτοι.

— Η Ανάσταση έγινε στη μεγάλη πλατεία μας, ιεροουργώντας του παπα-Κώστα. Με συμμετοχή όλων των χωριανών και τουριστών.

— Με μεγάλη λαμπρότητα έγινε η λειτουργία της Ζωοδόχου Πηγής, στο Μοναστήρι μας. Μοναστήρι ιερομόναχου αρχιμανδρίτου Εφραίμ, πρέπει να ονομάζεται. Πρόκειται για ένα μοναστήρι που είχε γίνει ολοκαύτωμα από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχών τον Ιούλιο του 1943. Ο Εφραίμ (ανέστησε) το ανοικοδόμησε. Ο σημερινός οικοδεσπότης του και ιεροψάλτης Φρίξος του διατηρεί σε αρκετά καλή κατάσταση, το ανανεώνει συνεχώς! Του αξίζουν συγχαρητήρια!

— Οι Δοβριαντές κάθε χρόνο και λιγοστεύουν. Αισθητή η απουσία, αυτών που αποδήμησαν! Του Τάκη μας, της Ναυαϊκής μας, και του Γρηγόρη μας. Ο νεαρός Χριστάκης μας, άξιο στο επιτροπικό.

— Η μετάβαση των προσκυνητών στο Μοναστήρι γίνεται με το αυτοκίνητο. Ούτε ένα άλογο, μούλαρι ή γαϊδούρι δεν υπάρχει πλέον! Τα μπενέκια με τα τσόκια όπως κάποτε που έφερναν τους προσκυνητές! Τα μονοπάτια και οι μολαρόδρομοι έκλεισαν, δεν περνάς από την Ράχη, τον κακόλακο, τις κορτές!

Οι καιροί έχουν αλλάξει, που να ζούσαν σήμερα οι παλαιότερες γενιές, να δουν την εξέλιξη! Το μοναστήρι μας χρειάζεται χώρο για να σταθμεύουν τα οχήματα.

Μιχαήλης Κομπάρος

Προσφορές για τις Ζαγορίσιες φορεσιές του μικρού χορευτικού του Συλλόγου Ζαγορισίων

1. Περικλής Τσαπάρης 100€
2. Δούβλη Ελένη 100€
3. Τσαπάρη Ειρήνη 20€
4. Ανώνυμος 30€
5. Βρνιαλιή Νούση Νίκη 20€
6. Κλεοπάτρα Δούβλη 50€
7. Λαμπριάδεις Σχολή δωρεάν ράφιμο ενός φορέματος.
8. Ντίνα Βλαστού-Τόμου 30€.
9. Λουκία Τζιόβα 50 €
10. Δ. Γκέκης 20 €
11. Στ. Συκιάτης 30 €

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΤΥΜΦΗΣ

— Από τις αρχές του Μάρτη 2004 ανέλαβε το Ιατρείο στο Δήμο μας, η νέα αγροτική γιατρός, η Βασούλα, κόρη του δασολόγου Κώστα Τσακτοίρα και της Ελένης Καραφώτη. Τη Δευτέρα θα πηγαίνει ώρα 10 στο Σκαμνέλι. Στις 11 και 30 με 12 θα έρχεται στο Τσεπέλοβο και θα περνάει και από το Βραδέτο, όταν θα 'χει πολύ κόσμο. Την Τετάρτη θα ξανάρχεται Τσεπέλοβο στις 9 και όταν τελειώνει θα πάει στο Καπέσοβο και στο Κουκούλι. Στα υπόλοιπα χωριά του Δήμου μας Βρυσσώρι-Ηλιοχώρι και Λάιστα θα πηγαίνει την Πέμπτη με τον ταχυδρόμο. Εφημερίες θα κάνει στο Κέντρο Υγείας Δελβινακίου. Θερμά συγχαρητήρια και καλή σταδιοδρομία.

— Η «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ» ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΑ ΧΩΡΙΑ ΜΑΣ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΗΜΕΡΕΣ: ΔΕΥΤΕΡΑ: ΛΑΙΣΤΑ – ΒΡΥΣΣΟΧΩΡΙ – ΗΛΙΟΧΩΡΙ ΤΡΙΤΗ: ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ – ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ ΤΕΤΑΡΤΗ: ΣΚΑΜΝΕΛΙ – ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ ΠΕΜΠΤΗ: ΒΡΑΔΕΤΟ – ΚΑΠΕΣΟΒΟ – ΚΟΥΚΟΥΛΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ: ΝΕΓΑΔΕΣ – ΚΗΠΟΙ

— Μια ηλιόλουστη μέρα, την 17 Μαρτίου του 2004 στην αίθουσα συνεδριάσεων του Δημοτικού μας Συμβουλίου, ο Δήμαρχός μας κ. Γ. Σουκουβέλος και ο Πρόεδρος του Τ.Σ. Τσεπέλοβου κ. Γ. Δέμας υποδέχθηκαν τον υπάλληλο της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης κ. Κάσσανδρο Γάτο που ήρθε να ενημερώσει τους δημότες μας, σχετικά με το πρόγραμμα που αναφέρεται στους φυτοφακτές, στη διατήρηση της βιοπικαλότητας στις γεωργικές εκτάσεις, στη διατήρηση των τροφικών πεδίων, καθώς και των θέσεων ανάπαυσης των αρπακτικών και των μεταναστευτικών πτηνών, όπως και στη διατήρηση και βελτίωση των ενδιαιτημάτων της άγριας πανίδας. Η πρόσλευση ήταν ικανοποιητική από ντόπιους, καθώς και από άλλα χωριά του Δήμου Τύμφης.

— Την Δευτέρα 22 Μαρτίου 2004 ανεχώρησαν για την ετήσια μαθητική εκδρομή στην Κρήτη οι μαθητές της Γ' Λυκείου Τσεπέλοβου με συνοδούς τους καθηγητές. Το Νεγαδιώτη Διευθυντή κ. Θεόδωρο Τσακτοίρα και της Ελένης Καραφώτη. Τη Δευτέρα θα πηγαίνει ώρα 10 στο Σκαμνέλι. Στις 11 και 30 με 12 θα έρχεται στο Τσεπέλοβο και θα περνάει και από το Βραδέτο, όταν θα 'χει πολύ κόσμο. Την Τετάρτη θα ξανάρχεται Τσεπέλοβο στις 9 και όταν τελειώνει θα πάει στο Καπέσοβο και στο Κουκούλι. Στα υπόλοιπα χωριά του Δήμου μας Βρυσσώρι-Ηλιοχώρι και Λάιστα θα πηγαίνει την Πέμπτη με τον ταχυδρόμο. Εφημερίες θα κάνει στο Κέντρο Υγείας Δελβινακίου. Θερμά συγχαρητήρια και καλή σταδιοδρομία.

— Ηρθαν σήμερα 22 Μάρτη να χτυπήσουν με το γεωτρήπανο στη θέση που είναι η παιδική χαρά για να δουν αν υπάρχει νερό για να αρχίσουν οι εργασίες για το νέο μας Δημαρχείο.

— 24 Μάρτη πέφτει ένα καλό χιονάκι. Παρόλα αυτά αρκετοί μηχανικοί ανηφόρισαν να λάβουν μέρος στη Δημοπρασία του έργου Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου Ύδρευσης Δήμου Τύμφης στο Δ.Δ. Κρήνη, προϋπολογισμού δαπάνης 317.000,00 ευρώ από το Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της υπαίθρου του Υπουργείου Γεωργίας η οποία καταχωρήθηκε στον κ. Κυριαζή Κων. Α.Τ.Ε.Ε. με έκπτωση 10%.

— 29 Μάρτη, άρχισαν οι σχολικές εκδρομές, η πλατεία γέμισε μαθήτριες και μαθητές από την Αθήνα.

— 30 Μάρτη, ώρα 7 είχαμε συνεδρίαση Δ.Σ. με αρκετά θέματα. Όλα καλά πάνε....

— 4 Απρίλη έφεραν άσφαλο από το Νομαρχιακό Ταμείο Ιωαννίνων και έβρισαν στις Λακούβες που είχαν ανοίξει κατά τη διάρκεια του χειμώνα σε όλο το μήκος του δρόμου που οδηγεί στα Ζαγοροχώρια, καθώς η άφιξη των ξενιτεμένων και τουριστών αυτές τις μέρες για το Πάσχα α ναμένεται μεγάλη, αρκεί να βοηθήσει ο καιρός.

— 5 Απρίλη ο Δήμαρχός μας κ. Σουκουβέλος έφερε μηχανικούς από την Τ.Υ.Δ.Κ. να δουν για το αποχετευτικό έργο που θα γίνει στο Δ.Δ. Τσεπέλοβου. Επισκέφτηκαν επίσης τον Άη Γιάννη το Μοναστήρι μας.

— Δέσποινα Γκερλέ-Μπίτσα

Φραγκάδες Επάξια προαγωγή

Κατά τις τελευταίες κρίσεις των ανωτάτων αξιωματικών Ενόπλων Δυνάμεων, προήχθη επάξια στο βαθμό του Αντιστράτηγου, ο Υποστράτηγος Πεζικού **Νικόλαος Χρήστος Αντωνίου**, τοποθετηθείς Α' Υπαρχηγός ΓΕΣ. Υπνρέτησε σε πολλές μάχιμες μονάδες του Στρατού ως και Δ/τής του 3/40 Συντάγματος στο Πέραμα Ιωαννίνων και Επιτελάρχης της δικιάς μας 8ης Μεραρχίας, Δ/τής της Ταξιαρχίας στις Φέρες και Δ/τής της Μεραρχίας στην Αλεξανδρούπολη.

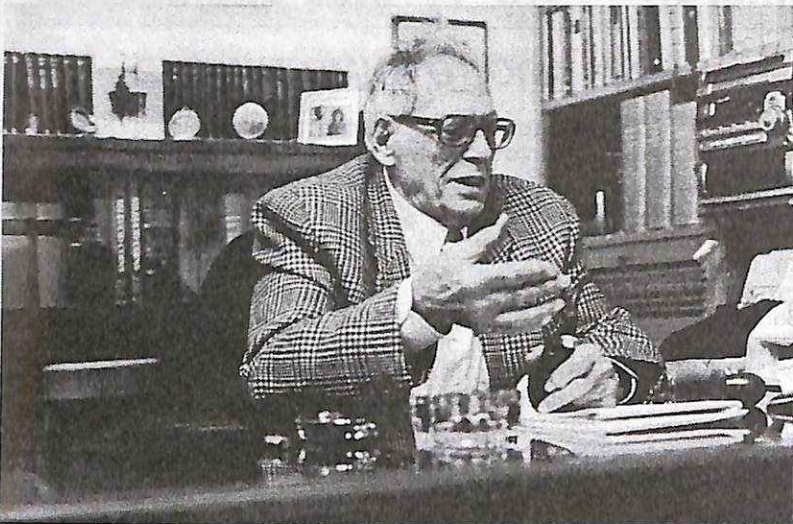
Ο Νίκος Αντωνίου είναι γιος της Γεωργίας και του Χρήστου Αντωνίου, εγγονός από θυγατέρα της αξιωματικού Ιππολύτης Δόβα – Τσεκούρα.

Η Ιππολύτη ήταν αδελφή των αειμνήστων Δημητρίου και Θεοφάνους Τσεκούρα εκ Φραγκάδων Ζαγορίου επίσης ανιψιός από πρώτη εξαδέλφη του δικού μας Γιάννη Τσεκούρα.

Στους γονείς του Γεωργία και Χρήστο, συνδρομητές του περιοδικού μας, τα πιο θερμά μας συγχαρητήρια και τις καλύτερες ευχές να ζήσουν να τον καμαρώσουν.

«Το Ζαγόρι μας»

ΡΕΝΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Φιλολόγος, λογοτέχνης και δημοσιογράφος, γεννημένος το 1924 στην Αθήνα. Ξεκίνησε με πρώτο σημαντικό έργο την Πυραμίδα 67, το βιβλίο για την αλήθεια του Εμφυλίου...

Πιο γνωστός από την 7τομη Ανθολογία της Νεοελληνικής Γραμματείας (ξεκινημένη από τον πατέρα του Ηρακλή, το 1933), που τώρα κυκλοφορεί η 11η έκδοσή της...

Από τον αρχαιοελληνική Γραμματεία ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τους Προσωπικούς και πιο συγκεκριμένα με τον Ηράκλειτο, δημοσιεύοντας σειρά σχετικών άρθρων.

Από το 1985 συνεργάζεται με τους δυο γιους του, τον Ηρκο και το Στάντη, φιλόλογους επίσης, για την έκδοση της Ιστορίας του Ελληνισμού του J. G. Droysen...

Ο Ρένος έχει κάνει με το μολύβι, το στυλό, τη γραφομηχανή, 10000 χιλιόμετρα, όσο κι αν φαίνεται απίστευτο, κι όμως είναι μετρημένα, το τέταρτο της περιμέτρου της γης δηλαδή...

Αξιωματώη όμως θα είναι εκ παραλλήλων και η συμμετοχή και συνεργασία του τοπικού Συμβουλίου της Αρίστης, καθώς και των τριών Δημοτικών μας Συμβουλίων που είναι στο Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου...

Ευχαριστούμε θερμά τους συγγενείς και φίλους που μας συμπαροστάθηκαν στο θάνατο του αγαπημένου μας συζύγου-πατέρα και παππού Γρηγορίου Καρθούνη...

Ψήφισμα Η Διαχειριστική Επιτροπή του Κληροδοτήματος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ μετά τη θλιβερή αγγελία του θανάτου του ΦΩΤΙΟΥ ΜΙΧ. ΠΕΤΣΑ...

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ Συχαρητήρια — Στον δικό μας Περικλή Τσαπάρη για την εκλογή του στο Δ.Σ. του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Καΐρου...

Ελάνη Δούβλη — Στο όμορφο ζευγάρι Αλεξάνδρα Μιχ. Παπικιώτη και Γιάννη Καραγιάννη θερμά συχαρητήρια και καλά στέφανα.

ΑΡΙΣΤΗ Συχαρητήρια — Αισθάνομαι τη χαρά να απευθύνω τα συχαρητήριά μου προς τα νεοεκλεγέντα Διοικητικά Συμβούλια...

ΒΙΤΣΑ Αρραβάνος — Στον αγαπητό μου Γιάννη Κρασόπουλο και στην Αλεξάνδρα Παπαγκιώτη που έδωσαν αμοιβαία υποσχεση γάμου...

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ Θάνατοι — Στις 28 Απριλίου 2004 πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό της τον Ελαφότοπο Ιωαννίνων η Φιλομήλα Καρπούζη-Τζόκα...

Κ. ΣΟΥΔΕΝΑ Θάνατοι — Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Ανθούλα Πλάτωνα Γαλανούλου, μόλις στα 33 της χρόνια...

ΒΟΒΟΥΣΑ Θάνατοι — Πριν από μερικές μέρες έφυγε για το αιώσιο ταξίδι, πλήρης ημερών ο αειβαλής μπάμπα Χρόνης Δρούγιας...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Μιχ. Γ. Νταχρής σε ηλικία 60 ετών. Θερμά συλλυπητήρια. «Το Ζαγόρι μας»

ΚΗΠΟΙ Θάνατοι — Η Ειρήνη Νούλη, χήρα του Χρυσοστόμου, το γένος Ιωάννη και Γλυκερίας Πάσχου...

ΚΟΥΚΟΥΛΙ Συχαρητήρια — Θερμά συχαρητήρια στην αρραβωνιαστικά μου Βασιλική Κων/νου Δήμου...

ΔΙΛΟΦΟ Συχαρητήρια — Στην εγγονή της αδελφής μου Γεωργίας Ορέστη Δούκα και κόρη του Ανδρέα...

Με πολλή αγάπη Ελευθερία Κώστα-Ζησιμάτου οικογ/κώς, Παναγιώτης Ζησιμάτης οικογ/κώς.

ΛΑΪΣΤΑ Θάνατοι — Στις 2 Απριλίου απεβίωσε στη Θεο/νίκη η κ. Αναστασία Κατσαντώνη...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

Οι οικογένειες Γεωργίου Μέρτζιου Βεατρικής Μέρτζιου

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

ΚΑΤΙΝΑ ΓΚΙΖΑ — Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η Κατίνα Γκιζά. Στις οικογένειες των παιδιών της, στα αδελφάκια τους και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια...

άλλα 3 άτομα. Στις 13 Φλεβάρη 2004 πέθανε ο συμπαθέστατος καλοσυνάτος νοικοκύρης Βασιλίας Μίρκος του Αθανασίου...

ΠΑΠΙΓΚΟ Θάνατοι — Την 27ην Απριλίου απεβίωσε και εκηδεύθη την επομένη στο κοιμητήριο του Αγίου Νικολάου Ιωαννίνων ο Παπικιώτης Χριστόφορος Παπακώστας...

ΣΚΑΜΝΕΛΙ Θάνατοι — Στις 14 Φλεβάρη του 2004, έφυγε από κοντά μας η καλοσυνάτη Παναγία Κουσουρή...

Οικογένεια Ιερέως Κων/νου Δήμου

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Συχαρητήρια — Στην Αμαλία Φερεντίνου του Κοσμά και της Χαράς...

— Στα Γιάννινα στις 29 Μάρτη του 2004, η δασολόγος του Δήμου μας Βασιλική Πασιτά και ο συζυγος Βασίλης χάρισαν στο γιο τους Χαρίλαο, ένα υγιέστατο αδελφάκι. Να τους ζήσει.

Γάμοι — Ο Δημήτρης Τσουμάνης του Γιώργου και της Κατερίνας στεφανώθηκε με πολιτικό γάμο στην Αθήνα την αγαπημένη του Μαγδαληνή. Να ζήσουν, να ευτυχίσουν, απογόνους και όλου του κόσμου τα καλά να αποκτήσουν.

— Το Σάββατο του Θωμά, 17 Απριλίου 2004, στεφανώθηκε στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων, ο Προϊστάμενος της Μαθητικής Εστίας Τραπεζοπέλου, Γιώργος Τωάνης, την αγαπημένη του Ζωή. Βίον ευτυχής υγιή και ανθόσπαρτον.

Θάνατοι — Στις 26 Φλεβάρη του 2004, ήρθε το θλιβερό μαντάτο στο Δημαρχείο με ένα τηλεφώνημα από την Αθήνα. Πέθανε η κυρία Νανά. Η αρχόντισσα Αθηνά Σάρκα, γιατρός μικροβιολόγος, το γένος Φάνη Τζιάλλα, τέως βουλευτού από το Τσπεπέλοβο, πήγε να συναντήσει την οικογένειά της...

— Ο 73χρονος Παναγιώτης Χασκής από τις 16 Μαρτίου 2004 αναπαύεται στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων Ιωαννίνων. Στα παιδιά του Αρετή και Σωτήρη Βαγγελή και λοιπούς συγγενείς Θερμά Συλλυπητήρια.

Το τελευταίο «αντίο» στον Γιώργο Ζήση

Οι βωβουσιώτες με πρώτους τους προέδρους, της Κοινότητας Αθαν. Σταγκογιάννη και του Πολιτιστικού Συλλόγου Γιώργο Καζάνα και φίλους, κύρια από την Πρέβεζα και βέβαια τους συντοπίτες του από τους Μηλιωτάδες με τον καλωσυνάτο δάσκαλο-δήμαρχο κ. Σπύρου, αποχαίρτησαν τον παντοτεινά νέο και στα 76 χρόνια του «GIKAS» (στη δίγλωσσία μας), τον χαϊδεμένο Γιώργο. Μικροί και μεγάλοι του είπαν το τελευταίο αντίο.

Στο εξωκλήσι της Παναγίας, πολλές κόσμος από όλο το Ζαγόρι, συλλυπητήθηκε την οικογένεια του εκλιπόντα, ενώ τόσο κατά τον ενταφιασμό, όσο και κατά την άφιξη, στο ιστορικό από αιώνων, Χάνι Καμπέρ-Αγά, με ντουφεκίδι οι φίλοι του, τον αποχαίρτησαν σαν «στρατηγό», σε ειρηνικά έρ-να, που έζησε, που πανηγύρισε, που κράτησε πάντα κοντά στη φύση και τους φίλους. Θα σε έχουμε πάντα κοντά μας.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΡΟΥΓΓΙΑΣ Συλλυπητήρια και από «Το Ζαγόρι μας».

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ

— Η κ. **Νίκη Βρανταλή-Νούση** στη μνήμη του πατέρα της **Λάμπρου** και της αδελφής της **Σοφίας** προσέφερε 50 ευρώ για τις ανάγκες των εκκλησιών.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

ΑΡΙΣΤΗ

— Οι προσφορές των κυριών **Ρωξάνης Οικονόμου-Λαμπριδής** και **Έλλης Οικονόμου** (150 ευρώ καθεμία) προς την εκκλησία «Κοίμησις της Θεοτόκου», της πρώτης και προς τον Σύλλογο Νέων Αρίστης της δεύτερης, που καταχωρήθηκαν στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού, έγιναν στη μνήμη του **αιμνήστου καθηγητή Φώτη Πέτσα**, λεπτομέρεια που εκ παραδρομής δεν αναφέρθηκε.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Το Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου Ασπραγγέλων ευχαριστεί θερμά τους κάτωθι για την προσφορά τους στο σύλλογο:

— **Ευλαμπία Παπαγεωργίου - Βαζάκα** 100 ευρώ εις μνήμην γονέων και αδελφών της.

— Εις μνήμην **Γρηγόρη Καρθούνη: Ιοκάστη Ζεκίνα 30Ε, Χρόνη Αριστέα 30Ε, Βαστέλη Θέμα 20Ε, Μπονόβα Χάρη 20Ε, Μπονόβα-Παππά Βασιλική 20Ε, Μπονόβα-Κομπάρου Σπυριδούλα 20Ε, Καραγιάννη Θωμά 20Ε.**

— Εις μνήμην **Ελπίδας Φερεντίου-Μπαμπούλια: Ιοκάστη Ζεκίνα 20Ε, Ζαμπακόλα Σωτήρη 20Ε.**

— Εις μνήμην **Αικατερίνης Γκιζά: Οικογένειες Αησιλάου Γκίτσα, Μιχαήλ Γκίτσα και Ανδρομάχης Μπιρμπίλη 100 ευρώ.**

ΒΙΤΣΑ

— Η οικογένεια **Νεοπόλεμου Βασδέκη** στη μνήμη του **Δημήτρη Σακελλαρίδη** αντί στεφάνου κατέθεσε χρηματικό ποσό στον Ιερό Ναό Κοιμ. Θεοτόκου.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

— Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών, ευχαριστεί τους παρακάτω συμπατριώτες που συνεισέφεραν τα αναγραφόμενα ποσά σε ευρώ, για την οικονομική ενίσχυση της Ένώσεώς μας:

— **Λευθεριώτου-Βολογιαννίδου Αγκαϊά 600**

— **Θέτις και Νίκος Χέλμης 450**

— **Αθηνά Οικονομίδου 150**

— **Παναγιώτης Ζυγούρης 50**

— **Παναγιώτης Οικονόμου 50**

Κ. ΣΟΥΔΕΝΑ

— Στη μνήμη του **Αριστοτέλη Κοματσέλη** (που γεννήθηκε στα Κ. Σουδενά κι' όχι στην Αθήνα όπως λάθος αναφέρθηκε στο προηγούμενο τεύχος), η οικογένεια του αδερφού του **Παναγιώτη Κοματσέλη** πρόσφερε:

— Στο Μ.Ε. Σύλλογο 100 ευρώ.

— Στις εκκλησίες του χωριού 100 ευρώ.

— Στο περιοδικό «το Ζαγόρι μας» 50 ευρώ.

Απ' όλους θερμές ευχαριστίες και αιωνία η μνήμη του.

ΚΗΠΟΙ

— Εις μνήμη **Μίνας Βλαχοπούλου** κατέθεσαν υπέρ του Ναού Αγίου Νικολάου Κήπων οι:

— **Βασίλειος Βλαχόπουλος 30Ε**

— **Ηλίας Βλαχόπουλος 30Ε**

— **Ευθαλίας Βλαχοπούλου 30Ε**

— **Σωτήρης Παπαποστόλου 40Ε**

— **Αλεξάνδρα Βλάχου 20Ε**

— **Κώστας Κατσαδήμας 50Ε**

— **Λύσανδρος Τσιρώνης 30Ε**

— **Γιάννης Νούλης 20Ε**

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί και εύχεται ο Ύψιστος να αναπαύσει την ψυχή αυτής.

Εκ της Ε.Ε.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

— Αντί στεφάνου εις μνήμη

Κων/νίνου Τσιμόπουλου καταθέτουν χρηματικά ποσά:

— Η σύζυγός του **Ανθούλα 100Ε** στον Άγιο Δημήτριο Φραγκάδων, 300Ε στον Άγιο Νικόλαο Φραγκάδων.

— Η οικογένεια **Νικολάου Τζαφλίδη** ποσό 200Ε στην εκκλησία Ζωδόχου Πηγής.

— Η οικογένεια **Ιωάννη Ζένιου** ποσό 50Ε στην εκκλησία Ζωδόχου Πηγής.

— Η οικογένεια **Ζηκομαρίδη Κυριαζή** ποσό 50Ε στην εκκλησία Ζωδόχου Πηγής.

— Η **Ερασμία Τζαφλίδη** ποσό 30Ε στην εκκλησία Αγίου Νικολάου.

— Η οικογένεια **Ελένης Φανίκα** ποσό 20Ε στην εκκλησία Αγίου Δημητρίου.

— Η οικογένεια **Βούρη Ειρήνη** ποσό 50Ε στον Άγιο Δημήτριο Φραγκάδων.

— Η οικογένεια **Βούρη Ζήση** ποσό 30Ε στον Άγιο Δημήτριο Φραγκάδων.

— Η οικογένεια **Γεωργίου Νάσιου** ποσό 30Ε στον Άγιο Δημήτριο Φραγκάδων.

— Η οικογένεια **Οικονομίδη Ιωάννη** και **Νίκου Σιατούφη** ποσό 20Ε στον Άγιο Δημήτριο Φραγκάδων.

Η εκκλησιαστική επιτροπή ευχαριστεί.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗ ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ:

Στον Άγιο Δημήτριο Φραγκάδων:

— Οικογένεια **Λάζαρου Ζηκομαρίδη 20Ε**

— Οικογένειες **Ελένης Μοράρου** και **Σπύρου Ρίζου 50Ε**

— Οικογένειες **Ελπινίκης Σακελλαρίου** και **Παναγιώτη Τσιούρη 50Ε**

— **Βασιλεία Καλογήρου 50Ε**

Η εκκλησιαστική επιτροπή ευχαριστεί όλους.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ευρώ 60

Τζιόβας Ελευθέριος

Ευρώ 50

Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου

Γεωργιάδου Φωτεινή

Ευρώ 30

Λαδιάς Κων/νος

Τζιόβας Φάνης

Αρχιμανδρίτης Βασίλειος

Σαββοπούλου Ελπίδα

Λεοντίδης Βασίλειος

Λάππας Κων/νος

Ευρώ 20

Τζώμος Παναγιώτης

Θεοδώρου Ιωάννης

Παπακώστας Χριστόφορος

Μπενέκος Χαρίλαος

Γκέκης Νικόλαος

Μπάρκας Αθανάσιος

Δούβλης Πέτρος

Πολύζος Νικόλαος

Παπαδόπουλος Κων/νος

Ζησιμάτου Ελευθερία

Κάτσενος Μάκης

Ράπτη Μαρία

Βούρης Ζήσης

Γεωργιάδου Μαίρη

Ευρώ 15

Παπάζογλου Εμμανουήλ

Ξενοδοχείον «Μελίταιον»

(Ασπράγγελοι)

Φερεντίνος Κοσμάς

Βούρβου-Βαγγελή Φωτεινή

Πλαστήρα Ελένη

Μητσιμάρης Δημήτριος

Παντελή Αλεξάνδρα

Ευρώ 10

Καραμπάς Βασίλειος

Αποστόλου Ανδρέας

Αποστόλου Ηλέκτρα

Αποστόλου Κλεοπάτρα

Ρίζος Πέτρος

Γιαννούρος Νικόλαος

Μπαϊρακτάρης Αλέξανδρος

Λαδιάς Νικόλαος

Ράπτης Ευθύμιος

Τόμος Δημήτριος

Κοντονάσιος Θεόφιλος

Ράπτη Μαρία

Κλούμπας Ιωάννης

Σκαμνέλος Βασίλειος

Βαταβάλης Απόστολος

Βότσης Θωμάς

Χατζαροπούλου-Βασδέκη Μιράντα

Παπαβασιλείου Κων/νος

Τζιόβα Φωτεινή

Πανατζής Κων/νος

Παπαδημητρίου Κων/να

Μπάθας Ευάγγελος

Στεργίου Βασίλειος

Στεργίου Νίκος

Παναγιωτακόπουλος Κώστας

Βαταβάλης Φίλιππος

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ

ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΟΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Πρόεδρος

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

Α' Αντιπρόεδρος

ΓΚΕΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Β' Αντιπρόεδρος

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Γεν. Γραμματέας

ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ταμίας

ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ

Μέλος

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΩΣΤΑΣ

Μέλος

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΚΙΚΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ

ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ-ΔΟΥΒΑΗ ΕΛΕΝΗ

ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΡΕΜΟΥ-ΤΣΟΥΠΗ ΜΑΡΙΑ

ΣΚΟΥΡΤΗ ΕΛΕΝΗ

ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΥΦΑΝΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

★

Συνδρομές, εισφορές

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44

και Μυροσωλείο

ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λόρδου Βύρωνος 21

Τηλ. 26510 26266

Ιωάννινα 45444

Ετήσια ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 10 ΕΥΡΩ

Ευρώπης 30 ΕΥΡΩ

Εκτός Ευρώπης 30 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

★

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗΣ - Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέρη)

Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845

Ιωάννινα 454 44

**ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ**

— Η **Τζιόβα-Καλομοίρου Ιωάννα** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 60 ευρώ.

— Η **Δημητρίου Ηρώ** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 50 ευρώ στη μνήμη του γαμπρού της **Σωκράτη Γκρουϊδή**.

— Ο **Καραγιώργης Γιώργος** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 50 ευρώ.

— Η **Εμμανουήλ Πιπίτσα** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 40 ευρώ.

— Ο **Φίλιππος Βαταβάλης** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 20 ευρώ στη μνήμη του **Θεμιστοκλή Βαταβάλη** και το ποσό των 20 ευρώ στη μνήμη του **Αναστασίου Τσαπούνη**.

— Η οικογένεια **Κοματσέλη Παναγιώτη** προσέφερε στο «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» το ποσό των 50 ευρώ στη μνήμη του **Τέλη Κοματσέλη**.

Το Δ.Σ της ΙΛΕΖ
τους ευχαριστεί θερμά.